

Si₂ carta a₂ca₂jmo₃ San Pablo ne₄ dsa₂ **ROMANOS**

Jmo₅ Pa₄ si₂ a₂chein₃ ne₄ Guá'₅ i₂chan₂ Roma

¹ Jniá₂ Pa₄, líng₅ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ne₄ Jesucristo;
Diú₄ ca₂të₃ jniá₂, jaun₂ ca₂chei'₃ a₂léng₂ dsa₂ i₂chen₄
quiáin₅ ia₁jaun₂ qui₁'é₄ jág₁ dse₃ quió'₅.

² Ca₂'é₂ Diú₄ jág₁ dse₃ në₅ ca₂tó'₂ ne₄ Si₂ jnió₅
quió'₅ ma₂líg'₂, ca₂cuë₃ të₂le₃ quian'₅₄ dsa₂ i₂jme₁'é₂
jág₁ quiáin₅, ³ a₂'tin₂₃ ja₁ñi'₅₄, i₂jme₁lín₄ tsíjon₂
David lia'₂ con'₂ lín₅ dsa₂ mi₂güíg₃; ⁴ lia'₂ con'₂ lë₅
Jme₂dsí₂ Jnió₅ në₃ ca₂jme₃jnia₅ a₂lín₅ 'éi₂ Ja₁ñi'₅₄ Diú₄
jme₁ca₂jein'₅₄ táng₃ jin₄ 'lag₄, quian'₅₄ juí₅bí₂ quió'₅,
a₂'uain'₂. Jesucristo Te₁gui'₅₄ quián₂ jniog₄ bá₄ 'éi₂.
⁵ Të₂le₃ quian'₅₄ Jesucristo, ton'₂ o₄quió'₄ 'éi₂ bá₄,
ma₂jmo₃ Diú₄ dse₃ dsí₅ ja₁con₂jnia'₅₄, jaun₂ ca₂chei₃
jin₄ dsí₂nau₂ ia₁jaun₂ le₃chan₂ dsa₂ ca₂le₂con₂ juig₂
i₂jme₂ti₃ jág₁ quió'₅, ia₁ a₂'ein₂. ⁶ Jin₄ dsa₂ 'éi₂ tián'₅
'nia'₂ i₂ma₂të'₃ Diú₄ ján₃, a₂lén'₂ 'nia'₂ i₂quián₅ Jesu-
cristo.

⁷ Jaun₂ tsíng₂ si₂ la₂ ne'₅₄ ca₂le₃jín'₃ 'nia'₂ i₂tián'₅
jë₄ juig₂ Roma, i₂lín₅ i₂'nio₃ Diú₄, jaun₂ ma₂të₂₃
a₂le₃chan'₂ 'nia'₂ líng'₅ dsa₂ i₂lë₅ 'í₁ i₂ma₂quiáin₅.
Juí₁jme₂gu'₅₄ bá₄ Diú₄ juí₁le₂chan'₂ bá₄ 'nia'₂ dse₃,
juí₁'ag₅₄ bá₄ tei₄ o₄quió'₄ Diú₄ Jmei₂ jniog₄, o₄quió'₄
Te₁gui'₅₄ Jesucristo në₃.

'Nio₃ Pa₄ dsí₃jág₂juig₂ Roma

8 Jë₁le₂'uig₅₄, të₂le₃ quian'₅₄ Jesucristo cuë₅ ti₁'mag'₄ Diú₄ quiáng₃ o₄quián'₂ 'nia'₂ ca₂le₃jíng'₃, ia₁ ca₂le₂con₂ bá₄ 'ei₅ jág₁ dsia₅ dsa₂ 'a₂ lia'₂ 'én'₂ 'nia'₂. **9** Jaun₂ Diú₄, i₂jme₂tí₁ jniá₂ ne₄ ca₂le₃jé₃ jme₂dsí₂ quió₃, a₂qui₂'é₅ jág₁ dse₃ quió'₅ Ja₁ñi'₅₄, 'éi₂ bá₄ i₂lín₅ i₂jáng'₅ jág₁ dsau₅ 'a₂ lia'₂ dsau'₂ dsí₃ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ jé₁chi₂lén'₂ jniá₂ Diú₄. **10** Co₂tan₅₄ bá₄ mi₅ jniá₂ ne₄ Diú₄ jui₁le₅₄ bá₄ 'a₂ lia'₂ 'ñio₂ dsí₅, 'a₂ lia'₂ lé₂ a₂cuin₃ jmi₄, ca₂lia'₂ ca₂lë₃ a₂nei₅₄ i₁jing₁₂ 'nia'₂. **11** Ia₁ 'ín₅ dsí₃ i₁jing₁₂ 'nia'₂, ton'₂ 'nio₃ jme₁'ong₁₂ 'e₂ caun₂ 'nió'₅ jme₁'ong₁₂ 'nia'₂ të₂le₃ quió'₅ jme₂dsí₂, ia₁jaun₂ le₃náu'₁ gué₄ 'nia'₂ tiá₂; **12** co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, ia₁jaun₂ lé₂ le₃cuë₅₄ lián'₂ riñ₅₄ le₂jau₂ le₂jau₂ quian'₅₄ a₂'éin₂ jui₁lia'₂ 'én'₂ 'nia'₂ jui₁lia'₂ 'én₂ jniá₂ ján₃.

13 Rin'₅₄ jniog₄, 'nio₃ le₃ñjí'₅₄ 'nia'₂ 'lióng₂ ráun₂ bá₄ ma₂lë₅ dsí₃ a₂'nio₃ nei₅₄ i₁jing₁₂ 'nia'₂, la₁ ca₂lia'₂ jnjia'₅₄ rë₂në₃ tsá₃ ma₂lë₅, ia₁ ma₂rë₂jni₅ jui₅. 'Nio₃ nei₅₄ ia₁jaun₂ chi₁lo'₂ a₂ma₂rau₂ quió'₅ Jme₂dsí₂ jé₄ quián'₂ 'nia'₂, jui₁lia'₂ ma₂cag'₄ jniá₂ ján₃ juíg₂ siá'₂, go₄ dsí₂nau₂ sián'₂ ján₃. **14** Ia₁ jniá₂ bá₄ niog₅ ne₃ ca₂tíng₂ quian'₅₄ ca₂le₃jín₃, jui₁lín₄ dsa₂ 'e₂ líin₅, dsa₂ griego, o₃ dsí₂nau₂ 'e₂, dsa₂ i₂ñjí'₂ dsí₅, o₃ dsa₂ co₄ 'e₂; **15** jaun₂ le₂në₅ bá₄ 'ín₅ dsí₃ a₂qui₂i₁'é₃ jág₁ dse₃ ja₁con₂ dsa₂ juíg₂ go₄ 'nia'₂ i₂chan₂ Roma ján₃.

Bí₂ a₂'io₅ jág₁ dse₃

16 Ia₁ tsá₃ 'e₂ o₂guí'₃ jéin₅ jniá₂ quian'₅₄ jág₁ dse₃, ia₁ jui₅bí₂ quió'₅ Diú₄ bá₄ në₅ a₂lión₂ ca₂le₃jín₃ i₂'én₂: quió'₅ dsa₂ judíos de₂ le₂'uig₅₄, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ quió'₅ dsí₂nau₂. **17** Ia₁ jág₁ dse₃ la₂ jáng'₅ jág₁ dsau₅ 'a₂ lia'₂ chei'₂ Diú₄ jui₅ co₂rë₂, jui₅ ja₁ma₂dsan₃ dsáu₁ dsa₂, jui₅ a₂jme₂lióg₃ a₂'én₂ dsa₂, ton'₂ a₂'én₂ dsa₂

ca₂lia'₂ jë₁ca₂tó'₂. Le₂në₅ juá'₂ ne₄ Si₂: "Dsa₂ i₂ñi₅ jui₅ co₂rë₂ ia₁ a₂'éin₂, 'éi₂ bá₄ le₃chan₂."^{*}

A₂ma₂rë₂cán'₄ dsa₂ mi₂güíg₃ guioin₅₄

18 A₂juá'₅ jniá₂ le₂në₅, ia₁ a₂ne₄ bá₄ jniog₄ jaun₂, caun₂jme₂jnia₅ Diú₄ a₂'nei₂ të₂ja₁guá₄ guei'₅₄ i₂juíG₃ ja₁con₂ dsa₂ i₂tsá₃ Diú₄ cuíñ₅, ja₁con₂ dsa₂ i₂tsá₃ tion'₅₄ jui₅ co₂dsau₅, dsa₂ i₂jnéi₅ jui₅ quió'₅ jág₁dsau₅ të₂le₃ quian'₅₄ jui₅ 'lig'₅₄ ja₁i₂nioi₅₄. **19** Ia₁ rë₂jniá₂ rë₂ bá₄ ca₂le₃jé₃ a₂ñi₅ dsa₂ 'a₂ lia'₂ lín₅ Diú₄, ia₁ a₂ma₂ca₂jme₃jniai₂₃ të₂le₃ quian'₅₄ a₂ma₂jmo₃, **20** ia₁ ca₂le₃jé₃ a₂tsá₃ rë₂jniá₂ quió'₅ Diú₄, lé₂ le₃cuí'₅ dsa₂ të₂le₃ quian'₅₄ ca₂le₃jé₃ a₂ma₂jmo₃; ma₂ca₂rë₃jniá₂ dse₃ lín₃ bá₄, ca₂le₃ ca₂jmo₃ Diú₄ mi₂güíg₃ a₂lín₅ dsón'₂ Diú₄, ton'₂ a₂'io₂₃ jui₅bí₂ co₂tan₅₄ bá₄; jaun₂ le₂në₅ bá₄ tsá₃ ma₃'e₂ lé₂ le₃juá'₂ dsa₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ ñi₅. **21** Ia₁ o₁jñia'₅₄ ñi₅ le₂në₅ a₂chan₂ Diú₄, la₁ tsá₃ ma₂ca₂jme₃juag'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ ca₂tín₂ Diú₄ le₃juíin'₂, on₃ guë'₂ ma₂cué'₃ Diú₄ ti₁'mag'₄. Jë₂ bá₄ ma₂ja₂léin₂ qui₂'no'₂ dsí₅ a₂tsá₃ ta₁ tí₄; tsá₃ të₂tsí'₅₄ dsí₅, jaun₂ ma₂të₁'ñiái₄ jë₄ qui₁né'₃. **22** Jui₁a₂ guë₃ la₂ juá'₂ a₂lín₅ dsa₂ i₂cuí'₅, a₂tín₂ a₂ñi₅, la₁ dsa₂ co₄ bá₄ ca₂lín₃ jë₁ca₂tó'₂. **23** Jaun₂ në₃, 'nió'₄ a₂jme₁jme₃juíin'₂ Diú₄ i₂tsá₃, ton₄ jmig₄ jón₂, ma₂ca₂jme₃tsíin₃ bá₄ a₂co₂tág₅ co₂'né'₅ quió'₄ Diú₄ quian'₅₄ nió'₄ quió'₅ dsa₂ mi₂güíg₃ i₂dsan₂, jui₁lia'₂ nió'₄ quió'₅ já'₂ i₂'in₅, já'₂ i₂tsé'₅ quió'₅, já'₂ i₂lë₂ quén₂ mi₂tag₄ në₃.

24 'Uig₅₄ në₅ në₃ co₂dsia₅ ma₂jáng'₄ Diú₄ jui₅ 'lig'₅₄ a₂'in₅ dsí₅ a₂tsá₃ le₁jé₃, ia₁jaun₂ caun₂ i₃nioi₅₄

* **1:17** Habacuc 2:4.

jmo₂₃-dsáu₅ cosa a₂o₂gui'₃ a₂jmái'₅ ni₁nj₁₂ quiain'₅₄ riin'₅₄ le₂jain₂ le₂jain₂, ²⁵ ia₁ ca₂jme₃tsíin₃[†] jág₁ dsau₅ quió'₅ Diú₄ quian'₅₄ jág₁ tē₂jág₁; jaun₂ ma₂ja₂léin₂ jme₂gó'₃ jme₂juin₂ cosas a₂ca₂jmo₃ Diú₄, 'nió'₄ a₂jme₁jme₃juin₂ Diú₄ 'n₁o₅, i₂ca₂tín₂ dsón₂ a₂jme₃juag₂ dsa₂ co₂tan₅₄. ¡Le₂në₅ dsón₂ bá₄! A₂méi₃.

²⁶ 'Uig₅₄ në₅ co₂dsia₅ ma₂jáng'₂ jui₅ ja₁cué'₅ o₂'n₁o₃ o₂jinja₃ dsí₅ a₂lë₅ o₂gui'₃, ia₁ ca₂le₂jiog₅ dsa₂ mí₂ quiáin₅ bá₄ ca₂jme₃tsíin₃ 'a₂ lia'₂ i₂nioi₅₄, a₂tsá₃ ma₃i₂nioi₅₄ lia'₂ con₂ dsi₂ten₅₄ 'i₄ 'éi'₃ i₃nio₄ lia'₂ dsa₂ mí₂ dsa₂ n₁e'₂. ²⁷ Ján₃ bá₄ güe'₂ le₂jaun₂ dsa₂ n₁e'₂ ma₂ca₂tí₂ bá₄ 'a₂ lia'₂ 'i₄ 'éi'₃ le₃chain₂ tiain₃ quiain'₅₄ dsa₂ mí₂; ma₂ja₂léin₂ chóg'₅ dséi₂ quiain'₅₄ dsa₂ n₁e'₂ riin'₅₄, jmo₂₃-dsáu₅ a₂o₂gui'₃ le₂jain₂ le₂jain₂, jaun₂ gue₂₃ uig₅ guioin₅₄ a₂ca₂tín₂ o₄quió'₄ jui₅ ja₁ca₂quiá₂ cau₅.

²⁸ Jaun₂, 'uig₅₄ ia₁ a₂lín₂ a₂tsá₃ 'e₂ quen₅ Diú₄, tsá₃ toin'₂ jui₅ 'éi₂, jaun₂ co₂dsia₅ ma₂jáng'₂ Diú₄ jui₅ ja₁dsí₂qui₂dsí₃jiog₅ dsí₅ a₂'lig'₅₄, a₂dsí₂qui₂dsí₃cóin'₅ a₂liain'₂, a₂jmo₃ a₂tsá₃ dsi₂ten₅₄. ²⁹ Ca₂lia'₂ qui₂rë₂riin₅ ca₂le₃jé₃ ne₅₄ cosa 'lig'₅₄ jme₂dsí₂ quió'₅, qui₂'no₂₃ dso₄, jmá'₃ guioin₅₄ bá₄ 'nio₃ jme₁'n₁oí'₃, a₂qui₂'no'₂ dsí₅ 'a₂ lia'₂ 'é'₃ uig₅ riin'₅₄. Rë₂can'₂ dsí₅ a₂uig₅ dsí₅ jiin₂ riin'₅₄, a₂jme₂dsiai₂₃ riin'₅₄, a₂lë₁qui₂dsia₂₃ mí'₅₄, a₂qui₂jme₂gain₂₃ riin'₅₄, tsá₃ dsau₅ jág₁ quian₅, 'n₁o₅ 'n₁o₄ dsa₂, a₂co₂jmo₅ dsa₂ jág₁ tē₂jág₁ jé₄ tē₃co'₅₄. ³⁰ Ján₃ bá₄ le₂jaun₂ a₂lë₁chi₂ag₅ dsa₂, 'n₁ai₅₄ bá₄ Diú₄, a₂lë₁co₂jmái'₂ riin'₅₄, a₂jme₂rón₂ guioin₅₄, dsia₂₃

† **1:25** 'Nio'₂ ja₁ton₅ Jeremías 2.11.

jág₁ tá₅, a₂qui₂'no'₂ dsí₅ 'a₂ lia₂ jmo₃ a₂'lig'₅₄, on₃ guë'₂ jmá'₃ jme₂gain₃ chog₅₄-jmei₂; ³¹ tsá₃ tē₂tsí'₅₄ dsí₅ ně₃, on₃ guë'₂ jua'₅₄ jme₃ti₃ 'e₂ caun₂ jág₁ cuë₂₃ a₂jmo₃; tsá₃ 'ein₂ 'iin₂₃ 'i₁jan₂, tsá₃ tīn₂ dsí₅ 'éin₂ dso₄ quió'₅ rīn₅₄, on₃ guë'₂ něi₂ dsí₅. ³² I₂ñi₅ rē₂ bá₄ dsa₂ 'éi₂ 'a₂ lia₂ lě₅ 'éi'₃ ma₂qui₁'₃ Diú₄, ia₁ ca₂le₃jín₃ i₂jmo₅ le₂ně₅ ca₂tíin₂ dsiáin₃ bá₄; la₁ jui₁'₂ guë₃ ní₅ a₂jaun₂, on₃jua'₅₄ jmá'₃ guioin₅₄ caun₂ qui₂jmo₂₃, tē₂le₃ tē₅ dsí₅ bá₄ a₂jmo₅ i₂sián'₂ ján₃.

2

Diú₄ bá₄ con₂ 'í₁ co₂rē₂ 'a₂ lia₂ con₂ lě₅ dsón₂

¹ Jaun₂ ně₃, tsá₃ 'e₂ lé₂ le₃hua'₅₄ 'ne₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ ring'₂, 'ne₂ guë'₂ i₂con₂ 'í₁ ja₁con₂ i₂sián'₂, tsá₃ a₂nag₅₄ jui₁'ein₂ guë₃ líng'₅. Ia₁ ně₁jua'₂ cáun'₂ 'í₁ ja₁con₂ ríng'₂, jaun₂ co₂'nió'₄ ma₂qui₂dsí'₁ 'éi'₃ ja₁con'₂ 'nìag'₂, ton'₂ jáñ₃ bá₄ le₂jaun₂ jmo'₂ 'ne₂ 'nìag'₂ a₂cáun'₂ 'í₁ jaun₂. ² Ia₁ ne₄ bá₄ jniog₄ jaun₂, Diú₄ bá₄ i₂con₂ 'í₁ rē₂ 'a₂ lia₂ con₂ lě₅ dsón'₂, ja₁con₂ dsa₂ i₂jmo₅ le₂ně₅. ³ Jaun₂ 'ne₂ ně₃ i₂cáun'₂ 'í₁ ja₁con₂ i₂sián'₂ ton'₂ a₂le₂jaun₂ bá₄ guë'₂ jmo'₂ 'nìag'₂, ¿'e₂ líng'₂? ¿A₂lióng'₂ jé₁ma₂tě₂ rē₁con₂ Diú₄ 'í₁ ja₁cong'₂? ⁴ ¿O₃ bá₄ tsá₃ dsáu₅ 'au'₂ ia₁ a₂ní₄ lě₃ dse₃ 'ua₁ dsí₅ Diú₄, a₂jmo₂₃ tió'₃ dsí₅, a₂jme₂juíin'₂ dsí₅ ně₃? ¿Tsa₁ len'₅₄ 'ne₂, ta₁ a₂qui₁'₅ a₂dse₃ dsí₅ Diú₄ a₂jaun₂ bá₄ jiog₂₃ a₂dsí₃quéñ'₅ 'au'₂? ⁵ La₁ 'nìo₅ 'ua'₂ 'au'₂ tsá₃ 'niog'₂ jme₁tsíng'₄ 'au'₂; 'uig₅₄ jaun₂ ně₃ caun₂ jme₁juí'₁ bá₄ a₂jme₂'ne₅₄ Diú₄ ne₄ quiáng'₂ 'nìag'₂ a₂ting'₃ jmi₄ jaun₂ jé₁ma₂tě₂ rē₁jme₃jnai₂₃ a₂'nei₂, jé₁qui₃dsí₂₃ 'éi'₃ co₂rē₂. ⁶ Ia₁ jma₃quéñ₅

qui₃ bá₄ Diú₄ 'lian'₅₄ le₂jan₂ le₂jan₂ 'a₂ lia'₂ con'₂ lě₅ a₂ma₂ca₂jmo₃. * ⁷ Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂jmo₅ tió'₃ dsí₅ jmo₂₃ a₂dse₃, a₂qui₂'no'₂ a₂co₂tág₅ co₂'né'₅, ton'₂ 'no'₂ jui₅ 'a₂ lia'₂ jme₃gu'₅₄ Diú₄ quian'₅₄ caun₂ a₂dse₃, ton'₂ 'no'₂ jui₅ a₂tsá₃ dsiáin₃, 'éi₂ bá₄ cué'₃ Diú₄ a₂le₃chain₂ co₂tan₅₄. ⁸ La₁ quian'₅₄ a₂'nei₂ cué'₃ uig₅ ca₂le₃jín₃ i₂dsia₅ mí'₅₄, i₂tsá₃ 'nio₃ cán₂ caun₂ jui₅ a₂nag₃ gau₂ jág₁ tí₅, i₂jmá'₃ jui₅ 'lig'₅₄ bá₄ 'nio₃ cán₂. ⁹ Le₃cha₂ uig₅ o₂l₁ dsi₅ quió'₅ ca₂le₃jín₃ i₂jmo₅ a₂'lig'₅₄, jé₁le₂'uig₅₄ tě₂le₃ quió'₅ dsa₂judíos, ján₃ gué'₂ le₂jaun₂ le₃ja₁con₂ dsi₂nau₂. ¹⁰ La₁ ja₁con₂ le₂jan₂ le₂jan₂ i₂jmo₅ a₂dse₃, cué'₃ Diú₄ a₂co₂tág₅ co₂'né'₅, ton'₂ cué'₃ caun₂ a₂dse₃, jmo₃ 'ei₅ tei₄, jé₁le₂'uig₅₄ quió'₅ dsa₂judíos, ján₃ gué'₂ le₂jaun₂ le₃ja₁con₂ dsi₂nau₂.

¹¹ Ia₁ tsá₃ jma₃quén₅ jín₂ Diú₄ dsa₂ lia'₂ ca₂ton₂ ca₂ton₂; ¹² ia₁ ca₂le₃jín₃ i₂'no₅ dso₄ i₂tsá₃ ca₂tín₂ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés, dsiáin₃ tě₃ tsá₃ 'Éi'₃ jaun₂ ca₂tíin₂; la₁ ján₃ gué'₂ le₂jaun₂ dsa₂ i₂'no₅ dso₄ ně₁jua'₂ ron₅ bá₄ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés ně₃, tě₃dsí₅₄ bá₄ 'éi'₃ quió'₅, jióg'₂ 'í₁ lia'₂ con'₂ lě₅ 'Éi'₃ jaun₂. ¹³ Ia₁ on₃jua'₅₄ dsa₂ i₂nag₅ 'Éi'₃ i₂jín₂ Diú₄ a₂líin₅ dsa₂ i₂jme₂ti₃; dsa₂ i₂jmo₅ lia'₂ con'₂ lě₅ 'Éi'₃ bá₄, i₂'éi₂ bá₄ i₂jín₂ Diú₄ a₂líin₅ dsa₂ i₂jme₂ti₃. ¹⁴ Ia₁ jui₁lia'₂ dsi₂nau₂ ně₃, i₂tsá₃ 'Éi'₃ cha₂ ja₁coin₂, la₁ ně₁jua'₂ chain₂ jui₅ a₂jme₂ti₃ con'₂ jaun₂ ma₂tín₂ dsí₅, guion₅₄ bá₄ dsa₂ 'éi₂ nji₅ tě₂dsí₅ 'a₂ lia'₂ lě₅ 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄, o₁jnia'₅₄ tsá₃ a₂jaun₂ ron₅ quió'₅. ¹⁵ Ia₁ cué'₂₃ léi₄ 'a₂ lia'₂ lě₅ chain₂, a₂rë₂ton₅ tě₂dsí₅ ta₁ a₂qui'₅ 'Éi'₃. Jaun₂ tě₂dsí₅ guioin₅₄ bá₄ jáng'₅ jág₁ dsau₅ o₄quió'₄, jaun₂ tsá₃ quin₅ 'a₂ lia'₂ dsí₂jög₅

* ^{2:6} 'Nio'₂ ja₁ton₅ Salmo 62:12; Proverbios 24:12.

dsí₅ guioin₅₄; a₂lin₅₄ jáng'₂, a₂lin₅₄ guë'₂ të₂le₃ lió₂.
16 Le₂në₅ bá₄ lé₂ jë₁ma₂të₂ jmig₄ jaun₂ a₂con₂ Diú₄
'í₁ ca₂le₃jé₃ a₂'ma₄ jlë₅ quió'₅ ca₂le₃jín₃ dsa₂, të₂le₃
quián'₅₄ Jesucristo, lia'₂ con'₂ lë₅ jág₁ dse₃ a₂qui'₂é₅
jniá₂.

Dsa₂ judíos, quian'₅₄ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés

17 La₁ chi₂jua'₂ lín₅ 'ne₂ dsa₂ judío jaun₂ dsia'₂
a₂chéng'₅ tiá₂ quián'₅₄ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés, jaun₂jmo'₂
táng'₅ ia₁ a₂cuïng'₂ Diú₄; **18** chi₂jua'₂ ma₂ca₂jme₃tín₅
dsa₂ 'ne₂ 'a₂ lia'₂ lë₅ 'Éi'₃, jaun₂ nj'₅₄ 'a₂ lia'₂ 'nío₃
Diú₄, ton'₂ ting'₂ caun'₅₄ 'í₁ 'a₂ lia'₂ lë₅ a₂dse₃; **19** jaun₂
chi₂jua'₂ të₃dsón'₂ líng'₂ a₂ting'₂ jang'₅₄ dsa₂ ten₄,
chi₂jua'₂ nj'₅₄ 'a₂ lia'₂ téi'₄ si₂ ja₁con₂ dsa₂ i₂i₂nío₄
jé₄ qui,né'₃, **20** chi₂jua'₂ nj'₅₄ 'a₂ lia'₂ jme₁rë'₂ jui₅
a₂quian₅ dsa₂ co₄, chi₂jua'₂ nj'₅₄ 'a₂ lia'₂ cuë'₅₄ jág₁
i₂'nió'₄ i₂lín₅ chi'₂, ia₁ a₂ron₅ 'Éi'₃ ja₁cong'₂, a₂tén₅
ne₄ 'Éi'₃ 'a₂ lia'₂ 'nió'₅ le₃nj₅ dsa₂, 'a₂ lia'₂ lë₅ jág₁
dsa₅; **21** 'ne₂ guë'₂ i₂jme₂ting'₂ i₂sián'₂, ¿'e₂ guë'₂
'uig₅₄ tsá₃ jme₂ting'₁ guë'₂ 'njiag'₂? Chi₂jua'₂ 'ne₂
guë'₂ 'é'₅ jág₁ a₂tsá₃ ca₂tín₂ dsa₂ 'ang₃, ¿tsa₁ 'ang'₂
'njiag'₂? **22** Chi₂jua'₂ 'ne₂ juá'₂ tsá₃ ca₂tín₂ dsa₂ nió'₃
jág₁ quiain'₅₄ i₂tsá₃ lë₅ dsi₂i₂gu₂, ¿tsa₁ nióg'₅ guë'₂
'ne₂ jág₁ jaun₂ 'njiag'₂? Chi₂jua'₂ 'ne₂ 'njo₅ lín₃ 'njiag'₅₄
diú₄lag₄, ¿tsa₁ 'ang'₂ 'ne₂a₂quen₅a₂te₁'í₁dsi₂néi₂'né₅
quió'₅? **23** 'Ne₂ guë'₂ i₂jmo'₂ táng'₅ ja₁con₂ 'Éi'₃, ¿tsa₁
'lig'₅₄ tsíng'₂ Diú₄ ia₁ tsá₃ jme₂tí'₁ 'Éi'₃ jaun₂? **24** Ia₁
juí₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂:
'Ag₅ dsi₂nau₂ 'iin₂₃ 'lig'₅₄ Diú₄
'uig₅₄ quián'₂ 'nia'₂.†

† **2:24** Isaías 52:5; Ezequiel 36:22.

25 Dsón'₂ bá₄ dsau₅ quen₅ a₂ti₃ dsa₂ lo₅₄ nē₁jua'₂ jme₂ti₃ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés, la₁ nē₁jua'₂ tsá₃ jme₂ti₃ dsa₂ nē₃, tsá₃ 'e₂ ta₁ jmo₃, nē₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ rë₂uïng₄ bá₄ quió'₅. **26** Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ 'e₂ ma₂rë₂uïng₄ quió'₅, la₁ nē₁jua'₂ jme₂ti₃ 'e₂ ta₁ quí'₅ 'Éi'₃, co₂jaun₂ bá₄ jín₂ Diú₄ dsa₂ 'éi₂ nē₂jag₄ bá₄ i₂ma₂rë₂uïng₄ quió'₅ o₁jŋia'₅₄ tsá₃ ma₂rë₂uïng₄. **27** Dsa₂ i₂tsá₃ 'e₂ rë₂uïng₄ lo₄, la₁ nē₁jua'₂ jme₂ti₃ 'a₂ lia'₂ juá'₂ 'Éi'₃, i₂'éi₂ bá₄ chen'₅ Diú₄ ne₄ jui₅ a₂con₂ 'í₁ ja₁con'₂ 'ne₂, ia₁tsá₃ jme₂tí'₁, jui₁'e₂ guë₃ ron₅ Si₂tio'₅₄ 'Éi'₃ quiáng'₂, jui₁'e₂ guë₃ rë₂uïng₄ quiáng'₂ nē₃. **28** Ia₁ jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ i₂lín₅ judío dsón'₂, on₃jua'₅₄ rë'₂ jŋia'₅₄ lín₅ dsa₂ léi₄ jmá'₃ le₃co'₅₄, on₃ guë'₂ le₂jaun₂ jui₁lia'₂ ta₁ dsón'₂ a₂quí'₅ a₂qui₂rë₂uïng₄ lo₄ dsa₂, on₃jua'₅₄ jŋia'₅₄ rë₂uïng₄ lín₅ léi₄ jmá'₃ le₃co'₅₄ ni₁rjí₅. **29** Të₂le₃ a₂ca₂tín₂ bá₄ dsa₂ jmo₃, a₂lín₅ të₃dsón'₂ dsa₂ judío, a₂lín₅ ca₂të₂ dsí₅; jáñ₃ guë'₂ le₂jaun₂ jui₁lia'₂ a₂lín₅ dsa₂ léi₄ a₂rë₂uïng₄ quió'₅, a₂lě₅ ca₂të₂ dsí₅ bá₄ dsa₂; ton'₂ a₂gu₂dsí₂ bá₄ a₂jaun₂, on₃jua'₅₄ jmá'₃ lia'₂ con'₂ le₁ton₅ ne₄ Si₂ 'Éi'₃. Dsa₂ i₂lín₅ le₂nē₅ chéin'₅ rë'₂ quian'₅₄ Diú₄, on₃jua'₅₄ rë'₂ quiain'₅₄ dsa₂ mi₂güig₃.

3

1 Jaun₂ nē₃, ¿'e₂ ta₁ jmo₅ a₂quen₅ guë₄ a₂lín₅ dsa₂ dsa₂ judío? ¿O₃ 'e₂ ta₁ jmo₅ a₂lín₅ dsa₂ léi₄ a₂rë₂uïng₄ ni₁lo₁₂? **2** 'Lióng₂ bá₄ 'uig₅₄ cha₂. Jë₁le₂'uig₅₄, ca₂dsia₃ Diú₄ jág₁ dse₃ quió'₅ o₄gú₃ dsa₂ judíos. **3** ¿La₁ 'e₂ bá₄ lé₂ nē₃ nē₁jua'₂ chan₂ i₂lín₅₄ i₂tsá₃ ca₂rë₃ti'₅₄?* ¿O₃ bá₄ lín'₂ 'nia'₂ jáñ₃ a₂tsá₃ le₃ti'₅₄ Diú₄ jág₁ quió'₅ ia₁

* **3:3** o₃, "i₂tsá₃ ca₂rë₃'én₂."

a₂tsá₃ ca₂rë₃ti_{'54} dsa₂ 'éi₂? ⁴ ¡Dsón'₂ bá₄ tsá₃ le₂jaun₂!
 Ju_ile₂lei₅₄ bá₄ jniog₄, Diú₄ ně₃ jmo₃ bá₄ ca₂le₃jé₃ lia₂'
 con_{'2} lě₅ jág₁ tí₅ quió_{'5}, ju_il_e₂ gué₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ tsá₃
 tí₅ jág₁ quió_{'5}; ia₁ ne₄ Si₂ juá_{'2}:
 ia₁jaun₂ le₃lí_{'4} dsa₂ a₂líng_{'5} i₂dsen₃
 ju_il_{lia}_{'2} jé₁dsia_{'2} jág₁,
 ia₁jaun₂ bá₄ léng_{'2}
 jé₁ma₂té₂ rë₁con₂ dsa₂ 'í₁ ja₁cong_{'2}.[†]

⁵ La₁ ně₁jua_{'2} tí₅ ta₁ dsáu₁ jniog₄ a₂rë₂jniá₂ Diú₄
 a₂lín₅ i₂dsen₃, 'e₂ le₃jua_{'54} jniog₄ ně₃? 'An₁ tsá₃ rë₂
 qui₃dsi₅ Diú₄ 'éi_{'3} ně₁jua_{'2} ca₂rë₃'něi₃ 'é₂ uig₅ ja₁con₂
 jniog₄? (A₂lě₁juá_{'5} jniá₂ lia_{'2} jé₁juá_{'2} dsa₂ mi₂güíg₃
 bá₄.) ⁶ ¡Dsón'₂ bá₄ on₃jua_{'54} le₂ně₅! Ia₁ jua_{'54} mei_{'2}
 gué₃ tsá₃ rë₂ qui₂dsi₅ Diú₄ 'éi_{'3}, 'a₂ bá₄ lia_{'2} le₃con₂
 'í₁ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃?

⁷ La₁ ně₁jua_{'2} jág₁ tě₂jág₁ quió₃ tí₅ ta₁ ia₁jaun₂ lě₅
 a₂rë₂jniá₂ gué₄ jág₁ dsau₅ quió_{'5} Diú₄ ia₁jaun₂ tě₂le₃
 dse₃gué₄ chéin_{'5}, 'e₂lě₃ qui₂dsi₅ Diú₄ 'éi_{'3} a₂rín₂jniá₂
 dso₄? ⁸ Ja₁lin₃ gué₄ dse₃ jua_{'54} caun₂ a₂jmo₅₄ a₂'lig_{'54},
 ia₁jaun₂ jiá₃ a₂dse₃? A₂le₂ně₅ bá₄ chi_{'2}ag₅ i₂lin₅₄ 'ag₂₃
 jnia_{'54} a₂jme₂tín₂ jnia_{'54} dsa₂. La₁ gue₃ bá₄ uig₅ dsa₂
 i₂dsi₂jiog₅ dsi₅ le₂ně₅ 'a₂ con_{'2} ca₂tín₂.

Ca₂le₃jág₃ bá₄jniog₄ rë₂cáu_{'4} dso₄

⁹ 'E₂ jaun₂ ně₃? 'A₂dse₃ gué₄ tióng₂ jnia_{'54} dsa₂
 judíos? ¡Dsau₅ bá₄ on₃jua_{'54} le₂jaun₂! Ia₁ ma₂té₂tsi_{'54}
 jág₁, co₂jaun₂ bá₄ dsa₂ judíos con_{'2} dsi₂nau₂, caun₂
 bá₄ ju_il_e₂ tioin_{'54} 'uig₅₄ dsáu₁. ¹⁰ Lé₅ ju_il_{lia}_{'2} juá_{'2} ne₄
 Si₂:
 Ca₂lia_{'2} 'i₁jan₂ dsa₂ tsá₃ chan₂
 i₂jme₂ti₃ 'Éi_{'3} quió_{'5} Diú₄,

† 3:4 Salmo 51:4.

ca₂lia' ₂'i₁jan₂ tsá₃ chan₂;
 11 tsá₃ i₂chan₂ jua'₅₄ i₂ñí' ₂dsí₅,
 'i₁jan₂ tsá₃ chan₂ jua'₅₄ i₂'nio₃ 'na'₂ Diú₄.
 12 Ca₂le₃jín₃ bá₄ ma₂i₂nio₄ cau₅ jui₅ ma₂i₂cóin'₅,
 co₂dsia₅ bá₄ ma₂i₃léin₂ jui₅ ja₁tsá₃ ta₁ tí₄.
 Tsá₃ 'ein₂ chan₂ ca₂lia' ₂'i₁jan₂
 jua'₅₄ i₂qui₂jmo₅ a₂dse₃,
 ca₂lia' ₂'i₁jan₂ tsá₃ chan₂;‡
 13 'Ué'₅ jág₁ 'lig'₅₄ le₂'o₅₄
 jui₁lia' ₂ ja₂ dsí₂ 'lig'₅₄ a₂'ué'₅ tau₂ 'ñio₅ a₂rë₂na₄;
 quian'₅₄ le₁tsi'₂ jmo₂₃ a₂jui₁gain₂.§
 Në₂jag₄ bá₄ náu₁ dsí₂mi'₂ 'a₄ mi₂'o₅₄;*

14 Jmá'₃ caun₂ a₂jaun₂ bá₄ juá'₂ dsa₂,
 a₂uig₅ dsí₅, a₂jme₃dsi'₃ ja₁con₂ riin'₅₄;†
 15 Ma₂né₃ bá₄ i₂ñí₂₃ cán₂ tag₅₄
 a₂dsi₃jme₁dsiain₂₃ riin'₅₄.
 16 Léi₄ jé₁ca₂ñí₅ ca₂quiog₂ caun₂ jui₅ a₂o₂i₁ dsí₅,
 ja₁i₃'én₂ 'a₂ lia' ₂ chan₂ dsa₂;
 17 ia₁ tsá₃ cuí'₅ dsa₂ 'éi₂ jui₅ 'ei₅ tei₄;‡
 18 Tsá₃ a₂jaun₂ dsí₂jiog₅ dsí₅
 jua'₅₄ a₂gain₃ Diú₄.§
 19 A₂ne₄ bá₄ jniog₄, ca₂le₃jé₃ jág₁ a₂tio'₅₄ ne₄ Si₂
 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄, a₂juá'₂ tsí'₅ ca₂le₃jín₃ i₂ca₂tín₂ 'Éi'₃
 jaun₂, ia₁jaun₂ jmo₃ tei₄ mi₂'o₄ ca₂le₃jín₃, ia₁jaun₂
 ca₂le₃jín₃ dsa₂ mi₂güíg₃ tē₃tsiin'₅₄ rë₂cáin'₄ ne₄ Diú₄.
 20 Ia₁ ca₂lia' ₂'i₁jan₂ tsá₃ 'ein₂ jín₂ Diú₄ a₂tsá₃ dso₄

‡ 3:12 Salmo 14:1-3; 53:1-3; Eclesiastés 7:20. § 3:13 Salmo 5:9.

* 3:13 Salmo 140:3. † 3:14 Salmo 10:7. ‡ 3:17 Isaías 59:7-8.

§ 3:18 Salmo 36:1.

rë₂cáin'₄ jua'₅₄ a₂jme₃ti₃ a₂juá'₂ 'Éi'₃, ia₁ 'ñiog₅ bá₄ 'Éi'₃ quí'₅ ta₁ a₂le₃ne₄ jniog₄ a₂lág₅ dsa₂ cha₂ dsáu₁.

A₂lión₂ dsa₂ të₂le₃ a₂jnia'₅₄ quian'₅₄ a₂'éin₂ bá₄

21 La₁ në₃ në₃, ma₂ca₂jme₃jnia₅ bá₄ Diú₄ jui₅ a₂tsá₃ ma₃dso₄ rë₂cáu'₄ jniog₄, on₃hua'₅₄ të₂le₃ quian'₅₄ Si₂ 'Éi'₃, jui₁'e₂ guë₃ jáng'₅ jág₁ dsau₅ jui₅ jaun₂ a₂juá'₂ ne₄ Si₂ tio'₅₄ 'Éi'₃, quian'₅₄ Si₂ a₂qui₂ca₂jmo₃ dsa₂ i₂jme₁'é₂ jág₁ quián₅ Diú₄ në₃. **22** Jáng'₅ jág₁ dsau₅ jui₅ dse₃ quió'₅ Diú₄ a₂tsá₃ dso₄ rë₂cán'₄ dsa₂, jnia'₅₄ lia'₂ të₂le₃ quian'₅₄ a₂'éin₂ të₂le₃ quió'₅ Jesucristo; tsá₃ jma₃quén₅ jmo₂₃ ja₁con₂ jui₁'ein₂ guë₃; **23** ia₁ ca₂le₃jín₃ bá₄ ma₂qui₂ma₂'náu₂ dso₄, jaun₂ uíng₂lin₃ bá₄ tióin₂ ja₁qui₂tág₅ co₂'né'₅ quió'₅ Diú₄. **24** La₁ Diú₄ në₃, ia₁ a₂'ua₁ dsí₅ bá₄ 'é₂ jág₁ a₂tsá₃ dso₄ rë₂cáin'₄, on₃hua'₅₄ a₂'nió'₅ quí₃ lia'₅₄. A₂lë₁lió₂ bá₄ të₂le₃ quian'₅₄ Cristo Jesús i₂ca₂qui₃ o₄quió'₄ dsáu₁ dsa₂. **25** Ca₂chen'₃ Diú₄ ja₁ñi'₅₄ ia₁jaun₂ dsian₅ dsáu₁ dsa₂ mi₂güíg₃ quian'₅₄ jmi₂ 'ain₅₄ a₂ca₂tein₃. A₂lë₁gue₅ bá₄ dsa₂ a₂jaun₂ jmá'₃ të₂le₃ quian'₅₄ a₂'éin₂. Le₂në₅ ca₂rë₃jníá₂ Diú₄ i₂lín₅ i₂qui₃dsí₅ 'éi'₃ rë₂, ia₁ a₂ma₂ca₂jme₃juíñ₂ dsí₅ a₂ma₂ca₂ñág₃ bá₄ dsáu₁ dsa₂ a₂jme₁'no₂₃ malíg'₂. **26** Le₂në₅ ca₂jmo₃ Diú₄ a₂ca₂jme₃jníai₂₃ a₂rë₂ qui₃dsí₂₃ 'éi'₃, a₂ca₂jme₃jníai₂₃ a₂jíñ₂ dsa₂ i₂'én₂ të₂le₃ quió'₅ Jesús në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃.

27 ¿'E₂ bá₄ ca₂lë₃ jaun₂ në₃ quian'₅₄ a₂jmo₅ dsa₂ tain'₅? Co₂dsia₅ të₂tsí'₅₄ cau₅ bá₄ a₂jaun₂. ¿'E₂ 'uig₅₄? ¿'An₁ 'uig₅₄ a₂jme₃ti₃ dsa₂ 'Éi'₃? Jan₂'ón₄. 'Uig₅₄ ia₁ a₂'én₂ bá₄ dsa₂. **28** Ma₂në₂quiong₅₄ bá₄ jniog₄ 'í₁ jaun₂ në₃, a₂jín₂ Diú₄ dsa₂ në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃,

'uig₅₄ ia₁ a₂'éin₂, jaun₂ tsá₃ 'e₂ 'í₁ con₂ gué₄ jua'₅₄
a₂ca₂jme₃ti₃ o₃ tsá₃ ca₂jme₃ti₃ 'e₂, con'₂ lě₅ 'Éi'₃.

29 ¿O₃ bá₄ líñ₅ Diú₄ ca₂ne₅₄ jmá'₃ i₂quián₅ dsa₂
judíos? ¿On₁jua'₅₄ i₂quián₅ dsí₂nau₂ jáñ₃? Ján₅.
I₂quián₅ 'éi₂ bá₄ jáñ₃, **30** ia₁ jan₂ tan₅₄ bá₄ Diú₄
chan₂; jaun₂ 'éi₂ bá₄ jág₃ jíñ₂ dsa₂ i₂rë₂uìng₄ ni₁lo₁
në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₂ti₃, 'uig₅₄ ia₁ a₂'éin₂; jáñ₃ bá₄
le₂jaun₂ jág₃ jíñ₂ dsa₂ i₂tsá₃ rë₂uìng₄ ni₁lo₁ në₂jag₄
bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃, o₄quió'₄ a₂'éin₂. **31** ¿'E₂ jua'₂ jniog₄
jaun₂ në₃? ¿A₂tsá₃ ta₁ tí₄ 'Éi'₃ ia₁ a₂'éin₂ jniog₄?
¡Dsón'₂ tsá₃ le₂jaun₂! 'Nió'₄ të₂le₃ cuë₂ bá₄ jniog₄ bí₂
a₂quen₅ 'Éi'₃.

4

'A₂ lia'₂ të₂tsín'₅₄ Abraham ne₄ Diú₄

1 ¿'E₂ lě₂ le₃jua'₅₄ jniog₄ jaun₂ në₃? ¿'E₂ ca₂dsó'₂
Abraham dsa₂ juín₂ quián₂ jnia'₅₄ ma₂líg₂, lia'₂
jme₁líñ₄ dsa₂ mi₂güíg₃? **2** Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ Diú₄
ca₂chi'₃ jág₁ jua'₅₄ a₂dsen₃ 'éi₂ të₂le₃ quian'₅₄ 'e₂
a₂ca₂jmo₃, jua'₅₄ a₂ca₂jme₃ti₃ 'Éi'₃, jaun₂ jme₁cha₂
juí₅ a₂jme₁jmo₃ róin₂. La₁ on₃jua'₅₄ ne₄ Diú₄. **3** Jaun₂,
¿'e₂ juá'₂ ne₄ Si₂? "Ca₂rë₃'én₂ bá₄ Abraham jág₁
ca₂cuë₃ Diú₄; jaun₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂ca₂rë₃'éin₂ jaun₂ në₃,
ca₂guéi'₂ Diú₄ në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃."^{*} **4** Jaun₂
në₃, juí₁lia'₂ jan₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ta₁ quió'₅ jan₂ juig₅₄,
cu₄ a₂lí'₂ jaun₂ quió'₅, on₃jua'₅₄ a₂lë₁cuë₃ juig₅₄, ia₁
a₂ma₂riin₂₃ quió'₅ 'éi₂ 'lia'₅₄ ta₁ quió'₅. **5** La₁ në₁jua'₂
'ein₂ të₃tsá₃ 'e₂ jmo₂₃, 'éin₂ a₂guéñ'₅ Diú₄ dsa₂ i₂cha₂
dsáu₁, Diú₄ guéi'₂ quió'₅ në₂jag₄ bá₄ dsa₂ dsen₃,

* **4:3** Génesis 15:6. Ján₃ bá₄ le₂në₅

o₄quió'₄ a₂'éin₂. 6 'Niog₅ bá₄ David juá'₂ a₂dsen₃
juí₁lia'₂ dsa₂ i₂guéi'₂ Diú₄ në₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ ma₂'e₂
dsáu₁ cha₂, tsá₃ 'e₂ 'í₁ con₂ Diú₄ 'a₂ lia'₂ ca₂jme₃ti₃.

7 Ca₂juá'₂ David:

'E₂ gué₄ dsen₃ juí₁lia'₂ dsa₂ i₂ca₂'én₂ Diú₄ dsáu₁,
i₂ca₂jlé₂ Diú₄ dso₄ a₂ca₂'náu₂.

8 'E₂ gué₄ dsen₃ dsa₂ i₂ca₂jmo₃ Te₁gui'₅₄ dsí₅
a₂tsá₃ dso₄ riin₂.[†]

9 A₂dse₃ në₅ në₃, ¿a₁dse₃ jmá'₃ lia'₂ ca₂ne₅₄ quió'₅
dsa₂ i₂rë₂uìng₄ ni₁lo₁, o₃ bá₄ le₂jiog₅ a₂dse₃ quió'₅
i₂tsá₃ 'e₂ rë₂uìng₄ quió'₅ bá₄ ján₃? Ma₂në₂jua'₅₄ jnia'₅₄
a₂ca₂guén'₂ Diú₄ Abraham në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃
'éi'₃, 'uig₅₄ ia₁ a₂'éin₂. 10 ¿'A₂ lia'₂ jme₁lin₄ Abraham
lia'₂ con₂ ca₂guéi'₂ jaun₂? ¿Ca₂guéi'₂ cang₂ lia'₂
con₂ jme₁ma₂ti₃ Abraham quió'₅, o₃ le₂jñia₅ 'e₂?
Le₂jñia₅ bá₄, on₃jua'₅₄ cang₂. 11 Cang₂ jaun₂ bá₄
ca₂gue₃ Abraham 'éi'₃ jaun₂ a₂ti₃ ni₁lo₁₂, a₂lín₅ léi₄
co₂'nió'₄ caun₂ sello quió'₅ Diú₄ a₂ma₂guéi'₂, në₂jag₄
bá₄ dsa₂ i₂ca₂jme₃ti₃, 'uig₅₄ ia₁ a₂'éin₂. Le₂në₅ bá₄
ca₂dsióg₃ Abraham a₂ca₂liin₃ cho'₅₄ ca₂le₃jín₃ i₂'én₂
ján₃, o₁jnia'₅₄ tsá₃ ma₂gue₃ 'éi'₃ jaun₂ a₂uíng₃ quió'₅.
Jaun₂ le₂në₅ bá₄ guén'₂ Diú₄ ján₃ dsa₂ tsí₁jon₂ 'éi₂
në₂jag₄ bá₄ a₂lín₅ dsa₂ i₂ca₂jme₃ti₃. 12 Dsau₅ bá₄
a₂lín₅ Abraham cho'₅₄ ca₂le₃jín₃ i₂ma₂gue₃ 'éi'₃ jaun₂
a₂uíng₃ quió'₅, la₁ on₃jua'₅₄ jmá'₃ 'uig₅₄ ia₁ a₂rë₂uìng₄
quió'₅; ján₃ bá₄ 'uig₅₄ ia₁ a₂quian₅ juí₅ a₂'éin₂ jaun₂,
juí₁lia'₂ ca₂can₃ Abraham jmei₂ jnia'₅₄ lia'₂ con₂ tsá₃
ma₂uíng₂ quió'₅.

Të₂le₃ quian'₅₄ a₂'én₂ bá₄ dsa₂jme₃ti₃ Diú₄jág₁ quió'₅
a₂ma₃cuë₃

† 4:8 Salmo 32:1-2.

13 Jaun₂ ca₂cuë₃ Diú₄ jág₁ quió'₅ ca₂cuë'₃ Abraham quiain'₅₄ chi'₂-guein₂ quiáin₅, a₂gue₃ gua'₅₄ 'uë₃ a₂cuë₃ Diú₄; la₁ on₃jua'₅₄ ia₁ a₂ca₂jme₃ti₃ Abraham 'Éi'₃, tē₂le₃ ia₁ a₂caun₂ 'éin₂ jág₁ a₂cuë₅ Diú₄, ton'₂ ca₂guéi'₂ Diú₄ në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃ 'Éi'₃. **14** Jua'₅₄ mei'₂ gué₃ jmá'₃ i₂jme₂ti₃ 'Éi'₃ bá₄ gue₅ a₂dse₃ a₂cuë₅ Diú₄ cuë'₅ chi'₂-guein₂ quiáin₅, jaun₂ tsá₃ ma₃'e₂ ta₁ tí₄ a₂'én₂ dsa₂, ton'₂ ján₃ guë'₂ le₂jaun₂ jág₁ a₂cuë'₄ quió'₅ Diú₄ tsá₃ ma₃quen₅. **15** Ia₁ jui₅ a₂'ne₂ Diú₄ bá₄ jiog₅ 'Éi'₃, la₁ ja₁tsá₃ 'Éi'₃ ca₂tín₂, tsá₃ 'ein₂ dsí₂juin₅₄ ja₁jaun₂.

16 'Uig₅₄ jaun₂, o₄quió'₄ a₂'én₂ dsa₂ cuë₅ Diú₄ a₂dse₃ cuë'₅ chi'₂-guein₂ quiáin₅, ia₁jaun₂ chi'₃ tiá₂ jág₁ a₂cuë₄ ne₄ a₂'ua₁ dsí₅, ia₁jaun₂ dsón'₂ jaun₂ bá₄ jág₁ a₂gue₃ ca₂le₃jín₃ tsí₁jon₂ Abraham, on₃jua'₅₄ jmá'₃ quió'₅ dsa₂ i₂qui₂rë₂ti'₅₄ 'Éi'₃; quió'₅ ca₂le₃jín₃ i₂'én₂ bá₄ ján₃ jui₁lia'₂ jme₁'én₂ Abraham. Jaun₂ 'éi₂ bá₄ já₅ co₂'nió'₄ líin₅ jmei₂ jniog₄ ca₂le₃jág₃. **17** Jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂: "Ne₂ ma₂tsín'₂ jniá₂ a₂líng'₅ cho'₅₄ dsa₂ chan₂ 'lióng₂ juig₂ nación."‡ Jaun₂ 'éi₂ bá₄ i₂lín₅ jmei₂ jniog₄ ne₄ Diú₄, ton'₂ ca₂'éin₃ jág₁ quió'₅ Diú₄ 'éi₂ i₂ton'₂ jme₂dsí₂ dsa₂ i₂ma₂dsan₃, ján₃ guë'₂ té'₂ a₂tsá₃ ma₂cha₂ në₂jag₄ bá₄ a₂ma₂cha₂.

18 Jui₁'e₂ guë₃ tsá₃ ma₃'e₂ jmei₄ jme₁ma₃cha₂ ja₁con₂ Abraham lia'₂ con'₂ lë₅ líin₂ dsa₂ mi₂güíg₃, tē₂le₃ ia₁ a₂ca₂rë'₃'éin₂ jág₁ quió'₅ Diú₄, ca₂dsíog₃ "a₂líin₅ jmei₂ dsa₂ chan₂ 'lióng₂ juig₂", lia'₂ con'₂ lë₅ ca₂juá'₂ Diú₄: "co₂në₅ té₅ chi'₂-guein₂ dsíó'₂ lé₂."§

‡ **4:17** Génesis 17:5. § **4:18** Génesis 15:5.

19 Jui₁'e₂ gué₃ jme₁ma₂'en₅₄ Abraham con'₂ 'ñiá₂-láu₂ ñi₂, lí₄ bá₄ 'ñiog₅ a₂ma₂guen'₂ ni₁ñi₁₂, ján₃ gué₂ le₂jaun₂ Sara quiáiñ₅ ně₃ co₂ně₅ a₂ma₂chain₂ dsiáiñ₃ bá₄, tsá₃ ma₃'ein₂ guein₂ lé₂le₃cáin₂, la₁tsá₃ ca₂'uáin₂ quian'₅₄ jág₁ a₂ma₂chan'₂. **20** Tsá₃ ca₂'ág₂ caun₂-tin₃ dsí₅ jua'₅₄ a₂tsá₃ 'ein₂ jág₁ a₂ca₂cuë₃ Diú₄, tē₂le₃ ca₂i₃tsón₂ bá₄ bí₂ a₂'ein₂, ton'₂ ca₂jme₃juïin'₂ Diú₄, **21** caun₂ bá₄ 'ei₅ dsí₅ a₂'io₅ Diú₄ jui₅bí₂ a₂jme₃ti₃ jág₁ quió'₅ a₂ca₂cuë₃. **22** 'Uig₅₄ jaun₂ ca₂guéi'₂ Diú₄ ně₂jag₄ dsa₂ i₂ca₂jme₃ti₃.

23 Jág₁ ně₅, "a₂ca₂guéi'₂ Diú₄", ca₂i₃to'₅₄ ne₄ si₂, on₃hua'₅₄ a₂'iin₂₃ jmá'₃ Abraham; **24** a₂'ag₂₃ jniog₄ bá₄ ján₃. 'Uig₅₄ ia₁ a₂'ein₂ jniog₄, guéi'₂ Diú₄ a₂lág₅ jniog₄ ně₂jag₄ bá₄ dsa₂ dsen₃ i₂ca₂jme₃ti₃ con'₂ i₂'én₂ tē₂le₃ quió'₅ Diú₄ i₂ca₂jme₃jen'₅₄ Jesús jin₄ 'lag₄. Jesús bá₄ i₂lín₅ Te₁gui'₅₄ quián₂ jniog₄, **25** i₂ca₂jín'₂ dsa₂ a₂jón₂ ne₄ 'uig₅₄ dsáu₁ jniog₄, con'₂ siá'₂ ca₂jein'₅₄ táng₃ ia₁jaun₂ guéi'₂ Diú₄ jniog₄ ně₂jag₄ dsa₂ dsen₃ i₂ca₂jme₃ti₃.

5

Lé₂ le₃chong₂jniog₄ 'ei₅ tei₄ quian'₅₄ Diú₄

1 Le₂ně₅ jaun₂, ia₁ a₂ma₂'é₂ Diú₄ jág₁ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ rë₂cáu₄ jniog₄, 'uig₅₄ ia₁ a₂'ein₂, ma₂chong₂ jniog₄ 'ei₅ tei₄ quiain'₅₄, tē₂le₃ quian'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂. **2** Ia₁ tē₂le₃ quian'₅₄ Cristo 'éi₂ bá₄ ma₂i₁to'₅₄ jniog₄ ja₁jme₂gu'₅₄ Diú₄ ia₁ a₂'ua₁ dsí₅, tē₂le₃ ia₁ a₂'ein₂. Ja₁dse₃ ně₅ ně₃, tióng₂ jniog₄ tiá₂ 'io'₂ jein₂, ia₁ 'ín₂ dsí₅ jniog₄ a₂dsón'₂ jme₁quian'₅₄ Diú₄ jé₄ co₂tág₅ co₂'né'₅ quió'₅. **3** On₃ rë₂ jua'₅₄ jmá'₃ a₂ně₅; jmo₂ jniog₄ 'io'₂ ne₄ o₂i₁ dsí₅ a₂qui₂dsí₂ñág₂; ia₁ ne₄

jniog₄, quian'₅₄ o₂i₁ dsi₅ bá₄ qui₂rë₂juin'₂ dsi₅ jniog₄.
 4 A₂juin'₂ dsi₅ jniog₄ jaun₂, jmo₅ a₂chei'₂ rë₂ jniog₄
 'a₂ lia'₂ lág₅; a₂tióng₂ jniog₄ rë₂ jaun₂ ně₃, jmo₅ a₂'ín₂
 dsi₅ jniog₄ jmig₄ a₂le₃ti₃. 5 Jmig₄ a₂'ín₂ dsi₅ jniog₄
 jaun₂, tsá₃ lé₂ le₃jmo₃ jua'₅₄ jéin₂ jniog₄ o₂guí'₃, ia₁
 'ñiog₅ Diú₄ ma₂ca₂jme₃cain'₂ jme₂dsí₂ quián₂ jniog₄
 ia₁ a₂ñí₄ lë₃ 'nio₃ jniog₄, të₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂ Jñió₅
 i₂ma₂cuiin₃.

6 Ia₁ lia'₂ con'₂ jme₁lág₄ jniog₄ dsa₂ mi₂güíg₃ 'uan₅₄
 i₂tsá₃ cha₂ jui₅ 'a₂ lia'₂ lion₄ guio₅₄, la₁ jme₁ca₂të₂
 jmig₄ a₂ca₂tióng₃ Diú₄, jaun₂ ca₂jon₃ bá₄ I₂rë₂'ín₁
 quiáin₅ o₄quió'₄ dsa₂ i₂tsá₃ Diú₄ cuin₅. 7 A₂quian₅
 ta₁ lin₃ bá₄ jua'₅₄ mei'₂ guë₃ jan₂ dsa₂ lé₂ le₃guein₃
 'mú₃ o₄quió'₄ jan₂ dsa₂ mi₂güíg₃ riin'₅₄, ca₂lia'₂
 jnia'₅₄ o₄quió'₄ jan₂ dsa₂ i₂jmo₅ rë₂; 'an₁ mei'₂ tsá₃
 chan₂ jan₂ i₂lé₂ le₃tiá₂ dsi₅ guen₃ 'mú₃ o₄quió'₄ jan₂
 dsa₂ i₂dse₃ dsi₅ dsón'₂. 8 La₁ ma₂ca₂cuë₃ bá₄ Diú₄
 léi₄ a₂dsón'₂ 'nio₃ jniog₄, ia₁ a₂ca₂jon₃ Cristo 'uig₅₄
 quián₂, lia'₂ con'₂ jme₁lág₄ guë₄ dsa₂ cha₂ dsáu₁.
 9 A₂jaun₂ ně₃, 'uig₅₄ ia₁ a₂ma₂'é₂ Diú₄ jág₁ të₂le₃
 quian'₅₄ jmi₄ Cristo a₂ca₂tang₂, a₂tsá₃ ma₂dso₄ rag₂,
 jaun₂ të₂le₃ i₂jui'₂ guë₄ lió₂ jniog₄ të₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂
 a₂gau₂ a₂'ne₂ Diú₄ a₂jiá₃ jé₁ca₂tó'₂. 10 Ia₁ chi₂jua'₂
 ma₂ca₂'ág₂ Diú₄ caun₂ jág₁ quian'₅₄ jniog₄ të₂le₃
 quian'₅₄ 'mú₃ a₂ca₂i₃njí₂ Ja₁ñi'₅₄ lia'₂ con'₂ jme₁lág₄
 guë₄ jniog₄ dsa₂ i₂'ñia₅₄ 'éi₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ të₂le₃
 i₂jui'₂ guë₄ lió₂ jniog₄ 'uig₅₄ ia₁ a₂chain₂, ně₃ lia'₂
 ma₂'ei₅ caun₂ jág₁ quiain'₅₄. 11 Ia₁ on₃ guë'₂ jua'₅₄
 jmá'₃ a₂ně₅, ia₁ chong₂ jniog₄ jme₁'ñiô₄ dsi₅ ján₃
 le₃quió'₅ Diú₄ të₂le₃ quian'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo,
 ia₁ të₂le₃ quian'₅₄ Cristo bá₄ ca₂dsi₃náu₅ jniog₄ 'ei₅

caun₂ jág₁ quian'₅₄ Diú₄.

Adán quian'₅₄ Cristo

12 Le₂në₅ jaun₂, jui₁lia'₂ tē₂le₃ quian'₅₄ jan₂ dsa₂ ca₂rë₃chá₃ dsáu₁ dsa₂ mi₂güíg₃, 'uig₅₄ në₅ bá₄ ca₂já₃ 'mú₃, le₂në₅ bá₄ jáñ₃ ca₂ηag₅ 'mú₃ ja₁con₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂ mi₂güíg₃, ia₁ ca₂le₃jín₃ bá₄ ca₂'náu₂ dso₄. **13** Le₂jñiá₅, lia'₂ con'₂ tsá₃ 'Éi'₃ jme₁ma₂ron₅, ma₂qui'₂no₅ bá₄ dsa₂ dso₄ mi₂güíg₃, la₁ tsá₃ lé₂ le₃jióg'₂ 'í₁ 'e₂ a₂rin₂ dsa₂ ja₁tsá₃ 'éi'₃ cha₂. **14** La₁ ca₂le₃ jme₁chan₂ Adán, ca₂lia'₂ ca₂té₂ jmi₄ a₂jme₁chan₂ Moisés, ca₂io₃ 'mú₃ jui₅bí₂ ne₄ quió'₅ dsa₂ i₂qui₂ca₂'náu₂ dso₄, o₁jñia'₅₄ dsáu₁ dsa₂ jaun₂ on₃jua'₅₄ a₂ca₂i₃juín₅₄ dsa₂ caun₂ 'éi'₃ jui₁lia'₂ ca₂jmo₃ Adán; jme₁lín₄ Adán co₂'nió'₄ caun₂ nió'₄ quió'₅ i₂jiá₃ chi₁quín₃.

15 La₁ dsáu₁ Adán në₃, tsá₃ lé₂ le₃quin₃ quian'₅₄ a₂lë₁cuë₅ Diú₄ jniog₄. Ia₁ jui₁lia'₂ o₄quió'₄ dsáu₁ jan₂ dsa₂, juín₅ i₂ca₂dsan₃, jáñ₃ bá₄ le₂jaun₂ tē₂le₃ lë₅ gué₄ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ a₂lió₂ a₂lë₁ma₂cuë'₃ co₂ñí₂ dsa₂ juín₅ tē₂le₃ quian'₅₄ jan₂ tan₅₄ dsa₂ i₂'ua₁ dsí₅. Dsa₂ 'éi₂ lín₅ Jesucristo. **16** Dso₄ a₂ca₂'náu₂ jan₂ dsa₂ tsá₃ lé₂ le₃quin₃ quian'₅₄ a₂lió₂ Diú₄ a₂cuë₂₃ jniog₄; ia₁ jme₁ca₂cáun₂ Diú₄ 'í₁ dso₄ a₂ca₂rë₃cán'₂ jan₂ dsa₂, jaun₂ ca₂já₃ jui₅ a₂ca₂qui₃dsí₅ Diú₄ 'éi'₃ ja₁con₂ dsa₂ mi₂güíg₃; la₁ jui₁lia'₂ a₂lión₂ dsa₂ në₃, a₂lë₁'é₂ Diú₄ co₂ñí₂ bá₄ jág₁ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ rïn₂ dsa₂, jui₁'a₂ gué₃ la₂ qui₂ma₂'náu₂ 'lióng₂ dso₄. **17** Chi₂jua'₂ ca₂io₃ bí₂ 'mú₃ ne₄ ca₂le₃jín₃ dsa₂ o₄quió'₄ dsáu₁ jan₂ dsa₂, tē₂le₃ i₂juí₂ gué₄ 'ñio₅ tson₂ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ ja₁con₂ dsa₂ i₂guéin'₂ në₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ rïn₂, a₂'io₂₃

bí₂ a₂le₃chain₂ dse₃ tē₂le₃ quian'₅₄ jan₂ dsa₂, i₂lín₅ Jesucristo.

18 Jaun₂ lë₃, juí₁lia'₂ dsáu₁ Adán ca₂chein'₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ jui₅ ja₁'ë₃ Diú₄ uig₅, le₂në₅ bá₄ ján₃, ta₁ a₂qui'₅ a₂dse₃ a₂ca₂jmo₃ Jesucristo ca₂cain₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ jui₅ ja₁lé₂ le₃chain₂ dse₃, ja₁guéi'₂ Diú₄ në₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ riin₂. **19** Co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, ia₁ juí₁lia'₂ tsá₃ gau₂ ca₂nág₂ jan₂ dsa₂ 'éi₂, jaun₂ juin₅ i₂ca₂rë₃chá₃ dsáu₁, ján₃ bá₄ le₂në₅, 'uig₅₄ ia₁ a₂ca₂nág₂ gau₂ jan₂ tan₅₄ dsa₂, jaun₂ juin₅ i₂guén'₂ Diú₄ në₂jag₄ bá₄ i₂ca₂jme₃ti₃.

20 Ca₂tē₁ron₅₄ 'Éi'₃ ia₁jaun₂ dsí₃juin₅₄ gué₄ dso₄; la₁ ja₁'ñio₅ lín₃ gué₄ ca₂i₁juin₅₄ dso₄, jaun₂ 'ñio₅ lín₃ gué₄ ca₂jmo₃ Diú₄ ca₂i₃tsón₂ a₂'ua₁ dsí₅. **21** Jaun₂ le₂në₅ bá₄ juí₁lia'₂ ca₂tín₂ bí₂ dso₄ jui₅ a₂quian₅ 'mú₃, le₂në₅ bá₄ ján₃ ca₂'io₃ bí₂ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ a₂jág₂ jniog₄ në₂jag₄ bá₄ dsa₂ i₂ca₂jme₃ti₃, a₂cué₃ a₂le₃chong₂ jniog₄ dse₃ co₂tan₅₄ tē₂le₃ quian'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂ jniog₄.

6

Ma₂dsau₃ tē₂le₃ quió'₅ dsáu₁, la₁ chong₂ le₃quió'₅ Cristo

1 ¿'E₂ jua'₅₄ jniog₄ jaun₂ në₃? ¿A₁caun₂ dse₃ 'nióg₁ bá₄ jniog₄ dso₄ ia₁jaun₂ caun₂ dsí₃tsón₃ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ quian'₅₄ jniog₄? **2** ¡Dsón'₂ bá₄ on₃jua'₅₄ le₂në₅! Ia₁ ma₂ca₂dsau₃ bá₄ jniog₄ le₃quió'₅ dsáu₁; ¿'a₂ bá₄ lia'₂ lé₂ jaun₂ në₃ jua'₅₄ a₂caun₂ chong₂ jniog₄ le₃quió'₅ dsáu₁? **3** ¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'nia'₂, lia'₂ con₂ jme₁ca₂tió'₄ jniog₄ jmig₂ le₃quió'₅ Cristo Jesús, ca₂tió'₄ jniog₄ 'mú₃ quió'₅? **4** Ia₁ jme₁ca₂tió'₄ jniog₄

jmig₂, co₂'nió'₄ bá₄ ja₁jaun₂ ca₂'o₃ jniog₄ co₂lë₅ quian'₅₄ Cristo në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂dsau₃, ia₁jaun₂ jein'₅₄ táng₃ a₂le₃chong₂ caun₂ jme₂dsí₂ 'mí₂, jui₁lia'₂ ca₂jen'₅₄ Cristo a₂jme₁rë₂join₅₄, të₂le₃ quian'₅₄ jui₅bí₂ jlá'₁ quió'₅ Jmei₂.

⁵ Ia₁ chi₂jua'₂ ca₂jme₁quiain'₅₄ jniog₄ ne₄ 'mú₃ quió'₅, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ tion₅₄ bá₄ jme₁quiain'₅₄ jé₁ma₂ca₂jein'₅₄ jniog₄ jui₁lia'₂ ca₂jen'₅₄ 'éi₂. ⁶ Ne₄ bá₄ jniog₄, lia'₂ con'₂ lë₅ jme₁lág₄ le₂jñiá₅, ne₄ cróg₄ bá₄ ca₂ñó₃ a₂jaun₂ co₂lë₅ quian'₅₄ Cristo, ia₁jaun₂ dsí₃'én₂ jui₅bí₂ a₂'io₅ dsáu₁ ne₄ ni₁ñi₁ jniog₄, ia₁jaun₂ tsá₃ ma₃lë₅ jua'₅₄ a₂qui₂rë₂'nei'₅₄ gué₄ a₂chong₂ qui₂jme₂tí₁ ta₁ ne₄ dsáu₁, në₂jag₄ bá₄ ne₄ jan₂ juig₅₄ jniog₄. ⁷ Ia₁ jui₁lia'₂ i₂ma₂jon₅, tsá₃ ma₂e₂ rë₂'nei'₅₄, ma₂lóin₂ bá₄ ne₄ dsáu₁. ⁸ Chi₂jua'₂ ma₂ca₂dsau₃ jniog₄ quian'₅₄ Cristo, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ 'éin₂ a₂le₃chong₂ quian'₅₄ 'éi₂, ⁹ ia₁ ne₄ bá₄ jniog₄, con'₂ jme₁ca₂jen'₅₄ Cristo ne₄ 'mú₃, o₁líg₂'jmig₄ tsá₃ ma₃lé₂ le₃jóin₂; tsá₃ ma₂'e₂ jui₅bí₂ 'io₅ 'mú₃ ne₄ quió'₅ 'éi₂. ¹⁰ Ia₁ jme₁ca₂jon₃ Cristo, co₂ráun₂ bá₄ ca₂join₃ 'uig₅₄ dsáu₁ dsa₂; la₁ në₃ lia'₂ ma₂chain₂, chain₂ le₃quió'₅ Diú₄. ¹¹ Le₂në₅ bá₄ 'nia'₂ ján₃, jmo₄ bá₄ 'nia'₂ 'au'₂ a₂ma₂dsang₃ të₂le₃ quió'₅ dso₄, la₁ chan₂ bá₄ 'nia'₂ le₃quió'₅ Diú₄ të₂le₃ quian'₅₄ Cristo Jesús.

¹² A₂jaun₂ në₃, 'a₃ cuë₂ 'nia'₂ jmig₄ jua'₅₄ a₂'io₃ gué₄ jui₅bí₂ dsáu₁ ne₄ ni₁ñi₁ 'nia'₂ a₂siá'₃, a₂qui₂chi₃quióng₂ jmig₄ a₂jme₁ti'₄ 'nia'₂ a₂mi₅ ni₁ñi₅. ¹³ 'A₃ qui₁jín₅₄ 'nia'₂ a₂tén₅ ni₁ñi₁ jua'₅₄ a₂'no₃ gué₄ dso₄, co₂'nió'₄ a₂jmó'₂ ta₁ a₂jmo₃ a₂'lig'₅₄. Të₂le₃ ne₄ Diú₄ bá₄ jin'₅₄ 'nia'₂ a₂líng₅ co₂'nió'₄ dsa₂ i₂ma₂dsan₃, i₂ma₂jen'₅₄ táng₃. Jang'₅₄ 'nia'₂ a₂tén₅ ni₁ñi₁ le₃ja₁con₂ Diú₄, co₂'nió'₄ a₂jmó'₂ ta₁ a₂jmo₃

jmá'₃ a₂dse₃. **14** Ia₁ tsá₃ 'io₃ gué₄ bí₂ dsáu₁ ne₄ quián'₂ 'nia'₂ në₂jag₄ bá₄ jan₂ juig₅₄ 'nia'₂, ia₁ tsá₃ o₄gú₃ 'Éi'₃ tion'₅₄ 'nia'₂; të₂le₃ o₄gú₃ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ bá₄ tion'₅₄ 'nia'₂.

15 ¿'E₂ bá₄ jaun₂ në₃? ¿A₁caun₂ 'nióg₁ dso₄ bá₄ ia₁ tsá₃ o₄gú₃ 'Éi'₃ tio'₅₄ jniog₄, ia₁ ja₁'ua₁ dsí₅ Diú₄ bá₄ tióng₂? ¡Dsón'₂ bá₄ on₃jua'₅₄ le₂në₅!

16 ¿Tsa₁ ñi'₅₄ 'nia'₂, në₁jua'₂ ca₂jin'₅₄ 'nia'₂ guiong'₅₄ o₄gú₃ jan₂ juig₅₄ a₂jme₁ti'₄ ta₁ ne₅₄, ma₂líng'₅ jan₂ i₂ma₂chi₁'ñe'₅₄ i₂quián₅ dsa₂ 'éi₂? Ján₃ bá₄ le₂jaun₂, në₁jua'₂ ca₂jin'₅₄ 'nia'₂ guiong'₅₄ ne₄ dsáu₁, dsáu₁ jaun₂ i₂ma₂lín₅ juig₅₄ 'nia'₂, jiog₅ jui₅ 'mú₃; o₃ në₁jua'₂ ca₂jin'₅₄ 'nia'₂ ne₄ a₂nág'₁ gau₂ jág₁ quió'₅ Diú₄, a₂jaun₂ bá₄ i₂ma₂lín₅ juig₅₄ 'nia'₂, jiog₅ jui₅ co₂dsau₅. **17** Jui₁'e₂ gué₃ jme₁rë₂qui₂rë₂'ñe'₂ 'nia'₂ le₂jnjá₅ ne₄ dsáu₁, la₁ rë₂në₃ në₃, ti₁'mag'₄ Diú₄, ma₂nei'₂ bá₄ 'nia'₂ gau₂ ca₂le₃jé₃ jme₂dsí₂ quiáng'₂ jág₁ quen₅ a₂ma₂rë₂jin'₅₄ 'nia'₂, a₂jme₂tíng'₂. **18** Jaun₂ në₃ ma₂lón'₂ 'nia'₂ o₄gú₃ dsáu₁, ma₂tion'₅₄ bá₄ 'nia'₂ o₄gú₃ jui₅ co₂dsau₅. **19** (Juá'₅ jniá₂ juig₂ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ jág₁ dsia₅ dsa₂ mi₂güíg₃, ia₁ dsón'₂ bá₄ quian₅ ta₁ le₃ñj₂ 'au'₂ 'nia'₂ dse₃ ia₁ të₂le₃ a₂lín₅ 'nia'₂ dsa₂ mi₂güíg₃.) Ia₁ le₂jaun₂ bá₄ ján₃ jui₅lia'₂ qui₂ca₂jin'₅₄ 'nia'₂ le₂jnjá₅ a₂tén₅ ni₁ñj₁' jui₅ ja₁tsá₃ nág'₂ gau₂, ja₁ca₂jme₁ti'₄ 'nia'₂ ta₁ ne₄ ca₂le₃jé₃ ne₅₄ a₂'lig'₅₄, le₂në₅ bá₄ gué₂ jang'₅₄ táng₃ 'nia'₂ a₂tén₅ ni₁ñj₁' ja₁jme₁ti'₄ ta₁ ne₄ jui₅ jñjío₅ ja₁caun₂ le₃dsen'₃ 'nia'₂.

20 Lia'₂ con'₂ jme₁líng'₄ gué₄ dsa₂ i₂qui₂rë₂'ñe'₅₄ le₃quió'₅ dsáu₁, tsá₃ jme₁rë₂'ñeg'₅₄ jua'₅₄ a₂jme₂ti'₄ gué₄ 'nia'₂ ta₁ ne₄ jui₅ co₂dsau₅. **21** La₁ ¿'e₂ bá₄ a₂dse₃

ca₂lin'₃ 'nia'₂ ca₂le₃jé₃ a₂jaun₂, a₂caun₂ lë₁o₂gui'₃ quián'₂ 'nia'₂ rë₂né₃? Ia₁ jmá'₃ lia'₂ ca₂ne₅₄ a₂dsióg₄ ne₄ jui₅ 'mú₃ bá₄ a₂jaun₂. ²² La₁ rë₂né₃ né₃, ma₂lón'₂ 'nia'₂ jui₅ ja₁jme₁qui₂rë₂ηe'₅₄ 'nia'₂ 'nau'₂ dso₄, ma₂i₂ton'₅₄ 'nia'₂ jui₅ ja₁jme₁tí'₄ ta₁ ne₄ Diú₄, jaun₂ lén'₂ 'nia'₂ jui₅ jnió₅ ja₁caun₂ le₃dsen'₃ 'nia'₂, jui₅ ja₁dsióg₄ a₂le₃chan'₂ 'nia'₂ dse₃ co₂tan₅₄. ²³ Ia₁ jñia'₅₄ lia'₂ 'mú₃ bá₄ lí'₂ dsa₂ co₂'nió'₄ 'lia'₅₄ dsáu₁, la₁ a₂lë₁cuë₅ bá₄ Diú₄ a₂le₃chan₂ dsa₂ dse₃ co₂tan₅₄ të₂le₃ quian'₅₄ Cristo Jesús i₂lin₅ Te₁gui'₅₄ quián₂ jniog₄.

7

Caun₂ jág₁ a₂jáng'₅ léi₄ a₂jau'₂ jui₁lia'₂ ja₁con₂ dsa₂ i₂rë₂jen'₂ gu₂

¹ Rin'₅₄ jniog₄, 'nia'₂ dsa₂ i₂cuí'₅ 'a₂ lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂ 'Éi'₃, ¿tsa₁ ηi'₅₄ 'nia'₂ a₂io₅ bí₂ 'Éi'₃ ja₁con₂ jan₂ dsa₂ jmá'₃ të₁lia'₂ chain?² Jui₁lia'₂ jan₂ dsa₂ mí₂ i₂chan₂ dsi₂i₂gu₂, co₂'nió'₄ a₂chi₁ηei'₅₄ bá₄ quiain'₅₄ dsi₂i₂gu₂ lia'₂ con'₂ lë₅ ne₄ Si₂ 'Éi'₃, të₁lia'₂ chan₂ dsa₂ ηe'₂. La₁ në₁jua'₂ ca₂jon₃ dsi₂i₂gu₂ në₃, ca₂tsin'₂ bá₄ dsa₂ mí₂ 'éi₂ të₂le₃ quió'₅ 'éi'₃ a₂jme₁le₁quian₅ quió'₅ quiain'₅₄ dsi₂i₂gu₂. ³ Në₁jua'₂ ca₂guá₂ 'io₅₄ quiain'₅₄ dsa₂ ηe'₂ sián'₂ të₃ chan₂ dsi₂i₂gu₂, dso₄ bá₄ 'no₂₃; la₁ në₁jua'₂ ca₂jon₃ dsi₂i₂gu₂ në₃, ca₂tsin'₂ bá₄ 'io₅₄ të₂le₃ quió'₅ 'éi'₃, ma₂lé₂ bá₄ jéin'₂ táng₃ gu₂ quiain'₅₄ dsa₂ ηe'₂ sián'₂, tsá₃ ma₃dso₄ 'no₂₃.

⁴ Le₂në₅ bá₄ jáñ₃, 'nia'₂ rin'₅₄ jniog₄, ma₂dsan'₃ 'nia'₂ le₃quió'₅ 'Éi'₃ të₂le₃ quian'₅₄ ηi₄ Cristo, ia₁jaun₂ téng'₄ ja₁con₂ i₂sián'₂: ja₁con₂ 'éi₂ i₂ca₂jen'₅₄ táng₃ ne₄ 'mú₃. Le₂në₅ ca₂lë₃ ia₁jaun₂ le₃chong₂ jniog₄ téi₅ ta₁ ne₄ Diú₄. ⁵ Ia₁ lia'₂ con'₂ jme₁chong₂

jniog₄ lia'₂ jme₁jiog₅ ni₁ñi₁ jniog₄, ta₁ jaun₂ ca₂qui'₃ 'Éi'₃ a₂ca₂ñei₃ jui₅ ni₁ñi₁ jniog₄ a₂ca₂lë₃ dsí₅ jmó₁ a₂lig'₅₄, ca₂qui'₃ ta₁ a₂ca₂lë₃ dsí₅ ne₄ 'mú₃. ⁶ La₁ rë₂né₃ ně₃, ma₂dsau₃ le₃quió'₅ Si₂ 'Éi'₃ a₂jme₁jiog₅ jme₁le₁'ñei'₅₄, a₂jme₁ti₁ ne₄ Diú₄ jui₅ 'mí₂ quió'₅ Jme₂dsí₂ quiáin₅. Jaun₂ tsá₃ ma₃tio'₅₄ jniog₄ le₁'ñei'₅₄ ne₄ 'Éi'₃ a₂chi₁ton₅ ne₄ si₂.

Dso₄ a₂'i₄ ja₁con₂ jniá₂

⁷ ¿'E₂ jua'₅₄ jniog₄ jaun₂ ně₃? ¿A₂lë₅ dso₄ bá₄ 'Éi'₃ jaun₂? ¡Dsón'₂ bá₄ on₃jua'₅₄ le₂jaun₂! La₁ jniá₂ ně₃ tsá₃ ca₂rë₃guion₅₄ 'e₂ jaun₂ dsáu₅, jua'₅₄ mei'₂ gué₃ tsá₃ 'Éi'₃ ron₅. Co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, tsá₃ 'e₂ ca₂rë₃guion₅₄, jui₁lia'₂ a₂'ín₅ dsí₃ a₂cha₂ quió'₅ i₂sián'₂, jua'₅₄ mei'₂ gué₃ tsá₃ a₂juá'₂ 'Éi'₃ ne₄ Si₂: "Tsá₃ lë₁jmo₂ 'ín₅ 'au'₂ a₂quió'₅ dsa₂ sián'₂."^{*}

⁸ La₁ dsáu₁ ně₃ ca₂jme₃'ñiói'₃ bá₄ jág₁ ně₅; 'ñiog₅ bá₄ 'Éi'₃ ca₂cuë₃ jmig₄ ca₂ñei₃ të₂dsí₃ ca₂le₃jé₃ ne₅₄ a₂'ín₅ dsí₃ a₂cha₂ quió'₅ i₂sián'₂. Ia₁ jui₁lia'₂ ja₁tsá₃ 'Éi'₃ ron₅, tsá₃ léi₄ jniá₂ a₂cha₂ dsáu₅. ⁹ Ján₃ bá₄ jme₁chang₂ caun₂ jmig₄ lia'₂ con'₂ tsá₃ 'Éi'₃ quió'₅ Moisés ma₂ca₂tíng₂. La₁ jme₁ca₂já₃ 'Éi'₃, co₂'nió'₄ a₂ca₂jen'₅₄ bá₄ táng₃ dsáu₁; jniá₂ gué'₂, co₂'nió'₄ a₂ca₂jong₃. ¹⁰ Le₂ně₅ bá₄ ca₂lë₃ quian'₅₄ 'ñiog₅ 'Éi'₃ jaun₂; 'nió'₄ a₂jme₁cuë₃ bí₂ a₂le₃chan₂ jniá₂, të₂le₃ ca₂jiog₃ jui₅ 'mú₃ bá₄ a₂jaun₂. ¹¹ Ia₁ dsáu₁ ně₃, ca₂jme₃'ñiói'₃ bá₄ ne₄ 'Éi'₃ ja₁con₂ jniá₂, ca₂jme₃gau₂₃. Jaun₂ quian'₅₄ 'ñiog₅ bá₄ 'Éi'₃, ca₂cuë₃ 'mú₃.

* **7:7** Éxodo 20:17; Deuteronomio 5:21.

12 Jaun₂ ně₃, a₂jñiό₅ bá₄ Si₂ 'Éi'₃; ján₃ guë'₂ le₂jaun₂ ca₂le₃jé₃ 'éi'₃ tio'₅₄, a₂jñiό₅, con₂ 'í₁ con'₂ dsi₂ten₅₄, a₂dse₃ lin₃ bá₄ a₂jaun₂. **13** ¿'E₂ bá₄ jaun₂ ně₃? ¿Juí₁lia'₂ a₂dse₃ jaun₂ ca₂lē₃ 'mú₃ ja₁con₂ jniá₂? ¡Dsón'₂ on₃jua'₅₄ jaun₂! 'Uig₅₄ dsáu₅ bá₄ jniá₂ jaun₂, ca₂jiog₃ juí₅ 'mú₃, le₂ně₅ ca₂cuë₃ léi₄ a₂lē₅ dso₄ a₂jaun₂ a₂jme₁jmo₅ jniá₂; ca₂jmo₃ tē₂le₃ quian'₅₄ a₂dse₃, jaun₂ le₂ně₅ ca₂jme₃jnia₅ 'Éi'₃ 'e₂ a₂lē₅ a₂juí₁si 'lig'₅₄ a₂lē₅ dsáu₁.

14 Ne₄ bá₄ jniog₄ jaun₂ a₂lē₅ a₂gu₂dsí₂ bá₄ 'Éi'₃, la₁ dsa₂ ni₁ηí₅ bá₄ jniá₂; co₂'nió'₄ a₂rë₂'ni₅₄ bá₄ jniá₂ ne₄ dso₄. **15** Ia₁ tsá₃ ηí'₂ dsi₃ 'e₂ lē₃ jmo₂₃ 'e₂ jmo₂₃, ia₁ tsá₃ lé₂ jmo₅₄ a₂'ín₅ dsi₃ jmo₅₄, ia₁ ca₂le₃jé₃ a₂'io₄ jniá₂ a₂tsá₃ 'nio₃ jmo₅₄, a₂jaun₂ dé₄ dsón'₂ jmo₂₃. **16** Ia₁ chi₂jua'₂ jmo₅ jniá₂ a₂tsá₃ tē₅ dsi₃ jmo₅₄, jaun₂ jmo₅ jniá₂ dsi₃ a₂dse₃ bá₄ 'Éi'₃. **17** Le₂ně₅ bá₄ jaun₂, on₃jua'₅₄ jniá₂ 'ηíó₃ 'no₂₃ dso₄; dsáu₅ jniá₂ a₂'i₄ tē₂dsi₃ bá₄, a₂jaun₂ bá₄ jmo₅. **18** Ia₁ guion₄ jniá₂, 'i₁caun₂ a₂dse₃ tsá₃ cha₂ tē₂dsi₃ jniá₂, co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄ lia'₂ con'₂ líng₅ dsa₂ ni₁ηí₅, ia₁ 'ín₅ bá₄ dsi₃ jmo₅₄ a₂dse₃, la₁ tsá₃ qui'₅₄ jmiг₄ jmo₅₄. **19** Tsá₃ qui₂jmo₅ jniá₂ a₂dse₃ a₂'nio₃ jmo₅₄; caun₂ jmo₅ bá₄ jniá₂ a₂'lig'₅₄ a₂tsá₃ 'nio₃ jmo₅₄. **20** Jaun₂ ně₃, chi₂jua'₂ jmo₅ jniá₂ a₂tsá₃ tē₅ dsi₃ jmo₅₄, on₃jua'₅₄ jniá₂ 'ηíó₃ jmo₂₃ a₂jaun₂; dsáu₅ jniá₂ a₂'i₄ tē₂dsi₃ bá₄, a₂jaun₂ bá₄ jmo₅.

21 Jaun₂ ma₂ca₂rë₃léi₄, cha₂ caun₂ 'éi'₃: jë₁ma₂tē₂ rë₁'nio₃ jmo₅₄ a₂dse₃, jñia'₅₄ lia'₂ a₂'lig'₅₄ bá₄ cha₂ ja₁cong₂. **22** Né'₃ jme₂dsí₂ quió₃, tē₅ bá₄ dsi₃ 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄; **23** la₁ jág₅ jniá₂ ja₁con₂ a₂tén₅ ni₁ηí₃, cha₂ caun₂ 'éi'₃ siá'₂ a₂jmo₅ 'nei₂ quian'₅₄ 'éi'₃ 'a₂ lia'₂ dsi₂jiog₅ dsi₃, a₂tē₂ chi₁'ηeg₁ ne₄ 'éi'₃ quió'₅ dso₄

a₂jmo₅ ta₁ ja₁con₂ a₂tén₅ ni₁ñi₃.

²⁴ i¹E₂ gué₄ juíg₂ jniá_! ²⁵ ¿'Ein₂ bá₄ jíá₃ lió₂ ne₄ ni₁ñi₃
a₂jiog₅ 'mú₃ la₂? Ti₁'mag₄ Diú₄, cha₂ bá₄ jui₅
'a₂ lia₂ lé₂ tē₂le₃ quian'₅₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂
jniog₄.

Jaun₂ ně₃, 'ñjío₃ bá₄ jniá₂ quian'₅₄ 'a₂ lia₂ dsí₂jiog₅
dsi₃, jme₂tí₁ ta₁ ne₄ 'Éi'₃ quió₅ Diú₄, la₁ lia₂ con₂ líng₅
dsa₂ ni₁ñi₅, jme₁tí₁ jniá₂ ne₄ 'éi'₃ quió₅ dso₄.

8

*'A₂ lia₂ chan₂ dsa₂ con₂ lě₅ jiog₅ Jme₂dsí₂ quián₅
Diú₄*

¹ Ně₃ ně₃ jaun₂, tsá₃ ma₂'e₂ uig₅ 'ě₂ Diú₄ ne₄ quió₅
dsa₂ i₂ma₂'ei₅ caun₂ jág₁ quian'₅₄ Cristo Jesús.* ² Ia₁
bí₂ a₂io₅ 'éi'₃ quió₅ Jme₂dsí₂ ma₂cuë₅ jmig₄ a₂chan₂
jniá₂ tē₂le₃ quian'₅₄ Cristo Jesús, ia₁ ma₂ca₂lió₂ jniá₂
ne₄ 'éi'₃ quió₅ dso₄, quió₅ 'mú₃ ně₃. ³ Ia₁ ma₂ca₂jmo₃
Diú₄ a₂tsá₃ ca₂qui₅₄ jmig₄ Si₂ 'Éi'₃ jmo₃ ia₁ ca₂'uán₂
bá₄ 'Éi'₃ 'uig₅₄ dsáu₁ dsa₂ ni₁ñi₅: ca₂chein₃ ja₁ñi₅₄
'ñiog₅ o₄quió₄ dsáu₁ dsa₂; ca₂jmo₃ a₂lín₅ 'éi₂ dsa₂
chi₁dsái₃ lia₂ lín₅ dsa₂ mi₂güíg₃ i₂'no₅ dso₄, jaun₂
le₂ně₅ bá₄ ca₂'ě₂ uig₅ ne₄ dso₄, ia₁ a₂lín₅ dsa₂
chi₁dsái₃. ⁴ Le₂ně₅ ca₂jmo₃ ia₁jaun₂ le₃ti₃ 'Éi'₃
a₂con₂ 'í₁ con₂' dsí₂ten₅₄, ja₁con₂ jniog₄, i₂i₂nio₄,
on₃jua₅₄ lia₂ con₂' lě₅ jiog₅ ni₁ñi₁₂, i₂i₂nio₄ lia₂ con₂'
lě₅ jiog₅ Jme₂dsí₂ bá₄.

⁵ Ia₁ dsa₂ i₂chan₂ lia₂ con₂' lě₅ jiog₅ ni₁ñi₁
qui₂dsí₂jiog₅ dsí₅ jui₅ quió₅ ni₁ñi₅, la₁ jui₁lia₂ dsa₂

* **8:1** A₂lin₅₄ chog₅₄ si₂ a₂ca₂lě₃ cang₂ gué₄, juá₂ le₂la₂ ján₃; "i₂i₂nio₄,
on₃jua₅₄ lia₂ con₂' lě₅ jiog₅ ni₁ñi₁₂, i₂i₂nio₄ lia₂ con₂' lě₅ jiog₅ Jme₂dsí₂
bá₄."

i₂ma₂chan₂ lia'₂ con'₂ lě₅ jiog₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄, qui₂dsi₂jiog₅ dsí₅ a₂quió'₅ jme₂dsí₂ bá₄. ⁶ Ia₁ jui₁lia'₂ a₂qui₂dsi₂jiog₅ dsí₅ dsa₂ jui₅ quió'₅ ni₁ŋjí₅, a₂lě₅ 'mú₃ bá₄ jaun₂; la₁ jui₁lia'₂ a₂qui₂dsi₂jiog₅ dsí₅ dsa₂le₃quió'₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄, a₂jaun₂ bá₄ jmo₅ a₂le₃chan₂ dsa₂ dse₃, a₂'ag₃ tei₄ dsí₅ dsa₂ ně₃. ⁷ Ia₁ jui₁lia'₂ i₂qui₂dsi₂jiog₅ dsí₅ jui₅ quió'₅ ni₁ŋjí₅, i₂'ŋja₅₄ Diú₄ bá₄ i₂le₂'éi₂, ia₁ tsá₃ 'nio₃, on₃ guë'₂ lé₂ jme₃ti₃ 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄. ⁸ 'Uig₅₄ jaun₂ bá₄, jui₁lia'₂ i₂i₂nio₄ lia'₂ con'₂ jiog₅ ni₁ŋjí₁₂, tsá₃ lé₂ le₃jmo₃ a₂tě₅ dsí₅ Diú₄.

⁹ La₁ jui₁lia'₂ 'nia'₂ ně₃, tsá₃ ma₃i₂nio'₅₄ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ jiog₅ ni₁ŋjí₅, ia₁ ma₂quian'₅₄ bá₄ 'nia'₂ Jme₂dsí₂, ně₁jua'₂ guá₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄ tě₂'au'₂ 'nia'₂. Ia₁ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ 'en₅₄ Jme₂dsí₂ quián₅ Cristo tě₂dsí₅, tsá₃ líin₅ i₂quián₅ 'éi₂. ¹⁰ La₁ ně₁jua'₂ 'en₅₄ Cristo tě₂'au'₂ 'nia'₂, jaun₂ chan₂ bá₄ jme₂dsí₂ quián'₂ 'nia'₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂ma₂jíñ₂ Diú₄ 'nia'₂ ně₂ Jag₄ bá₄ a₂ma₂jme₂tí₂ 'nia'₂, o₁ŋjia'₅₄ 'io₅ 'mú₃ ni₁ŋjí₁ 'nia'₂ o₄quió'₄ dso₄. ¹¹ Chi₂jua'₂ chan₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ Jme₂dsí₂ quián₅ i₂ca₂jme₃jen'₅₄ Cristo Jesús ne₄ 'mú₃, 'ŋiog₅ bá₄ 'éi₂ cuë₃ jme₂dsí₂ 'mí₂ ne₄ ni₁ŋjí₁ 'nia'₂ a₂ca₂tíñ₂ 'mú₃, tě₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄ i₂guá₅ tě₂'au'₂ 'nia'₂.

¹² Le₂ně₅ bá₄ jaun₂, 'nia'₂ ríñ₅₄ jniog₄, cha₂ a₂ca₂tág₂ jniog₄ jmó₁, la₁ on₃jua'₅₄ rë'₂ ne₄ ni₁ŋjí₅ jua'₅₄ a₂'nió'₅ le₃chong₂ jniog₄ 'io₄ táng₃ lia'₂ con'₂ lě₅ mí₅ ni₁ŋjí₁. ¹³ Ia₁ ně₁jua'₂ chan₂ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ mí₅ ni₁ŋjí₁, dsián'₃ bá₄ 'nia'₂; la₁ ně₁jua'₂ tě₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂, jŋí'₅ 'nia'₂ a₂jmo₅ ni₁ŋjí₁, jaun₂ le₃chan₂ bá₄ 'nia'₂.

14 Ia₁ ca₂le₃jín₃ dsa₂ i₂i₂nio₄ lia'₂ con'₂ lě₅ jiog₅ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄, líin₅ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄. **15** Ia₁ Jme₂dsí₂ i₂ma₂guen'₅₄ 'nia'₂ on₃jua'₅₄ i₂lín₅ jme₂dsí₂ i₂qui₃'nei'₂ táng₃ jua'₅₄ a₂jmo₃ a₂le₃gan'₃ táng₃ 'nia'₂. Jme₂dsí₂ 'éi₂ bá₄ i₂ma₂guen'₅₄ 'nia'₂ i₂jmo₃ a₂lén₂ 'nia'₂ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄. Jme₁jua'₂ jniog₄ tě₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂: “¡Abba!† jTia₅₄ quiáng₃!”, **16** jaun₂ 'ŋiog₅ bá₄ Jme₂dsí₂ ně₅ jme₂quiaiñ'₅₄ jme₂dsí₂ quián₂ jniog₄, jáng'₅ jág₁ dsau₅ juá'₂ a₂ma₂lág₅ jniog₄ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄. **17** Jaun₂ chi₂jua'₂ lág₅ jniog₄ ja₁ŋi'₅₄, jáñ₃ bá₄ ca₂tág₂ jniog₄ guéi₁ a₂dse₃ a₂ma₂lě₅ jág₁ cuë₃ Diú₄ a₂cué'₃ chi'₂-guein₂ quiáin₅; guéi₁ jniog₄ a₂ně₅ co₂lě₅ quian'₅₄ Cristo, chi₂jua'₂ quein'₅₄ jniog₄ quian'₅₄ jmi₁uig₅ quió'₅ ia₁jaun₂ quein'₅₄ jniog₄ cang₂ jě₄ co₂tág₅ co₂'né'₅ quió'₅.

18 Ia₁ líñ₂ jniá₂ on₃jua'₅₄ cha₂ 'e₂ uig₅ a₂ŋag₄ jniog₄ rë₂ně₃ on₃jua'₅₄ a₂quin₃ quian'₅₄ a₂co₂tág₅ co₂'né'₅ a₂jiá₃ a₂le₃jniá₂ ja₁con₂ jniog₄. **19** Ia₁ ma₂chi₁jnia₅ chi₁quian₅₄ jmig₄ ca₂le₃jě₃ a₂ca₂jmo₃ Diú₄, a₂'ín₅ dsí₅ jmig₄ jě₁ma₂tě₂ rë₁le₃jniá₂ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄. **20** Ia₁ ca₂le₃jě₃ a₂ca₂jmo₃ Diú₄ ně₃ ma₂qui₂le₁'ŋei'₅₄ ne₄ jui₅ ja₁tsá₃ ta₁ tí₄, on₃jua'₅₄ ia₁ a₂ca₂rë₃'ŋiό₃ dsí₅ guioin₅₄, ia₁ le₂jaun₂ 'éi'₃ ca₂jmo₃ Diú₄ 'ŋiog₅ bá₄. A₂'ín₂ dsí₅ ca₂le₃jě₃ a₂ně₅, **21** jmig₄ a₂lió₂ Diú₄ a₂qui₂chi₁'ŋei'₅₄ ne₄ jui₅ a₂siá'₃ quió'₅, ia₁jaun₂ jme₃quiaiñ'₅₄ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄ jě₄ co₂tág₅ co₂'né'₅ jui₁lia₂ i₂ma₂qui₂ca₂lón₂. **22** Ia₁ ne₄ bá₄ jniog₄, ca₂lia₂ jŋiό₄ jmig₄ ně₃, ca₂le₃jě₃ a₂ca₂jmo₃ Diú₄, qui₂'ŋiog₂ qui₂'ŋia₂₃ co₂lě₅ chain₂

† **8:15** Abba: co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄; “Tia₅₄” quian'₅₄ jág₁ jmei₅ arameo.

uig₅. **23** On₃jua'₅₄ jmá'₃ a₂jaun₂; ján₃ bá₄ le₂jaun₂ jniog₄ ně₃, i₂'io₅ a₂le₂'uig₅₄ a₂ca₂ráu₃ quió'₅ Jme₂dsí₂, qui₂'njíog₅ qui₂'njia₂ tě₂dsí₅ jniog₄ tě₁lia'₂ chi₁njia₁ a₂'ín₅ dsí₅ jmíg₄ jaun₂, a₂jme₃jnia₅ a₂lág₅ jniog₄ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄, jmíg₄ a₂lióin₂ ni₁njí₁ jniog₄ la₂. **24** Ia₁ tě₂le₃ quian'₅₄ jmíg₄ a₂'ín₂ dsí₅ jniog₄ ně₅ bá₄ ca₂lió₂; la₁ ně₅jua'₂ ma₂jág₅ dsa₂ a₂'ín₂ dsí₅, on₃jua'₅₄ ma₃le₃'ín₂ dsí₅ dsa₂ jui₁lia'₂ a₂ma₂jág₅, tsá₃ ma₃tion₅₄ 'nió'₅ 'ín₂ dsí₅. **25** La₁ ně₅jua'₂ 'ín₂ dsí₅ jniog₄ caun₂ a₂tsá₃ ma₂ne₅₄, juín'₂ bá₄ dsí₅ jnja₄ a₂'ín₂ dsí₅.

26 Ján₃ bá₄ le₂ně₅ jme₂'o₅₄ Jme₂dsí₂ quián₅ Diú₄ a₂'uan₅₄ dsí₅ jniog₄. Ia₁ tsá₃ tag₂ chi₂len'₄ Diú₄ 'a₂ con'₂ dsí₂ten₅₄, la₁ 'njog₅ bá₄ Jme₂dsí₂ Jnjoí₅ ně₃ mi₂₃ ne₄ Diú₄ o₄quián₂ jniog₄, ca₂le₃jé₃ qui₂'njíog₂ qui₂'njia₃ on₃jua'₅₄ a₂lé₂ le₃'njíog₃ jniog₄ quian'₅₄ jág₁. **27** La₁ Diú₄ ně₃ i₂tě₂li₅ tě₂dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃, 'éi₂ bá₄ njí₅ 'e₂ 'nio₃ Jme₂dsí₂ 'éi₂ juá'₂; ia₁ mi₅ Jme₂dsí₂ Jnjoí₅ lia'₂ con'₂ lě₅ 'njio₂ dsí₅ Diú₄, o₄quió'₄ dsa₂ jnjoí₅ quiáin₅.

Tě₂le₃ njag₅₄ gué₂ léi₂ jniog₄

28 Ne₄ bá₄ jniog₄, Diú₄ bá₄ i₂jmo₅ ne₄ ca₂le₃jé₃, a₂dse₃ quió'₅ dsa₂ i₂'nio₃ Diú₄, quió'₅ dsa₂ i₂ma₂tě'₃ Diú₄ lia'₂ con'₂ lě₅ ma₂i₂jiog₅ dsí₅ jmo₃. **29** Ia₁ i₂ma₂cuig₅ Diú₄ ca₂le₂jnja₅, ján₃ bá₄ ca₂chei'₃ ca₂'ín₃ 'éi₂ a₂léin₂ jui₁lia'₂ líñ₅ Ja₁njí'₅₄, ia₁jaun₂ lén₂ Ja₁njí'₅₄ i₂le₂ne₁ jé₄ quió'₅ riin₅₄ i₂juín₅. **30** Dsa₂ i₂con'₂ ma₂ca₂chen'₃ Diú₄ lia'₂ ca₂le₂jnja₅, ca₂tě'₃ 'éi₂ ján₃; dsa₂ i₂con'₂ ca₂tě'₃ 'éi₂ ně₃, ján₃ bá₄ ca₂jág₂ ně₂jag₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ riin₂; dsa₂ i₂con'₂ ca₂jág₂ Diú₄ a₂tsá₃ 'e₂ dso₄ riin₂ ně₃, ján₃ bá₄ ca₂jme₃jláin'₁.

31 ḡ'E₂ le₃jua'₅₄ jniog₄ ně₃, quian'₅₄ a₂ně₅? Chi₂jua'₂ chén'₅ Diú₄ ne₄ jág₁ quián₂ jniog₄, ḡ'ein₂ bá₄ qui'₅₄ jmig₄ jmóg'₂ jniog₄? **32** Tsá₃ ca₂jmo₃ Diú₄ jua'₅₄ tsá₃ jme₁cu₂in₂₃ Ja₁ñi'₅₄ 'ñiog₅, tē₂le₃ ca₂jáng'₂ bá₄, ca₂ñó₃ 'éi₂ ne₄ 'mú₃ o₄quián₂ jniog₄; ḡ'a₂ bá₄ lia'₂ jua'₅₄ a₂tsá₃ cuë₃ jniog₄ jáñ₃ co₂dsia₅ quian'₅₄ 'éi₂ ca₂le₃jé₃? **33** ḡ'Ein₂ bá₄ lé₂ le₃'ní₃ dsa₂ i₂ma₂quión'₂ Diú₄? Ton'₂ 'ñiog₅ bá₄ Diú₄ juá'₂ a₂tsá₃ 'e₂ riñ₂. **34** ḡ'Ein₂ i₂lé₂ le₃'é₂ uig? Ia₁ Cristo Jesú_s bá₄ i₂ca₂jon₃; tē₂le₃ lé₅ bá₄ gué₄, a₂ca₂jein'₅₄ táng₃, ton'₂ ma₂guá₅ le₃gu₂ ne₁ quió'₅ Diú₄, mi₂₃ o₄quián₂ jniog₄. **35** ḡ'Ein₂ bá₄ i₂lé₂ 'liog'₃ jniog₄ cau₅ ne₄ a₂'nio₃ Cristo? ḡO₃ bá₄ qui'₅₄ jmig₄ jui₁lia'₂ caun₂ jmi₁uig₅, o₃ jui₁lia'₂ caun₂ o₂i₁ dsi₅, o₃ jmig₄ jui₁lia'₂ a₂co₂'ein₅ dsa₂, o₃ jmig₄ jui₁lia'₂ jme₁in₂ a₂que₅₄, o₃ ia₁ a₂tsá₃ cha₂ a₂qui'₅₄ 'e₂ jniog₄, o₃ 'e₂ caun₂ a₂gau₂ cha₂, o₃ a₂go₃ jniog₄ a₂jme₃dsiog₅ dsa₂ quian'₅₄ ñi₁tág₂? **36** Jui₁lia'₂ rë₂ton₅ ne₄ Si₂: O₄quián'₂ 'ne₂ bá₄ guei₂ jnia'₅₄ 'mú₃ co₂tan₅₄.

Jmo₅ dsa₂ dsí₅ a₂lág₅ jnia'₅₄

në₂jag₄ bá₄ já'₂ cha'₂

i₂ma₂le₁te₂ dsa₂ a₂jme₃dsiog_{23,‡}

37 La₁ jé₄ ca₂le₃jé₃ a₂në₅, tson₂ gué₄ léi₂ tián₂ jniog₄ tē₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂ i₂ma₂ca₂rë₃'nio₃ quián₂ jniog₄. **38** Ia₁ caun₂ bá₄ 'ei₅ dsi₃, 'i₁caun₂ tsá₃ 'e₂ lé₂ le₃'liog'₃ cau₅ ne₄ a₂'nio₃ Diú₄ jniog₄. Tsá₃ qui'₅₄ jmig₄ 'mú₃, on₃ gué'₂ a₂chong₂, on₃ gué'₂ ángeles, on₃ gué'₂ dsi₂tan₅₄ quián₅ jme₂dsí₂, on₃ gué'₂ a₂cha₂ rë₂né₃, on₃ gué'₂ a₂cha₂ jmig₄ ne₄ jui₅né₃, on₃ gué₄ jui₅bí₂, **39** on₃ gué'₂ i₂tion'₅₄ ja₁ñei₅ lin₃, on₃ gué'₂ i₂tion'₅₄ ja₁'uin₃ lin₃, on₃ gué'₂ jui₁'e₂ gué₃ a₂siá'₂ a₂ca₂jmo₃ Diú₄, jua'₅₄ le₃qui'₅₄ jmig₄ jmo₃ jua'₅₄ a₂tsá₃

‡ 8:36 Salmo 44:22.

ma₃jme₃'nio₃ Diú₄jniog₄, tē₂le₃ quian'₅₄ Cristo Jesús
Te₁gui'₅₄ quián₂ jniog₄.

9

Ma₂quión'₂ Diú₄ dsa₂ juig₂ Israel

¹ Jág₁ tí₅ dsón'₂ bá₄ jua'₅ jniá₂ le₃quió'₅ Cristo la₂, tsá₃ jme₂gau₅₄ jniá₂; tē₂dsí₃ jniá₂ jiog₅ Jme₂dsí₂ Jnió₅ juá'₂ tság₅ jniá₂ a₂dsón'₂ bá₄ dsau₅; ²'njo₅ lin₃ chang₂ go₂'i₃ qui'₂ dsí₃ co₂tan₅₄, ³ia₁ ca₂tē₂ 'njió₃ jniá₂ jme₁'nio₃ jua'₅₄ dsi₃'éng₁, rë₂'na₄ jág₁ ja₁con₂ Cristo jua'₅₄ mei'₂ gué₃ le₂jaun₂, o₄quió'₄ ríng₃ dsa₂ go₃ jniá₂ le₃quió'₅ ní₁njí₅. ⁴'Éi₂ bá₄ i₂lín₅ dsa₂ tsí₁jon₂ Israel; *'éi₂ bá₄ i₂lín₅ dsa₂ i₂ca₂guéi'₂ Diú₄ a₂lín₅ chi'₂-guein₂ quiáin₅; 'éi₂ bá₄ i₂ca₂tē₂ ne₄ a₂tág₅ co₂'né'₅ quió'₅ Diú₄; 'éi₂ bá₄ i₂ca₂líf₃ jág₁ quian'₅₄ Diú₄; 'éi₂ bá₄ i₂ca₂gue₃ Si₂ 'Éi'₃ ca₂cuë₃ Diú₄; 'éi₂ bá₄ i₂ca₂tín₂ jme₃ti₃ a₂qui₂jén'₃ ne₄ Diú₄; 'éi₂ bá₄ i₂ca₂cuë₃ Diú₄ jág₁ quió'₅ né₃. ⁵'Éi₂ bá₄ i₂lín₅ tsí₁jon₂ dsa₂ can'₅₄ quián₂ jnia'₅₄ ma₂líg'₂. Jaun₂ tē₂le₃ quian'₅₄ tsí₁jon₂ 'éi₂ né₃, ca₂guan₃ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄ chi₁dsái₃, i₂lín₅ Diú₄ ne₄ quió'₅ ca₂le₃jé₃, i₂jme₃juín'₂ dsa₂ co₂tan₅₄, a₂méi₃.

⁶ On₃jua'₅₄ rë'₂ a₂tsá₃ ca₂rë₃ti₃ jág₁ a₂rë₂cué₄ quió'₅ Diú₄, ia₁ tsá₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ tsí₁jon₂ Israel lín₅ tē₃dsón'₂ dsa₂ i₂tén₅ juig₂ Israel. ⁷ On₃ guë'₂ lín₅ ca₂le₃jín₃ dsa₂ tsí₁jon₂ Abraham tē₃dsón'₂ chi'₂-guein₂ quián₅ 'éi₂; ia₁ jme₁ca₂juá'₂ Diú₄ ca₂tsí'₃ Abraham: “Tē₂le₃ quian'₅₄ Isaac bá₄ ja₃lén₂ tsí₁jong'₂”.[†] ⁸ Jág₁ né₅, jein₅ jág₁, on₃jua'₅₄ chi'₂

* **9:4** Israel: co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, Jacob. Génesis 35:10. † **9:7** Génesis 21:12.

dsio₄ le₃quió'₅ ni₁ñi₅ i₂lín₅ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄; ton'₂ con'₂ i₂lín₅ guein₂ i₂ca₂rë₃chán₃ lia'₂ con'₂ lë₅ jág₁ quió'₅ Diú₄ a₂jme₁ma₂cuë₃, jmá'₃ i₂'éi₂ bá₄ i₂jín₂ Diú₄ i₂lín₅ tē₃dsón'₂ tsí₁jon₂ Abraham. **9** Ia₁ jág₁ quió'₅ Diú₄ a₂ca₂cué'₃ Abraham, a₂la₂ bá₄ jaun₂: “Jein₂ rë₂né₃ ñi₂ caun₂, guio₅₄ jniá₂, jaun₂ le₃chan₂ jan₂ guein₂ quián₅ Sara.”‡ **10** On₃jua'₅₄ jmá'₃ a₂jaun₂. Qui₂ca₂can₃ Rebeca guein₂ quian'₅₄ jan₂ dsa₂ ñe'₂ i₂lín₅ Isaac jmei₂ jnia'₅₄. **11** La₁ tsá₃ jme₁ma₂ca₂rë₃chán₃ guein₂ quián₅ i₁Bé'₄, on₃ guë'₂ a₂lig'₅₄ a₂dse₃ jme₁ma₂tiin₂ jmo₃, jme₁ca₂jmo₃ Diú₄ jág₁, ia₁jaun₂ tē₃jniá₄ a₂ca₂tín₂ Diú₄ qui₃quió'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ niog₅ dsí₅; **12** on₃jua'₅₄ 'uig₅₄ ia₁ a₂jme₂ti₃ dsa₂, tē₂le₃ 'uig₅₄ ia₁ a₂té₂ Diú₄; ca₂juá'₂ Diú₄ ca₂tsí₃ i₁Bé'₄: “I₂lín₅ i₂juin₂ jme₃ti₃ ne₄ i₂me'₂.”§ **13** Jui₁lia'₂ chi₁ton₅ ne₄ Si₂: “Ca₂quio'₄ jniá₂ ca₂jme₁gu'₅₄ quió'₅ Jacob, lë₅ guë₄ con'₂ guë₄ Esaú.”*

14 ¿'E₂ bá₄ le₃jua'₅₄ ně₃? ¿On₃ bá₄ tsá₃ rë₂ qui₂dsí₅ Diú₄ 'éi'₃? ¡Dsón'₂ on₃jua'₅₄ le₂jaun₂! **15** Ia₁ ca₂tsí₃ Moisés:

Dsia₅₄ jniá₂ ñéi₂ dsí₃
 ja₁con₂ i₂'nio₃ jniá₂ dsia₅₄ ñéi₂ dsí₃ quiain'₅₄;
 jáñ₃ bá₄ jmo₅₄ jniá₂ 'ua₁ dsí₃
 ja₁con₂ i₂'nio₃ jniá₂ jmo₅₄ 'ua₁ dsí₃ quiain'₅₄.†
16 Le₂ně₅ bá₄ jaun₂, on₃jua'₅₄ rë'₂ ia₁ 'nio₃ jan₂ dsa₂,
 o₃ a₂quín'₃ bí₂ 'e₂; ton'₂ ia₁ a₂ñéi₂ dsí₅ Diú₄ bá₄. **17** Ia₁ chi₁ton₅ ne₄ Si₂ 'a₂ lia'₂ ca₂juá'₂ Diú₄ ca₂tsí₃ Faraón:<‡

‡ **9:9** Génesis 18:10,14. § **9:12** Génesis 25:23. * **9:13** Malaquías 1:2-3; lit. “Ca₂jme₁'níó₄ jniá₂ Jacob, Esaú guë'₂ ca₂jme₁'ñia₅₄.”

† **9:15** Éxodo 33:19. ‡ **9:17** Faraón: co₂'níó'₄ le₃jua'₅₄, rag₅₄ quián₅ 'uë₃ Egipcio.

“Ta₁ jaun₂ tē₃dsón₂ bá₄ ca₂tság₂ jniá₂ a₂léng₂ rag₅₄, ia₁jaun₂ jme₁jnia₅ jniá₂ jui₅bí₂ quió₃ tē₂le₃ quian₅₄ 'ne₂, ia₁jaun₂ gué₄ le₃ñj₅ dsa₂ ta₁caun₂ gua₅₄ 'uë₃ 'a₂ lia₂ lín₅ jniá₂.”§ 18 Jaun₂ lë₃, ca₂tín₂ Diú₄ dsia₃ ñéi₂ dsí₅ ja₁con₂ chi₂'ein₂ 'nio₃, ton₂ jáñ₃ gué₂ jme₃'ua₂ dsí₅ chi₂'ein₂ 'nio₃ jme₃'ua₂ dsí₅. 19 La₁ jaun₂, lë₂ jua₅₄ juig₅₄ jniá₂: “Chi₂jua₂ le₂në₅, ¿e₂ lë₃ cué₅ Diú₄ dso₄ dsa₂, jaun₂ né₃? Ia₁, ¿ein₂ bá₄ qui₅₄ jmig₄ jné₃ a₂niog₅ dsí₅ Diú₄ jmo₃?” 20 ¡La₁ 'ne₂ né₃! ¿l₂'ein₂ bá₄ lín₅ 'ne₂ dsa₂ mi₂güíg₃, jua₅₄ a₂tsíng₄ quian₅₄ Diú₄? ¿O₃ bá₄ lé₂ le₃juá₂ jui₁lia₂ ni₁ti₂ gua₅₄, tsí₃ i₂ca₂jmo₃: “¿E₂ lë₃ ca₂jmog₅₄ jniá₂ le₂la₂??”* 21 Jui₁lia₂ jan₂ tē₅ i₂jmo₅ ti₂: ¿Tsa₁ ca₂tín₂ 'uë₃ quian₅₄ ca₂bë₅₄ ti₁jein₂ caun₂ ni₁ti₂ a₂jmó₂ dsa₂ ta₁ jmá₃ lia₂ a₂jlá₁, caun₂ gué₂ a₂jmó₂ dsa₂ ta₁ lia₂ 'ei₅ ne₅₄ cosa?†

22 ¿'E₂ gué₂ lé₂ le₃jua₅₄ 'ne₂ chi₂jua₂ 'nio₃ Diú₄ jme₃jnia₅ a₂'nei₂, jme₃jnia₅ jui₅bí₂ quió₅ né₃, la₁ ca₂jmo₃ tió₃ ca₂jme₃juíin₃ dsí₅ 'ñjo₅ lín₃ quiaín₅₄ dsa₂ i₂jme₁ca₂tín₂ gue₃ ui₅ i₂jme₁i₄ 'éi₃ dsí₃én₂? 23 ¿'E₂ gué₂ chi₂jua₂ ca₂jmo₃ Diú₄ le₂jaun₂, ia₁jaun₂ qui₃le₃ñj₅ dsa₂ a₂jláin₁ a₂'uain₂, a₂jme₂jnia₂₃ a₂ñéi₂ dsí₅ ja₁con₂ dsa₂ i₂ca₂jmói₂ co₂jñia₅₄ tē₃jñiá₅, ia₁jaun₂ tiñ₅₄ jé₁tág₅ co₂'né₅ quió₅? 24 Jniog₄ bá₄ 'éi₂ i₂ca₂té₃ Diú₄, on₃jua₅₄ jmá₃ jé₄ quió₅ dsa₂ judíos; jáñ₃ bá₄ ca₂té₃ dsa₂ jé₄ quió₅ dsí₂nau₂. 25 Jui₁lia₂ juá₂ ne₄ si₂ quió₅ Oseas:

Dsa₂ i₂tsá₃ jme₁lín₄ dsa₂ juig₂ quiáng₃,
ca₂té₃ dsa₂ juig₂ quiáng₃;
ján₃ gué₂ co₂'nió₄ 'io₅₄ i₂tsá₃ jme₁'nió₃,

§ 9:17 Éxodo 9:16. * 9:20 Isaías 29:16; 45:9. † 9:21 'Nio'₂ ja₁ton₅ 2 Timoteo 2:20.

ca₂tě₃ bá₄ jniá₂ a₂niói₃ guě₄ lin₃.‡
26 Ján₃ bá₄ juá'₂:
Co₂dsau₅ jaun₂ ja₁jme₁juá'₂ dsa₂
a₂tsá₃ lín₅ 'nia'₂ dsa₂ quiáng₃,
ja₁jaun₂ nág'₁ 'nia'₂ a₂tě₂ dsa₂
a₂líng₅ chi'₂-guein₂ quián₅ Diú₄ jén'.§
27 La₁ tě₂le₃ quió'₅ dsa₂ israelitas ně₃, ca₂juá'₂
Isaías a₂dsen₅₄ dsí₅: "Jui₁'a₂ guě₃ la₂ juín₅ lín₃ tsí₁jon₂
dsa₂ juig₂ Israel téin₅ jui₁lia'₂ tí₅ ti₁tsag₁ cha₂ chei'₅₄
jmi₁ñí'₄, la₁ me'₂ co₂ñí₂ bá₄ dsa₂ i₂juín₅ 'éi₂ tín'₄. **28** Ia₁
qui₃dsí₅ bá₄ Diú₄ 'éi'₃ ne₄ gua'₅₄ 'uë₃, jme₃ti₃ ca₂le₃jé₃
co₂ñei'₅₄ .** **29** Jui₁lia'₂ ca₂juá'₂ 'ñiog₅ Isaías le₂jniá₅:
Jua'₅₄ mei'₂ guě₃ Te₁gui'₅₄ Juig₅₄ 'Lióg₂
tsá₃ ca₂dsiain₃ tsí₁jon₂ dsa₂ go₂ jniog₄,
le₂jaun₂ bá₄ jme₁dsi₁ñág₂ jniog₄
jui₁lia'₂ ca₂i₃ñí₂ dsa₂ juig₂ Sodoma quian'₅₄ Go-
morra.†

Dsa₂ judíos quian'₅₄ jág₁ dse₃

30 ¿'E₂ le₃jua'₅₄ jniog₄ jaun₂ ně₃? Jui₁lia'₂ dsí₂nau₂
i₂tsá₃ jme₁'no'₂ jui₅ ja₁guei₃ Diú₄ ně₂jag₄ bá₄ a₂tsá₃
'e₂ dso₄ riin₂, 'éi₂ bá₄ ma₂lí'₂ jui₅ jaun₂, caun₂ jui₅
ja₁guéi'₂ Diú₄ ně₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃, tě₂le₃ a₂jnja'₅₄
con'₂ a₂'éin₂ bá₄. **31** La₁ dsa₂ juig₂ Israel guë'₂ ně₃,
i₂jme₁tion'₅₄ 'Éi'₃ ia₁jaun₂ jme₁guéi'₂ Diú₄ 'uig₅₄ ia₁
a₂jme₂ti₃, líin₂, tsá₃ ca₂tió'₃ jme₃ti₃ 'Éi'₃ jaun₂. **32** ¿'E₂
lē₃? Ia₁ jme₁'no'₂ jui₅ ja₁guéi'₂ Diú₄ jaun₂, on₃jua'₅₄
tě₂le₃ quian'₅₄ a₂'éin₂, tě₂le₃ quian'₅₄ a₂jme₁jmo₂₃
guioin₅₄ bá₄. 'Uíg₅₄ jaun₂ qui₂ca₂niói₃ bá₄ quian'₅₄
"Ni₁cang₁ a₂nió₅ dsa₂." **33** Jui₁lia'₂ rë₂ton₅ ne₄ Si₂:

‡ 9:25 Oseas 2:23. § 9:26 Oseas 1:10. * 9:28 Isaías 10:22-23.

† 9:29 Isaías 1:9.

Ní₂ de₂ 'nia'₂, tsin₅₄ jniá₂ jan₂ jé₄ juig₂ Sión
 i₂léñ₂ në₂jag₄ ni₁cang₁ a₂qui₂nió₅ dsa₂,
 jáñ₃ guë'₂ co₂'nió'₄ ni₁'lau₂
 a₂jmo₃ dsí₂gan'₅₄ dsa₂;
 jaun₂ jui₁lia'₂ i₂'én₂ le₃quió'₅ 'éi₂,
 tsá₃ dsí₁njí₂ o₂gui'₃.‡

10

¹ Rín'₅₄ jniog₄, a₂'ín₅ dsí₃ 'ñio₅ lin₃, a₂chi₂leng'₅₄ Diú₄ o₄quió'₄ dsa₂ israelitas, ia₁jaun₂ tíin'₄ bá₄.
² Ia₁ jáng'₅ bá₄ jniá₂ jág₁ dsau₅ ja₁coin₂, a₂dsen₅₄ dsí₅ le₃quió'₅ Diú₄, la₁ia₁ on₃jua'₅₄ jaun₂ njí'₂ dsí₅.
³ 'Uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ ca₂tón'₃ jui₅ 'a₂ lia'₂ lë₅ jaun₂ a₂guéi'₂ Diú₄, jaun₂ qui₂'no'₂ jui₅ quió'₅ guioin₅₄ bá₄, tsá₃ ca₂jme₃gó'₃ jui₅ a₂ca₂cuë₃ Diú₄. ⁴ Ia₁ ca₂jme₃'ñia₅ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄ 'Éi'₃, ia₁jaun₂ guéi'₂ Diú₄ chi₂jua'₂ 'ein₂ i₂'én₂, në₂jag₄ bá₄ a₂ma₂can₃ caun₂ jui₅ co₂dsau₅.

⁵ Ia₁ jui₁lia'₂ a₂guéi'₂ Diú₄ quió'₅ dsa₂ ia₁ a₂ca₂jme₃ti₃ 'Éi'₃, juá'₂ Moisés ne₄ Si₂: "Në₁jua'₂ ca₂can₃ dsa₂ caun₂ jui₅ co₂dsau₅ lia'₂ con'₂ lë₅ chi₂quióng₂ jmíg₄ Si₂ 'Éi'₃, të₂le₃ quian'₅₄ 'Éi'₃ jaun₂ le₃chain₂."* ⁶ La₁ jui₁lia'₂ jui₅ co₂dsau₅ a₂já₅ 'uig₅₄ ia₁ a₂'én₂ dsa₂, juá'₂ Si₂ le₂la₂: "Tsá₃ jua'₅₄ 'ne₂ të₂le₃ jui₅ 'au': ¿'Ein₂ bá₄ lé₂ le₃uíg₂ guei'₅₄ i₂juíg₃?† —co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, ia₁jaun₂ sióin₂ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄ ja₁con₂ jniog₄—; ⁷ on₃ guë'₂ jua'₅₄ 'ne₂ jáñ₃: "¿'Ein₂ bá₄ lé₂ le₃sión₃ ca₂të₂ ja₁ca₂jein₃ chi₁dsio₅₄?‡ —co₂'nió'₄

‡ 9:33 Isaías 8:14; 28:16. * 10:5 Levítico 18:5. † 10:6 Deuteronomio 30:12. ‡ 10:7 Deuteronomio 30:13.

le₃jua'₅₄, ia₁jaun₂ chóin'₂ táng₃ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄, jin₄ 'lag₄. ⁸ ¿La₁ 'e₂ bá₄ guë'₂ juá'₂ Si₂?

Cong'₂ bá₄ 'nia'₂ 'ei₅ jág₁ la₂,

'i₄ mi₂'o'₅₄, quian'₅₄ jui₅ të₂'au'₂, §

co₂'nió'₄ le₃jua'₅₄, jág₁ në₅ bá₄ lë₅ jág₁ a₂'én₂ dsa₂ a₂qui₂'é₅ jnia'₅₄ dsa₂: ⁹ Chi₂jua'₂ jmo'₂ jág₁ quian'₅₄ mi₂'o'₅₄ a₂lín₅ Jesú_s Te₁gui'₅₄, ján₃ guë'₂ chi₂jua'₂ 'éng'₂ jui₅ të₂'au'₂ a₂ca₂jme₃jein'₅₄ táng₃ Diú₄ a₂jme₁rë₂liin₅₄, ting'₄ bá₄. ¹⁰ Ia₁ të₂le₃ jui₅ të₂dsí₅ bá₄ dsa₂ rë₂'ein₂, ia₁jaun₂ guéi'₂ Diú₄ në₂jag₄ bá₄ a₂ca₂jme₃ti₃; ján₃ guë'₂ le₂jaun₂ të₂le₃ quian'₅₄ 'o₄ dsa₂ jmo₂₃ jág₁ ia₁jaun₂ tiin'₄ bá₄.

¹¹ Ne₄ Si₂ juá'₂: "Jui₁lia'₂ i₂'én₂ le₃quió'₅ 'éi₂, tsá₃ dsí₃njíi₂ o₂guí'₃."* ¹² Tsá₃ jma₃quéñ₅ jág₂ Diú₄ jin₂ dsa₂ judíos quian'₅₄ guë'₂ dsa₂ griegos; ia₁ 'jniog₅ bá₄ 'éi₂ líñ₅ Te₁gui'₅₄ quián₅ ca₂le₃jín₃, ján₃ guë'₂ jme₂gu'₅₄ cuë₂₃ ca₂lia'₂ lióng₂ a₂dse₃ quió'₅, cué'₅ ca₂le₃jín₃ i₂chi₂léi'₂. ¹³ Ia₁ juá'₂ le₂la₂: "Ca₂le₃jín₃ i₂chi₂lí'₂ ne₄ Te₁gui'₅₄, tiin'₄ bá₄."† ¹⁴ La₁, ¿'A₂ bá₄ lia'₂ lé₂ chi₂lí'₂ ne₄ jan₂, i₂tsá₃ ma₂ca₂rë₃'ein₂ le₃quió'₅? Ján₃ guë'₂, ¿'a₂ bá₄ lia'₂ le₃'én₂ dsa₂ le₃quió'₅ në₁jua'₂ tsá₃ ma₂nág₂ guë'₂ 'ag₅ dsa₂ tiin₂₃ 'éi₂? ¿'A₂ guë'₂ lia'₂ lé₂ nag₃ dsa₂ në₁jua'₂ tsá₃ 'ein₂ chan₂ i₂'é₂ jág₁ dse₃? ¹⁵ ¿'A₂ bá₄ lia'₂ lé₂ dsi₁lén₂ i₂'é₂ jág₁ dse₃ në₁jua'₂ tsá₃ 'ein₂ chei₅? Jui₁lia'₂ ma₂rë₂ton₅ ne₄ Si₂: "¡'E₂ guë₄ jlá'₁ gu₂-tag₄ i₂quian₅ jág₁ dse₃!"‡

¹⁶ La₁ tsá₃ ca₂le₃jín₃ dsa₂ ca₂tón'₃ jui₅ jág₁ dse₃. Jui₁lia'₂ ca₂juá'₂ táng₃ Isaías: "¿Te₁gui'₅₄ 'ein₂ bá₄ i₂ma₂ca₂rë₃'én₂ jág₁ a₂ca₂'é₂ jniog₄?"§ ¹⁷ Le₂në₅ bá₄

§ **10:8** Deuteronomio 30:14. * **10:11** Isaías 28:16. † **10:13** Joel 2:32. ‡ **10:15** Isaías 52:7. § **10:16** Isaías 53:1.

jaun₂, jui₁lia'₂ a₂'én₂ dsa₂, lě₅ tě₂le₃ quian'₅₄ a₂nag₅
dsa₂; a₂nag₅ dsa₂ jaun₂, lě₅ tě₂le₃ quian'₅₄ jág₁ quió'₅
I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄.

18 La₁ ḥag₄ jniá₂, ḥO₃ bá₄ tsá₃ ca₂nág₂ dsa₂ jág₁ dse₃?
¡Ma₁ tě₃dsón'₂ bá₄ ca₂nág₂! Ia₁ juá'₂ Si₂:
Ta₁caun₂ gua'₅₄ 'üë₃ bá₄ ca₂dsia₃ dsa₂;
ca₂le₂con₂ quióng₄ mi₂güíg₃ bá₄
ma₂ca₂i₃'ág₃ jág₁ quió'₅.*

19 La₁ ḥag₄ táng₃ jniá₂, ḥO₃ bá₄ a₂tsá₃ ma₂ca₂rë₃lí'₄
'e₂ dsa₂ juig₂ Israel? Ia₁ jé₁le₂'uig₅₄, juá'₂ Moisés:
Jmo₅₄ jniá₂ a₂lén'₂ 'nia'₂ dsa₂ i₂dsi'₅
ja₁con₂ dsa₂ i₂tsá₃ juig₂ nación líñ₅;
ján₃ bá₄ jmo₅₄ jniá₂ le₃'ne'₂ 'nia'₂
o₄quió'₄ caun₂ juig₂ i₂tsá₃ ḥí₂ dsí₅.†

20 Con₂ siá'₂, tiá₂ dsí₅ Isaías a₂juá'₂, o₄quió'₄ Diú₄:
Dsa₂ i₂tsá₃ jme₁'nau'₂ jniá₂,
ca₂dsáu'₂ bá₄;
ca₂jme₁jnia₅ jniá₂
ja₁con₂ dsa₂ i₂tsá₃ jme₁ḥag₅ jniá₂.‡

21 La₁ia₁ dsa₂ israelitas bá₄ jme₁tsí'₅ Isaías,
jme₁ca₂juá'₂: “Tě₁ne₁ jmi₄ bá₄ jme₁chén'₄ jniá₂
chi₁jan₁₂ cu₃ja₁con₂ juig₂ cang₄ mi₂dsi₄ i₂tsá₃ ne'₅₄.”§

11

Dsa₂ Israel i₂tín'₄

1 Jaun₂ ně₃ ḥag₄ jniá₂, ḥO₃ bá₄ ma₂chen'₃ cau₅ Diú₄
dsa₂ juig₂ Israel quiáin₅? ¡On₃hua'₅₄ le₂jaun₂! Ia₁
'ňio₃ bá₄ jniá₂ líng₅ jan₂ dsa₂ israelita, jan₂ chi'₂
dsio₄ Abraham, jan₂ tsí₁jon₂ Benjamín. **2** Ca₂le₂jniá₅

* **10:18** Salmo 19:4. † **10:19** Deuteronomio 32:21. ‡ **10:20**

Isaías 65:1. § **10:21** Isaías 65:2.

ma₂líg'₂ lin₃ bá₄ ca₂quión'₂ Diú₄ dsa₂ juig₂ quiáiñ₅;
 jaun₂ rë₂né₃ né₃ tsá₃ jua'₅₄ ma₂ca₂téi₂. ¿Tsa₁ njí'₅₄
 'nia'₂ 'a₂ lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂ ja₁'in₂₃ Elías, 'a₂ lia'₂
 ca₂chi₃léin'₂ Diú₄ a₂ca₂'nii₃ dsa₂ Israel? Ca₂juá'₂:
 3 "Te₁gui'₅₄, ma₂ca₂jme₃dsian₅ bá₄ dsa₂, dsa₂
 i₂jme₁'é₂ jág₁ quiáng'₂, ma₂qui₂ma₂'éin₂ ne₄chei₂
 quiáng'₂ né₃; jnja'₅₄ lia'₂ jan₂ jniá₂ bá₄ chang₂ gué₄,
 qui₂co₂'ein₅ dsa₂, jáñ₃ gué'₂ 'nio₃ jnag'₃."^{*}

4 Jaun₂, ¿'E₂ jág₁ ca₂jéin'₃ Diú₄? "Ma₂ca₂tsón₃ jniá₂
 guion₃ mei₅ dsa₂ të₂le₃ quió₃ i₂tsá₃ ma₂qui₂ca₂jón'₂
 mi₂jne₄ ne₄ Ba'al."[†] 5 Jaun₂ le₂né₅ bá₄ jáñ₃ rë₂tsón₂
 ca₂dsion₄ dsa₂ 'éi₂ rë₂né₃, jaun₂ Diú₄ né₃ të₂le₃ ia₁
 a₂'ua₁ dsí₅ ma₂quióin'₂ 'éi₂. 6 Chi₂jua'₂ të₂le₃ ia₁ a₂'ua₁
 dsí₅ Diú₄, on₃jua'₅₄ jaun₂ ia₁ a₂jmo₅ dsa₂ 'e₂ jmo₂₃. Ia₁
 jua'₅₄ mei'₂ gué₃ le₂né₅ né₃, tsá₃ le₃jua'₅₄ jua'₅₄ a₂'ua₁
 dsí₅ Diú₄. 7 ¿'E₂ jaun₂ né₃? Tsá₃ ca₂tió'₃ dsa₂ juig₂
 Israel dsio'₂ a₂jme₁'no'₂, la₁ dsa₂ i₂ca₂quión'₂ Diú₄
 'njog₅ bá₄ ca₂dsáu'₂. I₂sián'₂ gué'₂ qui₂ca₂rë₃'uá'₃
 dsí₅, 8 jui₁lia'₂ juá'₂ ne₄ Si₂.
 Ca₂jmo₃ Diú₄ a₂le₃tin₄ dsa₂ 'éi₂ le₃quió'₅ jme₂dsí₂;
 ca₂cué₃ mi₂ne₅₄ a₂tsá₃ jniá₂,
 ca₂cué₃ rë₂gua₅₄ a₂tsá₃ nag₅,
 le₂jnjo₄ jmig₄ né₃.[‡]

9 Ján₃ bá₄ ca₂juá'₂ David:
 Ca₂le₃jé₃ a₂i₂tsón₃ jme₁cha₂ quió'₅
 jui₁le₅₄ co₂'nió'₄ tsí₁liá₂ o₃ 'má₅ 'e₂,
 ia₁jaun₂ qui₃niói₃, gue₃ 'liain'₅₄.
 10 Jui₁le₅₄ tsá₃ jnió'₅ mi₂ne₅₄
 jui₁guen'₅₄ mi₂ca₅₄ co₂ñei'₅₄.§

* 11:3 1 Reyes 19:10,14. † 11:4 1 Reyes 19:18. ‡ 11:8
 Deuteronomio 29:4; Isaías 19:10. § 11:10 Salmo 69:22-23.

Dsi₂nau₂i₂tín₄

¹¹ ḥag₅ jniá₂ ně₃, ḥO₃ bá₄ co₂ŋei'₅₄ con'₂ ca₂sén'₂ jaun₂ bá₄ dsa₂ judíos jme₁ca₂nióí₃? ḥOn₃jua'₅₄ le₂jaun₂! Të₂le₃ jen₅ bá₄, jme₁ca₂i₃lén₂ dsa₂ judíos ca₂i₁juíñ₅₄, ca₂jmo₃ Diú₄ a₂ca₂dsó'₂ dsi₂nau₂ jui₅ ja₁tíin'₄, ia₁jaun₂ le₃dsí'₅ 'éi₂.

¹² La₁ chi₂jua'₂ a₂ca₂i₁juíñ₅₄ 'éi₂ jaun₂, ca₂dsióg₃ të₂le₃ dse₃ bá₄ o₄quió'₄ dsa₂ mi₂güíg₃, jáñ₃ bá₄ chi₂jua'₂ a₂ca₂i₃'én₂ quió'₅ 'éi₂, ca₂dsióg₃ a₂të₁dsí₅₄ quió'₅ dsi₂nau₂, i₁e₂ gué₄ dse₃ lé₂, jë₁ma₂ca₂rë₃'ňia₅ táng₃ 'éi₂!

¹³ La₁ a₂juá'₅ jniá₂ juíg₂ 'nia'₂ i₂lín'₅ dsi₂nau₂: Ia₁ dsón'₂ lín₅ jniá₂ jan₂ dsa₂ i₂chen₄ ja₁con₂ dsi₂nau₂, jmo₅ jniá₂ dsi₃'ňio₅ lín₃ dsen₅₄ ta₁ quió₃, ¹⁴ con'₂ tsá₃ njó₅ ně₁jua'₂ ca₂rë₃dsí'₅ dsa₂ go₃ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂, jaun₂ lé₂ lión₂ i₂lin₅₄ 'éi₂. ¹⁵ Chi₂jua'₂ jme₁ca₂téi₂ Diú₄ quió'₅ dsa₂ judíos, ca₂lí'₃ dsa₂ mi₂güíg₃ a₂ca₂'ág₂ caun₂ jág₁ quian'₅₄ Diú₄, ḥe₂ bá₄ lé₂ jaun₂ ně₃ jë₁ma₂të₂ rë₁guéi'₂ Diú₄ quió'₅ dsa₂ 'éi₂? Lé₂ co₂'nió'₄ ca₂gue₃ táng₃ jme₂dsí₂ dsa₂ i₂jme₁ma₂rë₂'lín₄.

¹⁶ Chi₂jua'₂ lě₅ 'í₁ jui₁lia'₂ i₁ňí'₄ a₂le₂'uig₅₄ a₂jén'₅ dsa₂ ne₄ Diú₄, jáñ₃ bá₄ le₂jaun₂ lě₅ 'í₁ ta₁jë₂ ti₁can₁; jáñ₃ bá₄ chi₂jua'₂ lě₅ 'í₁ le₃quió'₅ Diú₄ jui₁lia'₂ jmú₄ caun₂ ni₁'ma₂, jáñ₃ bá₄ le₂jaun₂ lě₅ 'í₁ ni₁gu'₂ nei'₅₄ ni₁'ma₂ jáñ₃.

¹⁷ Dsa₂ judíos i₂ca₂téi₂ Diú₄ 'éi₂ ně₃, lín₅ co₂'nió'₄ gu'₂-nei'₅₄ ni₁'ma₂ olivo a₂chein'₅₄, a₂ca₂uín'₂ a₂lin₅₄ ni₁gu'₂; ně₃ ně₃, chi₂jua'₂ lín'₅ 'ne₂ jan₂ dsi₂nau₂ i₂ma₂rë₂'lión₅, ně₂jag₄ bá₄ caun₂ ni₁gu'₂ olivo a₂cha₂ ja₁nau₂, ma₂qui₂ma₂guión'₃ jmi'₅₄ ni₁'ma₂ olivo a₂qui₂jme₂tan₅₄ ni₁gu'₂, ¹⁸ tsá₃ jmó'₂ táng'₅ ja₁con₂

ni₁gu'₂ siá'₂. Chi₂jua'₂ le₂jaun₂ jmó'₂, dsá₂ 'au'₂ jmo₄, on₃jua'₅₄ 'ne₂ jme₂tang'₅₄ jmú₄; jmú₄ bá₄ jme₂tau₅₄ 'ne₂.

19 Mei'₂ tsá₃ le₃nag'₅₄ 'ne₂, jaun₂ ně₃: "Ján₅, dsau₅ bá₄ ně₅. La₁ia₁ a₂ca₂uín'₂ ni₁gu'₂ jaun₂ ia₁jaun₂ lén₂ jniá₂ jan₂ i₂rë₂'lión₅ ja₁jme₁ca₂tin₂." **20** Dse₃, la₁ ca₂uín'₂ ni₁gu'₂ jaun₂ 'uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ jme₁'éin₂, la₁ 'ne₂ guë'₂ ně₃ tě₂'njág'₄ 'uig₅₄ ia₁ a₂'éng'₂. Le₂ně₅ bá₄ jaun₂, jui₁le₁gan'₃ 'nia'₂, tsá₃ lë₁jmo₂ róng'₂. **21** Ia₁ chi₂jua'₂ tsá₃ ca₂dsia₃ Diú₄ njé₂ dsí₅ ja₁con₂ ni₁gu'₂ quió'₅ tě₃dsón'₂ ni₁'ma₂ jaun₂, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ tsá₃ dsia₃ njé₂ dsí₅ ja₁con₂ 'ne₂ ján₃.

22 Jag₄ jaun₂, 'e₂ guë₄ dsen₃ Diú₄, la₁ ján₃ bá₄ rë₂ qui₂dsi₂₃ 'éi'₃. Ia₁ ma₂qui₂dsi₂₃ 'éi'₃ ja₁con₂ i₂ma₂ca₂sén'₂, la₁ dsein₃ bá₄ quian'₅₄ 'ne₂, chi₂jua'₂ caun₂ náu'₁ tiá₂ jui₅ ja₁'ua₁ dsí₅ Diú₄. Ia₁ ně₁jua'₂ tsá₃ le₂jaun₂, ján₃ bá₄ quéin'₂ 'ne₂.

23 Jui₁lia'₂ 'éi₂ ně₃, ně₁jua'₂ ca₂rë₃'éin₂ táng₃, lé₂ bá₄ le₃'lión₃. Ia₁ 'io₅ Diú₄ bí₂chóng'₃ táng₃. **24** Ia₁ ně₁jua'₂ 'ne₂, jan₂ dsí₂nau₂, co₂'nió'₄ caun₂ ni₁gu'₂ nau₂, ca₂queng'₃ dse₃ quian'₅₄ ni₁'ma₂ olivo a₂chein'₅₄, o₁jnjia'₅₄ líng'₅ ni₁gu'₂ ni₁'ma₂ siá'₂, j'e₂ guë₄ tson₂ lé₂ le₃quen'₃ 'éi₂, i₂lín₅ co₂'nió'₄ ni₁gu'₂ a₂caun₂ ne₅₄ quian'₅₄ ni₁'ma₂ olivo jaun₂!

A₂tin'₄ dsa₂juig₂ Israel

25 Rin'₅₄ jniog₄, tsá₃ 'nio₃ jniá₂ jua'₅₄ tsá₃ njí'₅₄ 'nia'₂ jág₁ a₂jme₁rë₂'ma₄ la₂, con'₂ tsá₃ njó₅ ně₁jua'₂ ca₂jmo'₅₄ 'nia'₂ róng'₂ quian'₅₄ a₂ñí'₂ 'au'₂ 'nia'₂ guiong'₅₄. Jui₁lia'₂ ma₂jmo₃ i₂lin₅₄ dsa₂ juig₂ Israel, ca₂rë₃'uá'₃ dsí₅, ca₂lia'₂ ca₂rë₃'ñia₅ dsí₂nau₂ i₂con'₂

ca₂tín₂ tón'₃. 26 Jaun₂ gué₄ lión₂ ca₂le₃jín₃ dsa₂ juig₂ Israel, ia₁ juá'₂ ne₄ Si₂:

O₃'in₅ dsa₂ i₂lió₂ juig₂ Síon,*

co₂dsia₅ jniá'₂ a₂tsá₃ dse₃ jmo₅ tsí₁jon₂ Jacob.

27 Jaun₂ a₂la₂ bá₄ jág₁ quió₃ jmo₅₄ quiang'₅₄ dsa₂ 'éi₂:
jé₁ma₂té₂ rë₁'éng₄ dsáu₁.†

28 Jui₁lia'₂ tē₂le₃ quian'₅₄ jág₁ dse₃ a₂lión₂ dsa₂,
líin₅ co₂'nió'₄ dsa₂ i₂'ňia₅₄ Diú₄, o₄quián'₂ 'nia'₂; la₁
lia'₂ ma₂'nio₃ jaun₂ bá₄ Diú₄ quió'₅ dsa₂ 'éi₂, ia₁
a₂ca₂quióin'₂ dsa₂ can'₅₄ quiáin₅ ma₂líg'₂. 29 Ia₁
tsá₃ dsí₂quén'₅ dsí₅ Diú₄ jui₁lia'₂ a₂cuë₂₃, on₃ gué'₂
jui₁lia'₂ a₂té₂. 30 Jui₁lia'₂ 'nia'₂ ně₃, i₂tsá₃ jme₁ne'₅₄
ja₁con₂ Diú₄ le₂jniá₅, ma₂ca₂tín'₂ 'nia'₂ a₂ňéi₂ dsí₅
Diú₄ rë₂ně₃, 'uig₅₄ ia₁ a₂tsá₃ ne'₅₄ dsa₂ 'éi₂, 31 jáñ₃
bá₄ le₂ně₅ tsá₃ ne'₅₄ dsa₂ 'éi₂ rë₂ně₃, ia₁jaun₂ tē₂le₃
quian'₅₄ a₂ňéi₂ dsí₅ Diú₄ a₂ca₂tín'₂ 'nia'₂, tiin₅₄ jáñ₃
a₂ňéi₂ dsí₅ Diú₄. 32 Ia₁ Diú₄ ně₃ co₂rë₂ bá₄ 'iin₃ dsa₂
a₂tsá₃ ne'₅₄ dsa₂ le₂jain₂ le₂jain₂, ia₁jaun₂ co₂dsia₅
bá₄ dsia₃ njéi₂ dsí₅ ja₁con₂ ca₂le₃jín₃.

33 ¡'E₂ gué₄ 'ňio₅ 'ei₄ lě₅ ca₂le₃jé₃ a₂jlá'₁ cha₂ quió'₅
Diú₄,

ca₂le₃jé₃ a₂ňí'₂ dsí₅, a₂ňi₅ ně₃!

Ca₂lia'₂ tsá₃ lé₂ le₃quiong₅₄ 'í₁ a₂niog₅ dsí₅,
on₃ gué'₂ lé₂ le₃ňág'₂ dsí₅ jui₅ quió'₅.

34 “¿'Ein₂ bá₄ cuí'₅ 'e₂ dsí₂jiog₅ dsí₅ Te₁gui'₅₄,
o₃ 'ein₂ i₂ma₂tió'₃ cuë₃ jág₁ dse₃ cuë'₃ 'éi₂?”‡

35 “¿'Ein₂ bá₄ ca₂cuë₃ 'e₂ ca₂cuë'₃ 'éi₂ le₂'uig₅₄
ia₁jaun₂ jéin'₃ quí₃ quió'₅?”§

* 11:26 Síon: co₂'nió'₄ le₃juá'₅₄, juig₂ Jerusalén. † 11:27 Isaías 59:20-21; 27:9. ‡ 11:34 Isaías 40:13. § 11:35 Job 41:11.

36 Ia₁ ca₂le₃jé₃ a₂niog₅ cha₂, ca₂lë₃
 ja₁con₂ 'éi₂, të₂le₃ quian'₅₄ 'éi₂, o₄quió'₄ 'éi₂ ně₃.
 jJu₁jme₂juag'₂ bá₄ dsa₂ co₂tan₅₄! A₂méi₃.

12

'A₂ lia'₂ i₂nio₄ dsa₂ i₂rë₂tson₄ quián₅ Diú₄

¹ Le₂ně₅ bá₄ jaun₂ rìn'₅₄ jniog₄, të₂le₃ quian'₅₄
 a₂néi₂ dsí₅ Diú₄, mi₅ jniá₂ ne'₅₄ 'nia'₂, co₂dsia₅ jin'₄
 'nia'₂ ni₁nj₁ guiong'₅₄, co₂'nió'₄ a₂rë₂jeng'₅₄ le₁jén'₃
 ne₄ Diú₄, a₂rë₂tsong'₅₄, a₂'njo₂ dsí₅ Diú₄, a₂dsi₂ten₅₄
 jme₁ti'₄ ne₅₄. ² Tsá₃ i₁nio'₄ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ i₂nio₄
 dsa₂ mi₂güíg₃ la₂. Të₂le₃ cuë₄ jmig₄ a₂jme₃tsín₃
 Diú₄ 'a₂ lia'₂ qui₂dsi₂jnja₅ 'au'₂ 'nia'₂, ia₁jaun₂ bá₄
 qui₃le₃'mag'₂ táng₃ 'au'₂, ia₁jaun₂ lë₂ le₃caun'₅₄ 'nia'₂
 'í₁ 'a₂ lia'₂ lë₅ a₂'njo₂ dsí₅ Diú₄, a₂dse₃, a₂të₅ dsí₅,
 a₂rë₂'nja₅ ně₃.

³ Ia₁ o₄quió'₄ a₂'ua₁ dsí₅ Diú₄ a₂ma₂dsia₃ gu₃
 jniá₂, juíg₂ jniá₂ le₂jan'₂ le₂jan'₂ 'nia'₂: tsá₃
 lë₁ju₁qui₂dsi₂jnja₅ 'au'₂ a₂líng'₅ dseng'₅₄ ñag₅₄
 guë₄ con'₂ ca₂tín'₂ 'nia'₂ dsí₃jnja₅ 'au'₂; të₂le₃
 ju₁qui₂dsi₃jiog₅ bá₄ 'au'₂ a₂'en₅₄ 'au'₂ 'nia'₂, 'a₂ con'₂
 tí₅ ma₂ca₂rë₃'én'₂ 'nia'₂ a₂ma₂cuë₃ Diú₄. ⁴ Ia₁ le₂ně₅
 ju₁lia'₂ lë₅ caun₂ ni₁nj₁ jniog₄ le₂jau₂ le₂jau₂, 'lióng₂
 a₂chei₂ le₂caun₂ le₂caun₂ a₂tén₅ quió'₅, tsá₃ ca₂ne₅₄
 ta₁ jme₂ti₃, ⁵ le₂ně₅ bá₄ jniog₄ ján₃, ju₁'a₂ guë₃ la₂
 juag₅ jniog₄, caun₂ bá₄ ni₁nj₁ jniog₄ lág₅ le₃quió'₅
 Cristo, téi₁jniog₄ le₂jau₂ le₂jau₂ quian'₅₄ rìn'₅₄.

⁶ Jma₃quén₅ bá₄ qui₂'au₂ jniog₄ bí₂, lia'₂ con'₂ lë₅
 ma₂cuë₃ Diú₄ a₂'ua₁ dsí₅. Jaun₂ ca₂tág₂ jniog₄ jmo'₄
 ta₁ ju₁bí₂ a₂ma₂cuë₃. Ju₁lia'₂ dsa₂ i₂ma₂cuë₃ Diú₄
 bí₂ a₂tiin₂ a₂'ë₂ jág₁ dse₃ a₂gue₂₃ quió'₅ Diú₄, ju₁'ë₅₄

bá₄ jág₁ 'a₂ con'₂ tí₅ a₂'éin₂; ⁷ jui₁lia'₂ i₂ma₂cué'₃ jui₅bí₂ jme₃'o₅₄, jui₁jme₂'o₅₄; jui₁lia'₂ i₂'io₅ bí₂ jme₃tag₂₃, jui₁jme₂tiín₂₃ bá₄ dsa₂; ⁸ jui₁lia'₂ i₂tiín₂ jmo₃ lián'₂ dsí₅ i₂sián'₂, ca₂tiín₂ bá₄ jmo₃ le₂jaun₂; jui₁lia'₂ i₂jmo₅ dsióg₁, jui₁cué₁₂ a₂'ua₁ dsí₅, on₃jua'₅₄ rë'₂ cha₂ a₂'ín₂ dsí₅ 'ñiog₅; jui₁lia'₂ i₂quian₅ ne₄ jui₅, jui₁jmo₁₂ bá₄ a₂dsen₅₄ dsí₅; jui₁lia'₂ i₂dsia₅ ñéi₂ dsí₅, jui₁jmo₁₂ bá₄ quian'₅₄ o₂'ñiío₃ o₂jnia₃ dsí₅.

'A₂ lia'₂ ca₂tiín₂ le₃chan₂ dsa₂ quián₅ Cristo

⁹ Jui₁le₂chan'₂ 'nia'₂ tē₃dsón'₂ bá₄ a₂'nió'₃ 'nia'₂ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂. Co₂dsia₅ jmo₄ 'nia'₂ 'ñiag'₅₄ co₂ñei'₅₄ a₂'lig'₅₄; chan'₂ bá₄ 'nia'₂ tiá₂ jui₁lia'₂ a₂dse₃. ¹⁰ Jme₁'nió'₄ 'nia'₂ ríng'₂ a₂'ñio₂ 'au'₂; jmo₄ 'nia'₂ a₂dsen₅₄ gué₄ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂.*

¹¹ Tsá₃ jmo₂ 'nia'₂ juíng'₅, 'ag₃ caun₂-tin₃ 'au'₂, tē₂le₃ jme₁ti₁ ne₄ Te₁gui'₅₄ ca₂lia'₂ dsen₅₄ jme₂dsí₂ quiáng'₂.

¹² Jui₁chan'₂ 'nia'₂ o₂jnia₃ 'au'₂, ia₁ ma₂lě₅ bá₄ co₂jnia₅₄ a₂'ín₂ 'au'₂ 'nia'₂. Jmo₄ 'nia'₂ juín'₂ 'au'₂ jmig₄ jme₁chan'₂ 'nia'₂ o₂i₁ dsí₅. O₁nió'₄ bá₄ 'nia'₂ co₂tan₅₄ a₂chi₂leng'₅₄ Diú₄.

¹³ Jme₁'on₁ 'nia'₂ dsa₂ 'én₂ ríng'₂ chi₂jua'₂ 'e₂ niog₅ cha₂ a₂'nió'₅ quió'₅. Dse₃ guen₅₄ 'nia'₂ jui₁lia'₂ 'ein₂ niog₅ qui₂dsí₂jag₅₄ 'nia'₂.

¹⁴ Jme₁gu'₅₄ bá₄ 'nia'₂ jui₁lia'₂ i₂jmóg'₂. Jua'₅₄ bá₄ 'nia'₂ jág₁ dse₃ on₃jua'₅₄ jág₁ uig₅.

¹⁵ Jmo₄ 'nia'₂ 'io'₂ quian'₅₄ jui₁lia'₂ i₂jmo₅ 'io'₂; ján₃ güé'₂ qui'₂'o₄ 'nia'₂ quian'₅₄ i₂'o₅.

* ^{12:10} o₃, "jme₁li₅₄ tē₂jñiá₅ a₂jme₂gan'₃ 'nia'₂ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂."

16 Ju₁le₂chan' ₂ bá₄ 'nia'₂ a₂jeng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂. Tsá₃ jmo₂ 'nia'₂ róng'₂, co₂rín'₂ bá₄ 'nia'₂ jmo₄ quiang'₅₄ dsa₂ te₂njé₂. Tsá₃ lë₁jmo₂ 'nia'₂ jua'₅₄ a₂ñí₄ lë₃ cuing'₂.

17 Tsá₃ jein'₅₄ 'nia'₂ 'lig'₅₄ quian'₅₄ a₂'lig'₅₄. Quen'₂ 'nia'₂ bí₂ jmó'₂ con'₂ dsí₂ten₅₄ ja₁të₃ ne₄ ca₂le₃jín₃.

18 Jmo₄ 'nia'₂ bí₂, 'a₂ con'₂ ca₂tíng'₂, 'a₂ con'₂ ja₁qui'₅₄ 'nia'₂ jmi₄, 'nau'₅₄ 'nia'₂ jui₅ ja₁ag₃ tei₄ quian'₅₄ ca₂le₃jín₃. **19** Rin'₅₄ jniog₄, tsá₃ lë₁jen'₅₄ 'nia'₂ guiong'₅₄ jui₁lia'₂ quió'₅ i₂jmó'₂, të₂le₃ dsia₄ 'nia'₂ o₄gú₃ Diú₄ a₂jaun₂. Ia₁ ma₂rë₂ton₅ ne₄ Si₂: "Jniá₂ bá₄ ca₂tíng₂ jein'₅₄ uig₅; jniá₂ bá₄ qui₄, juá'₂ Te₁gui'₅₄."[†]

20 La₁: "Chi₂jua'₂ i₁cón'₅ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂'iog₅₄, cuë'₅₄ bá₄ 'nia'₂ a₂gué'₃. Chi₂jua'₂ ñ₁23 rë₂quein₂ dsí₅, cuë'₅₄ a₂'ín'₂. Ia₁ jë₁ma₂ca₂jmo'₅₄ le₂në₅, jmai'₅₄ tsáu₃ dséi₂ dsí₂ne₅₄,[‡] jéin'₄ o₂gui'₃."[§] **21** Tsá₃ cuíñ₅ jmi₄ jua'₅₄ a₂jo₃ a₂'lig'₅₄; të₂le₃ quen'₂ bí₂, tióñ₃ 'uë₃ a₂'lig'₅₄ të₂le₃ quian'₅₄ a₂dse₃.

13

1 Ca₂le₃jín₃ bá₄ ca₂tíñ₂ tón'₃ 'éi'₃ quió'₅ dsí₂tan₅₄ i₂gon₂. Ia₁ 'i₁jan₂ dsí₂tan₅₄ i₂chan₂, jua'₅₄ tsá₃ ca₂chei'₃ Diú₄. Jaun₂ ca₂le₃jín₃ dsí₂tan₅₄ i₂chan₂ në₃, i₂dsíán₁ quián₅ Diú₄ bá₄ 'éi₂. **2** Jaun₂ le₂në₅, jui₁lia'₂ i₂nau₂ quen₅ ja₁con₂ dsí₂tan₅₄, nau₂ quein₂₃ ja₁con₂ i₂dsíán₁ quián₅ Diú₄ bá₄. Jaun₂ gue₃ uig₅ jui₁lia'₂ i₂jmo₅ le₂jaun₂. **3** Ia₁ tsá₃ ta₁ jaun₂ dsíán₄ dsí₂tan₅₄ a₂jmo₃ gó'₅ jui₁lia'₂ i₂jmo₅ a₂dse₃; a₂jmo₃ gó'₅ dsa₂ i₂jmo₅-dsáu₅ a₂'lig'₅₄ bá₄. ¿'Niog'₂ 'ne₂ le₃chang'₂

[†] **12:19** Deuteronomio 32:35. [‡] **12:20** lit. "jmó'₂ nio₃ ni₁ta'₂ le₁guí'₂ si₂ ne₄ mi₂dsí₅₄." [§] **12:20** Proverbios 25:21-22.

a₂tsá₃ gang'₃ dsi₂tan₅₄? Jmo₄ bá₄ a₂dse₃, jaun₂ con₂'í₁ dsi₂tan₅₄ ja₁cong'₂, a₂líng'₅ dsa₂ dsen₃. ⁴ Ia₁ ta₁ jaun₂ tiáin₅ jme₂ti₃ ne₄ Diú₄ bá₄, a₂dse₃ quiáng'₂. La₁ në₁jua'₂ ca₂jmo'₅₄ a₂'lig'₅₄ në₃, ca₂ting'₂ le₃gang'₃, ia₁ on₃jua'₅₄ a₂lë₁lë₄ 'io₅ dsi₂tan₅₄ 'éi'₃ a₂chain₂ bí₂ cuë₃ uig₅. Jan₂ i₂jme₂ti₃ ne₄ Diú₄ bá₄ 'éi₂, a₂'é₂ uig₅ ja₁con₂ dsa₂ i₂jmo₅ a₂'lig'₅₄. ⁵ Jaun₂ lë₃, tion₅₄ bá₄ 'nió'₅ tón'₃ dsa₂ 'éi'₃ quió'₅ dsi₂tan₅₄, on₃jua'₅₄ rë'₂ a₂jinja'₅₄ ia₁jaun₂ tsá₃ gue₃ uig₅; të₂le₃ ia₁ a₂lë₅ dsi₅ le₂jaun₂ jmo₂₃ a₂dse₃. ⁶ 'Uig₅₄ në₅ bá₄ qui'₂ 'nia'₂ 'lia'₅₄ a₂ca₂tín₂ dsi₂tan₅₄, ia₁ ca₂ne₅₄ jme₂ti₃ dsi₂tan₅₄ ta₁ a₂lín₅ ne₄ Diú₄.

⁷ Cuë'₅₄ bá₄ 'nia'₂ dsa₂ 'e₂ niog₅ qui₂ca₂tíin₂. Chi₂jua'₂ ca₂tín₂ dsi₂tan₅₄ 'lia'₅₄, qui₄ 'lia'₅₄; chi₂jua'₂ ca₂tíin₂ mi₃ cu₄ te₁'éng'₂, cuë'₅₄ cu₄ jaun₂; chi₂jua'₂ 'ein₂ ca₂tín₂ jme₃go₃ dsa₂, jme₁gan₃ bá₄ 'éi₂; chi₂jua'₂ 'ein₂ ca₂tín₂ jme₃juag'₂ dsa₂, jme₁juíin'₂ bá₄. ⁸ Ja₁con₂ 'i₁jan₂ tsá₃ jui₁le₅₄ jua'₅₄ cha₂ a₂qui₂le₂rín'₂ 'nia'₂ uë₂, jñia'₅₄ lia'₂ a₂qui₂le₂ring'₂ a₂'nióg'₃ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂ bá₄; ia₁ jui₁lia'₂ i₂'nio₃ dsa₂ mi₂güíg₃ rín'₅₄, ma₂ca₂jme₃ti₃ 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄. ⁹ Juá'₂ 'Éi'₃ quió'₅ Diú₄: "Tsá₃ nióg'₄ jág₁ quian'₅₄ i₂tsá₃ líñ₅ dsi₂i₂gog'₂; tsá₃ jníg'₄ dsa₂ mi₂güíg₃ ríng'₂; tsá₃ 'áng'₁; tsá₃ jmó'₂ jág₁ të₂jág₁; tsá₃ jmó'₂ 'íñ₅ 'au'₂ a₂quió'₅ i₂sián'₂."^{*} 'Éi'₃ në₅ quian'₅₄ guë₄ ca₂le₃jé₃ 'éi'₃ siá'₂ në₃, qui₂rë₂tan₅₄ quian'₅₄ jág₁ la₂: "Jme₁nió₄ dsa₂ mi₂güíg₃ ríng'₂ jui₁lia'₂ 'nióg'₃ 'ñiag'₂."[†]

¹⁰ Jui₁lia'₂ dsa₂ i₂'nio₃ dsa₂ mi₂güíg₃ rín'₅₄, tsá₃ 'e₂

* **13:9** Éxodo 20:13-15,17; Deuteronomio 5:17-19,21. † **13:9** Levítico 19:18.

'lig'₅₄ jmo₂₃ ja₁coin₂. Le₂në₅ bá₄ jaun₂ ja₁'nio₃ dsa₂ rïin'₅₄, co₂'nió'₄ ca₂rë₃ti₃ bá₄ 'Éi'₃ quí'₅ Si₂.

11 Jë₄ ca₂le₃jë₃ a₂në₅ në₃, jmo₄ a₂ñí'₂ 'au'₂ juí₁lia'₂ jmig₄ chong₂ rë₂në₃, a₂ma₂ca₂të₂ hora a₂ñéi₂ jniog₄ jë₄ le₁guág₃. Ia₁ jë₁lio₂ jniog₄ caun₂ ma₂ja₂quián₃ co₂ñí₂ bá₄ rë₂në₃ lia'₂ con'₂ gué₄ jme₁ca₂rë₃'éin₂ jniog₄ le₂'uig₅₄. **12** Juí₁lia'₂ jë₄ 'uë₂ la₂ caun₂ qui₂dsi₂juín₅₄ bá₄; caun₂ ma₂ja₂quián₃ jnia₅₄ bá₄. 'Uig₅₄ jaun₂ bá₄ ca₂tág₂ jniog₄ tí₄ a₂tsá₃ ma₃jmó₁ juí₁lia'₂ a₂lë₂ jë₄ qui₁né'₃, a₂quián₁ qui'₅₄ ca₂le₃jë₃ a₂'nió'₅ quián₂, a₂jmo₅ 'í₁, a₂i₁nio₁ juí₁lia'₂ 'liog₂ i₂i₂nio₄ jë₄ jniá₂ si₂. **13** Juí₁i₁nio₁ jniog₄ lia'₂ con'₂ dsi₂ten₅₄, juí₁lia'₂ i₂nio₄ dsa₂ a₂jmi₂. Tsá₃ ma₃'nió'₅ le₃chong₂ i₁nio₁ le₁'ein₅, on₃ gué₂ o₂'ñió₃ o₂jñia₃ dsí₅, on₃ gué₂ nió'₄ jniog₄ jág₁ quian'₅₄ i₂tsá₃ lí₅ dsí₂gu₂ jniog₄, on₃ gué₂ jmó₁ a₂tsá₃ dsi₂ten₅₄, on₃ gué₂ dsiá₁ mì'₅₄, on₃ gué₂ qui₁jin₁ uïn₅ dsí₅ rin'₅₄ në₃. **14** Të₂le₃ qui'₂ 'nia'₂ co₂'nió'₄ a₂qui₂rë₂lión'₃ 'nia'₂ lë₅ 'í₁ të₂le₃ quian'₅₄ 'ñiog₅ Te₁gui'₅₄ Jesucristo, tsá₃ ma₃juí₁dsi₂jiog₅ gué₄ 'au'₂ 'a₂ lia'₂ mag'₂ dsí₅ a₂mi₅ ni₁ñí'₁ 'nia'₂.

14

Tsá₃ chi₂ 'íng'₄ uig₅ ríng'

1 Chi₂hua'₂ chan₂ dsa₂ 'uan₅₄ të₂le₃ quian'₅₄ a₂'ein₂, qui₁guein₅₄ 'nia'₂, la₁ on₃hua'₅₄ ia₁jaun₂ qui₁tsín'₂ 'nia'₂ 'a₂ lia'₂ lë₅ ñíi'₂. **2** Chan₂ i₂lin₅₄ i₂'én₂ a₂lé₂ le₃gué'₃ ca₂le₃jë₃ juí₁'e₂ gué₃, ton'₂ chan₂ gué₂ táng₃ i₂lin₅₄ i₂'uan₅₄ dsí₅ 'a₂ lia'₂ 'ein₂, i₂gué'₅ jmá'₃ lia'₂ ca₂ne₅₄ mi₂ján'₅. **3** Jaun₂ lë₃ i₂gué'₅ lia'₂ 'ei₅ ne₄ në₃, tsá₃ ca₂tiín₂ jmo₃ jua'₅₄ tsá₃ jein₅₄ i₂tin₂ dsí₅

guë' ₅ jmá' ₃ lia' ₂ a₂lin₅₄ má₃; ton' ₂ ján₃ guë' ₂ le₂jaun₂ juí₁lia' ₂ i₂tsá₃ guë' ₅ le₃jé₃, tsá₃ lë₁o₁quion₂ 'í₁ ja₁con₂ dsa₂ i₂guë' ₅ le₃jé₃. Ia₁ ján₃ bá₄ ca₂guéi' ₂ Diú₄ quió' ₅ dsa₂ 'éi₂.

4 'Ne₂ guë' ₂, ¿ein₂ bá₄ líng' ₅ jua' ₅₄ a₂caun' ₅₄ 'í₁ ja₁con₂ dsa₂ i₂jme₂ti₃ ne₄ i₂sián' ₂? Ia₁ juig₅₄ bá₄ 'éi₂ i₂niog₅ ne₄ con₂ 'í₁ chi₂jua' ₂ chén' ₅ 'éi₂ rë₂, o₃ të₁tsiin' ₅₄ 'lig' ₅₄ 'e₂. Jaun₂ të₃tsiin' ₅₄ bá₄ rë₂, ia₁ i₂qui' ₅₄ jmig₄ Te₁gui' ₅₄ jmo₃ a₂të₃tsiin' ₅₄ dsa₂ 'éi₂.

5 Chan₂ guë' ₂ i₂lin₅₄ táng₃ i₂jmo₅ dsí₅, 'njo₅ guë₄ quen₅ a₂lin₅₄ jmig₄ lia' ₂ con' ₂ guë₄ jmig₄ siá' ₂; chan₂ guë' ₂ i₂lin₅₄ i₂'én₂ jmo₂₃ dsí₅ a₂co₂rë₂ bá₄ ca₂le₃jé₃ jmig₄. Le₂jan₂ le₂jan₂ 'nió' ₅ jmo₃ 'ei₅ caun₂ dsí₅ lia' ₂ con' ₂ lë₅ dsí₂jnia₅ dsí₅ 'njoig₅. **6** Juí₁lia' ₂ dsa₂ i₂jme₂gó' ₃ caun₂ jmig₄, le₃quió' ₅ Te₁gui' ₅₄ bá₄ jme₂gó' ₃ jmig₄ jaun₂. Le₂në₅ bá₄ juí₁lia' ₂ dsa₂ i₂guë' ₅ lia' ₂ 'ei₅ ne₄ má₃, guë' ₅ le₃quió' ₅ Te₁gui' ₅₄, ia₁ cué' ₅ ti₁'mag' ₄ Diú₄. Ján₃ bá₄ le₂në₅ quian' ₅₄ juí₁lia' ₂ i₂tsá₃ guë' ₅ lia' ₂ 'ei₅ ne₄ má₃, le₃quió' ₅ Te₁gui' ₅₄ bá₄ tsá₃ guë' ₅; ján₃ bá₄ cué' ₅ ti₁'mag' ₄ Diú₄.

7 Ia₁ 'i₁jan₂ jniog₄ tsá₃ lé₂ le₃chong₂ le₃quián₂ guio₅₄, on₃ guë' ₂ lé₂ le₃dsióg₃ le₃quián₂ guio₅₄ né₃. **8** Ia₁ të₁lia' ₂ chong₂ jniog₄, chong₂ le₃quió' ₅ Te₁gui' ₅₄ bá₄, né₁jua' ₂ ca₂dsau₃ guë' ₂ né₃, dsióg₃ le₃quió' ₅ Te₁gui' ₅₄ bá₄ ján₃. Le₂në₅ bá₄, të₁lia' ₂ chong₂ o₃ jé₁ma₂dsau₃ 'e₂, lág₅ i₂quián₅ Te₁gui' ₅₄ bá₄. **9** 'Uig₅₄ jaun₂ ca₂jon₃ Cristo, ton' ₂ ca₂jein' ₅₄ táng₃: ia₁jaun₂ léin₂ Te₁gui' ₅₄ quián₅ dsa₂ i₂ma₂dsan₃, lia' ₂ dsa₂ i₂chan₂ né₃.

10 La₁ 'ne₂ né₃, ¿e₂ 'uig₅₄ cáun' ₂ 'í₁ ja₁con₂ ríng' ₂? O₃ 'e₂ lë₃ jing' ₅₄ sion₅ ríng' ₂? Ia₁ ca₂le₃jág₃ bá₄ jniog₄

dsi₁no₃ ds₂jme₁jnia₅ ne₄ Diú₄ ia₁jaun₂ con₂ 'éi₂ 'í₁
quián₂. **11** Ia₁ ne₄ Si₂ juá'₂:
Juí₁lia'₂ a₂dsón'₂ dsau₅ bá₄ a₂chan₂ jniá₂,
juá'₂ Te₁gui'₅₄,
le₂në₅ bá₄ dsau₅ dsón'₂,
ca₂le₃jín₃ bá₄ qui₃jóin'₂ jne₅₄ ne₃ jniá₂,
jaun₂ ca₂le₃jín₃ bá₄ jmo₃ jág₁ quian'₅₄ mi₂'o₅₄
le₃ne₄ Diú₄.*
12 Le₂në₅ bá₄ jaun₂, le₂jau₂ le₂jau₂ bá₄ jniog₄
dsi₁jang'₅₄ jág₁ dsau₅ quián₂ ne₄ Diú₄.

Tsá₃ jmó'₂ jua'₅₄ qui₃nió₃ ríng'₂

13 Jaun₂ lë₃, tsá₃ ma₃jua'₅₄ qui₁quiong₅₄ jniog₄ 'í₁
le₂jau₂ le₂jau₂ ja₁con₂ rín'₅₄. Të₂le₃ jmo₄ 'nia'₂ 'í₁,
jmo₄ co₂nei'₅₄ tsá₃ 'e₂ jmó'₂ 'í₁caun₂ jua'₅₄ a₂qui₃nió₃
ríng'₂. **14** Guion₄ bá₄ jniá₂, 'ei₅ caun₂ dsí₃ le₃quió'₅
Te₁gui'₅₄, 'í₁caun₂ tsá₃ cha₂ jua'₅₄ tsá₃ le₁jé₃ con₂
lë₅ 'ñiog₅. La₁ në₁jua'₂ chan₂ jan₂ jmo₂₃ dsí₅, cha₂
caun₂ a₂tsá₃ le₁jé₃, le₃quió'₅ 'ñiog₅ bá₄, tsá₃ le₁jé₃.
15 Në₁jua'₂ ca₂jén'₃ qui'₂ dsí₅ ríng'₂ o₄quió'₄ a₂qué'₂
'ne₂, tsá₃ ma₃jmo'₂ a₂'nióg'₃ ríng'₂. Tsá₃ jmo₂ jua'₅₄
cué'₁ jui₅ o₄quió'₄ a₂qué'₂, a₂dsí₂'én₂ jan₂ ríng'₂, ia₁
ca₂jon₃ Cristo o₄quió'₄ 'éi₂ján₃. **16** Tsá₃ cué₂ 'nia'₂ jui₅
jua'₅₄ a₂qui₃dsia₃ dsa₂ 'lig'₅₄ 'ë₃ jui₁lia'₂ a₂jmo'₂ 'au'₂
a₂dse₃. **17** Ia₁ jui₁lia'₂ ja₁gon₂ Diú₄, tsá₃ lin₄ quen₅
jui₁lia'₂ a₂gué'₅ dsa₂, a₂qui₂'ín'₂ dsa₂ në₃; a₂jaun₂ bá₄
a₂quen₅ gué'₄ lin₃: a₂guéi'₂ Diú₄ jniog₄ në₂jag₄ bá₄
a₂tsá₃ 'e₂ dso₄rag₂, a₂chong₂jniog₄ tei₄ o₂'ñió₃ o₂jnia₃
dsí₅ të₂le₃ quian'₅₄ Jme₂dsí₂ Jñió₅. **18** Ia₁ jui₁lia'₂

* **14:11** Isaías 49:18; 45:23.

i₂jme₂ti₃ ta₁ ne₄ Cristo le₂në₅, jmo₂₃ a₂'ñio₂ dsí₅ Diú₄, ton'₂ dse₃ 'ag₅ táng₃ dsa₂ mi₂güíg₃.

19 Le₂në₅ bá₄ jaun₂, caun₂ jui₁'niog'₅₄ jniog₄ jmá'₃ lia'₂ a₂cuë₅ jui₅ ja₁'ag₃ tei₄, a₂jme₂o₅₄ dsí₃cau₅₄ jniog₄ tē₂le₃ jui₅ jme₂dsí₂. **20** Tsá₃ lë₁'én₅ 'ne₂ ta₁ quió'₅ Diú₄ o₄quió'₄ má₃. Dsón'₂ bá₄ jaun₂, a₂le₁jé₃ ca₂le₃jé₃ a₂niog₅ guë'₅ dsa₂. La₁ tsá₃ dse₃ në₁jua₂ o₄quió'₄ a₂quë'₂ 'ne₂, tián'₂ dso₄ ríng'₂. **21** Ja₂lin₃ guë₄ dse₃ a₂tsá₃ quíg'₂ ñí₅, on₃ guë'₂ 'ag'₅₄ vino, on₃ guë'₂ jmó'₂ jui₁'e₂ guë₃ a₂lé₂ le₃qui₃nió₃ ríng'₂. **22** Jui₁lia₂ a₂'én'₂ 'ne₂, a₂'én'₂ 'ne₂ 'ñiag₂ bá₄ jaun₂ tē₂le₃ ne₄ Diú₄. ¡'E₂ guë₄ dsen₃ jui₁lia₂ dsa₂ i₂con₂ 'í₁ ja₁con₂ 'ñiog₅, i₂tsá₃ qui₂dsí₂jñi₅ dsí₅ o₄quió'₄ a₂cuë₂₃ jmig₄ 'ñiog₅! **23** La₁ jui₁lia₂ dsa₂ i₂guë'₅, i₂'ei₅ caun₂-tin₃ dsí₅, ma₂gue₃ uíg₅, ia₁ tsá₃ ca₂guë'₃ tē₂le₃ quian'₅₄ a₂'éin₂. Ia₁ ca₂le₃jé₃ a₂jmo₅ dsa₂ a₂tsá₃ lë₅ tē₂le₃ quian'₅₄ a₂'éin₂, dso₄ bá₄ jaun₂.

15

Jmo₄ a₂'ñio₂ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃ ríng'₂, on₃jua'₅₄ rë'₂ jmá'₃ a₂të₅ 'au'₂ 'ñiag₂

1 Jniog₄ i₂tióng₂ tiá₂ a₂'éin₂, ca₂tág₂ guéi₁ co₂'nió'₄ caun₂ lio₅₄ quián₂, 'a₂ lia₂ qui₂ñí₂ dsí₅ dsa₂ i₂'uan₅₄ 'a₂ lia₂ 'éin₂, jaun₂ tsá₃ 'nió'₅ jmó₁ con₂ a₂të₅ dsí₅ guio₅₄. **2** Le₂jau₂ le₂jau₂ bá₄ jniog₄ ca₂tág₂ jmó₁ a₂të₅ dsí₅ dsa₂ mi₂güíg₃ rin'₅₄, a₂jmó₁ a₂lë₅ a₂dse₃ ja₁coin₂, jui₁lia₂ jui₅ ja₁lé₂ qui₂dsí₃cóin₃ le₃quió'₅ jme₂dsí₂. **3** Ia₁ ca₂lia₂ jñia'₅₄ 'ñiog₅ Cristo tsá₃ ca₂jmo₃ a₂të₅ dsí₅ 'ñiog₅. Tē₂le₃ ca₂i₃ñí₂ jui₁lia₂ juá'₂ ne₄ Si₂: Ca₂le₃jé₃ jág₁ uíg₅ a₂jme₁tsí₅ dsa₂ 'nia'₂,

ne₃ jniá₂ bá₄ ca₂të₁tsí₅₄. *
 4 Ia₁ ca₂le₃jé₃ con'₂ lě₅ jág₁ a₂ca₂i₃to₅₄ ne₄ Si₂,
 a₂ca₂i₃to₅₄ ia₁jaun₂ jme₁tag₅ jniog₄ rë₂né₃, ia₁jaun₂
 caun₂ chong₂ jniog₄ 'ín₂ dsi₅ le₃quió'₅ Diú₄, të₂le₃
 quian'₅₄ a₂juin'₂ dsi₅, a₂lě₂ lián'₂ dsi₅ a₂cuë₅ jág₁
 a₂já₅ ne₄ Si₂ jaun₂. 5 Jui₁jme₂'o₅₄ bá₄ Diú₄, i₂jmo₅
 a₂juin'₂ dsi₅ dsa₂, i₂cuë₅ lián'₂ ně₃, jui₁jme₂'oin₅₄
 'nia'₂ a₂tiáng'₄ a₂jen'₂ 'nia'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂ con'₂
 lě₅ i₂nio'₅₄ 'nia'₂ jui₅ quió'₅ Cristo Jesús,[†] 6 ia₁jaun₂
 ca₂le₃jíñ₃ 'nia'₂ co₂dsia₅, caun₂ bá₄ jág₁, jme₁juin'₂
 'nia'₂ Diú₄ Jmei₂ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂.

Dsi₂'ag₅ jág₁ dse₃ ja₁con₂ dsi₂nau₂

7 Le₂në₅ jaun₂, qui₂guen₅₄ 'nia'₂ ríng'₂ le₂jang'₂
 le₂jang'₂ jui₁lia₂ ca₂guéi₂ Cristo guio₅₄ jniog₄,
 ia₁jaun₂ le₃juin'₂ Diú₄. 8 Ia₁ a₂juá'₅ jniá₂ juíg₂ 'nia'₂,
 ca₂guan₃ I₂rë₂'ín₁ quián₅ Diú₄, ca₂jme₃ti₃ ja₁con₂
 jnia'₅₄ con'₂ lág₅ dsa₂ judíos,[‡] ia₁jaun₂ le₃ti₃ jág₁ ron₅
 a₂ca₂ñi₂ dsa₂ can'₅₄ quián₂ jnia'₅₄ ma₂líg'₂. Jaun₂
 le₂në₅ bá₄ ca₂rë₃jniá₂ ně₃ i₂rë₂ti₅₄ bá₄ Diú₄ jág₁
 a₂cuë₂₃. 9 Guain₃ jáñ₃ ia₁jaun₂ jme₃juag'₂ dsi₂nau₂,
 jme₃juíñ₂ Diú₄ i₂ñéi₂ dsi₅, jui₁lia₂ rë₂ton₅ ne₄ Si₂:
 'Uig₅₄ jaun₂ jme₁juin'₂ jniá₂ 'ne₂ jin₄ dsi₂nau₂;

'ë₅₄ jniá₂ ne'₅₄ 'ne₂ a₂jme₁juag'₂. §

10 Con'₂ siá'₂ juá'₂ táng₃:

Jmo₄ 'io'₂, 'nia'₂ dsi₂nau₂,

quian'₅₄ dsa₂ juíg₂ quiáin₅. *

11 Ja₁siá'₂ táng₃ juá'₂:

* 15:3 Salmo 69:9. † 15:5 'Nio'₂ ja₁ton₅ Filipenses 2:5. ‡ 15:8

lit. "dsa₂ i₂rë₂uìng₄ quió'₅." § 15:9 2 Samuel 22:50; Salmo 18:49.

* 15:10 Deuteronomio 32:43.

Jme₁juin'₂ 'nia'₂ Te₁gui'₅₄,
 'nia'₂ ca₂le₃jín₃ dsí₂nau₂,
 jui₁jme₂juag'₂ bá₄ ca₂le₃jé₃ juig₂.[†]

¹² Ján₃ bá₄ juá'₂ Isaías:
 'Nio₂ tsín₅ cho'₅₄ Isaí,
 jaun₂ náu₃ jan₂ i₂qui₃dsí₅ 'éi'₃ ja₁con₂ dsí₂nau₂;
 le₃quió'₅ 'éi₂ bá₄ qui₃le₃'ín₂ dsí₅
 le₂caun₂ le₂caun₂ juig₂.[‡]

¹³ Jaun₂ Diú₄, i₂jmo₅ 'ei₅ caun₂ dsí₅ a₂'ín₂ dsí₅
 jniog₄, jui₁jme₂cain'₂ bá₄ 'au'₂ 'nia'₂, a₂chang'₂ jmó'₂
 'nia'₂ 'io'₂, 'ag₃ tei₄ a₂éng'₂ le₃quió'₅, ia₁jaun₂ rë₂tsón₂
 a₂le₁'ág₄ caun₂ 'au'₂ a₂'ín₂ 'au'₂ 'nia'₂ quian'₅₄ jui₅bí₂
 quió'₅ Jme₂dsí₂ Jñió₅.

¹⁴ Caun₂ bá₄ 'ei₅ dsí₃ jniá₂, rín'₅₄ jniog₄,
 ma₂qui₂le₁rín₅ 'au'₂ 'nia'₂ a₂ñéi₂ 'au'₂ ríng'₂, ton'₂
 qui₂le₁rín₅ 'au'₂ 'nia'₂ a₂tin'₂ 'nia'₂, jaun₂ qui'₅₄ 'nia'₂
 jmi₄g tóng'₄ jág₁ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂. ¹⁵ A₂tiá₂
 dsí₃ jniá₂ ma₂në₂juá'₃ ja₁lin₅₄, ma₂në₂tó'₃ jniá₂ jág₁
 ne₄ si₂ la₂ ne'₅₄ 'nia'₂, ia₁jaun₂ tsá₃ dsí₃'én₂ 'au'₂ 'nia'₂.
 A₂'ua₁ dsí₅ bá₄ Diú₄ ma₂dsia₃ gu₃ ta₁ la₂, ¹⁶ a₂jme₂tí₁
 ne₄ Jesucristo jé₄ quió'₅ dsí₂nau₂, a₂qui₂jen'₄ jniá₂
 ne'₅₄ 'nia'₂ jág₁ dse₃ a₂lión₂ dsa₂, ia₁jaun₂ lé₂ qui₁jen'₄
 'nia'₂ i₂líng'₅ dsí₂nau₂, le₃ne₄ Diú₄, në₂jag₄ bá₄ caun₂
 a₂rë₂jen'₅₄ a₂guéi'₃, co₂nió'₄ dsa₂ i₂ma₂rë₂tson₄,
 ca₂jmo₃ Jme₂dsí₂ Jñió₅.

¹⁷ Jaun₂ lë₃, jmo₅ jniá₂ táng'₅ le₃quió'₅ Cristo Jesús,
 quian'₅₄ ta₁ a₂jmo₅ jniá₂ ne₄ Diú₄; ¹⁸ on₃jua'₅₄ rë'₂
 a₂tiá₂ dsí₃ jniá₂ le₃juá'₄ lë₅ gué₄ lia'₂ con'₂ gué₄
 jui₁lia'₂ a₂ma₂qui₂ma₂jmo₃ Cristo të₂le₃ quian'₅₄
 jniá₂, a₂tsín'₅₄ jniá₂ dsí₂nau₂ ne₄ jui₅, quian'₅₄ jág₁

† **15:11** Salmo 117:1. ‡ **15:12** Isaías 11:10.

quió₃, quian'₅₄ ta₁ quió₃ ně₃, a₂le₃ne'₅₄ 'éi₂ ne₄ Diú₄.
19 A₂lë₅ ta₁ ně₅ të₂le₃ quian'₅₄ jui₅bí₂ a₂'io₅ léi₄ juë'₂
 a₂dsi₂gó'₃ dsí₅ dsa₂, të₂le₃ quian'₅₄ jui₅bí₂ quió'₅
 Jme₂dsí₂ Jnjió₅ ně₃. Le₂ně₅ bá₄ ma₂ca₂jme₁'ñiag₂₃ ta₁
 ma₂qui₂ma₂'é₃ jág₁ dse₃ quió'₅ Cristo, ca₂jme₁lióg₄
 jniá₂ juig₂ Jerusalén, jaun₂ gué₄ n̄eg₅₄ ta₁caun₂ jui₅
 le₃lág'₃, ca₂lia₂' ca₂dsiog₃ tē₂ 'uë₃ Ilírico. **20** Le₂ně₅ bá₄
 ma₂ca₂jmo₃ dsen₅₄ dsí₃ ma₂qui₂ma₂'é₃ jág₁ le₂tan₅₄
 juig₂ ja₁'i₁cón'₂ tsá₃ jme₁ma₂nág₂ dsa₂ a₂'in₅ dsa₂
 Cristo, ia₁jaun₂ tsá₃ cho₅₄ jniá₂ ta₁ ne₄ 'uig₅₄ 'ia'₂
 a₂ma₂ca₂jme₃lióg₃ i₂sián'₂. **21** La₁ jui₁lia₂' juá'₂ ne₄
 Si₂:

Jág₃ dsa₂ jíin₃ 'éi₂
 i₂tsá₃ jme₁ma₂gú'₃ jág₁ quió'₅;
 jaun₂ le₃njí₂ dsí₅
 jui₁lia₂' i₂tsá₃ jme₁ma₂nág₂ a₂'in₅ 'éi₂. §

Dsí₂jiog₅ dsí₅ Pa₄ dsó₃ jui₅ Roma

22 'Uíg₅₄ ně₅ ca₂jní₃ jniá₂ jui₅ 'lióng₂ ráun₂ lia₂ con'₂
 jme₁'nio₃ jme₁i₁jing₁₂ 'nia'₂. **23** La₁ ně₃ gué₂ lia₂ tsá₃
 ma₃cha₂ ja₁jmo₅₄ ta₁ le₂tan₅₄ juig₂ te₁'i₁ le₃la₂, jaun₂
 ma₂ne₁ñó₄ bá₄ 'lióng₂ ñi₂ jme₁'in₅ dsí₃ jme₁nei₅₄
 i₁jing₁₂ 'nia'₂, **24** 'in₂ dsí₃ jniá₂ ñig₅₄ jui₅ ja₁tion'₅₄
 'nia'₂ jé₁ma₂té₂ rë₁nei₅₄ jui₅ España, ia₁jaun₂ lé₂
 le₃tsag'₅₄ ne₄ jui₅ jaun₂, cang₂ jé₁ma₂ca₂mag'₂ dsí₃
 jing₅₄ 'nia'₂. **25** La₁ rë₂ně₃ ně₃, 'eng₅₄ jui₅ nei₅₄ jui₅
 Jerusalén, a₂jme₁ti₁ jniá₂ ta₁ ja₁con₂ dsa₂ quián₅
 Diú₄ ja₁jaun₂. **26** Ia₁ i₂chan₂ Macedonia quian'₅₄
 i₂chan₂ Acaya ně₃, ca₂jmo₃ dsí₅ ca₂cág'₃ cu₄ a₂chein₃
 ne₄ rin'₅₄ jniog₄ i₂të₂ñé₂ i₂chan₂ juig₂ Jerusalén.

27 A₂'ñio₂ dsí₅ ca₂jmo₃ le₂jaun₂, ia₁ dsau₅ bá₄ jaun₂ riñ₂ le₃quió'₅ 'éi₂. Ia₁ chi₂jua'₂ ma₂qui₂ma₂quen'₅₄ dsí₂nau₂ a₂gu₂dsí₂ a₂ca₂cuë₃ dsa₂ judíos, ján₃ bá₄ le₂jaun₂ ca₂tíin₂ jme₃'o₅₄ quian'₅₄ a₂'nió'₅ le₃quió'₅ ni₁ñí₅. **28** Jaun₂ le₂në₅, jë₁ma₂ca₂dsan₃ jáng'₅ jniá₂ ne₅₄ a₂ma₂ca₂cág'₃ dsa₂ jaun₂, jaun₂ guë₄ 'ú₄ jui₅ a₂nei₅₄ jui₅ España, a₂i₁jing₁₂ 'nia'₂ lia'₂ ma₂'eng₅₄ jui₅. **29** Jaun₂ caun₂ bá₄ 'ei₅ dsí₃, a₂jme₃gu'₅₄ bá₄ Cristo lia'₂ rë₂'ñia₅ jë₁ma₂té₂ rë₁dsiog₄ jniá₂ a₂i₁jing₁₂ 'nia'₂.

30 Rin'₅₄ jniog₄, mi₅ jniá₂ ja₁con'₂ 'nia'₂ lia'₂ con'₂ lë₅ 'éi'₃ quió'₅ Te₁gui'₅₄ Jesucristo quián₂ jniog₄, ton'₂ ia₁ a₂cuë₅ Jme₂dsí₂ bí₂, a₂jme₁'nió₄ jniog₄ rin'₅₄: a₂jme₁quiong'₅₄ 'nia'₂ jniá₂, ne₄ 'nei₂ a₂chéng'₅, a₂chi₁len'₄ 'nia'₂ Diú₄ o₄quió₃. **31** Mi₄ 'nia'₂ ne₄ Diú₄ jui₁lio₅₄ jniá₂ o₄gú₃ dsa₂ i₂tsá₃ 'én₂ i₂chan₂ Judea, le₂jaun₂ guë'₂ ján₃ jui₁gue₅₄ bá₄ rin'₅₄ jniog₄ juig₂ Jerusalén caun₂ dse₃ a₂i₁can₁₂ a₂jme₁'oin₁₂, **32** ia₁jaun₂ chi₂jua'₂ 'nio₃ Diú₄ a₂dsiog₄ jniá₂, i₁jing₁₂ 'nia'₂ a₂'io'₂ jmo₂₃, a₂tág'₄ jme₂dsí₂ quió₃ co₂dsia₅ quian'₅₄ 'nia'₂.

33 Jui₁quiong'₅₄ bá₄ Diú₄ i₂jmo₅ 'ei₅ tei₄, ca₂le₃jín'₃ 'nia'₂. A₂méi₃.

16

Cuiin₂₃ Diú₄ le₂jan₂ le₂jan₂

1 Jme₂jnia₄ jniá₂ 'io₅₄ riñ'₅₄ jniog₄ Febe, i₂ma₂já₅ jme₂ti₃ ja₁con₂ guá'₅ chan₂ Cencrea. **2** Guein₅₄ bá₄ dse₃ o₄quió'₄ Te₁gui'₅₄, jmo₄ bá₄ con'₂ dsí₂ten₅₄ jmo₃ dsa₂ ja₁con₂ riñ'₅₄ i₂'én₂,* ján₃ guë'₂ jme₁'oin₁₂ quian'₅₄ jui₁'e₂ guë₃ a₂ca₂rë₃'nió'₃ quió'₅, ia₁

* **16:2** lit. "dsa₂jnió₅."

ma₂ca₂jme₃'o₅₄ bá₄ 'éi₂ 'ñiog₅ ma₂ca₂jme₃'oin₅₄ juín₅, ján₃ guë'₂ le₂jaun₂ ma₂ca₂jme₃'o₅₄ jniá₂.

³ Cuin₅₄ Diú₄ Priscila[†] quian'₅₄ Aquila, i₂lín₅ i₂quian'₅₄ jniá₂ jé₄ ta₁ a₂niog₅ quió'₅ Cristo Jesús.

⁴ 'Éi₂ bá₄ ca₂jmo₃ téñ'₂ dsí₅ o₄quió₃ jniá₂, o₁jŋia'₅₄ ca₂qui'₃ dsa₂ dsí₂lag₅₄. Jaun₂ cué₅ jniá₂ ti₁'mag'₄ 'éi₂. On₃ jua'₅₄ jmá'₃ jniá₂; ca₂le₃jín₃ dsí₂nau₂ i₂'én₂ cué₂₃ ti₁'mag'₄ ján₃.

⁵ Në₅ i₂cuíng'₅ Diú₄ ján₃ dsa₂ rín'₅₄ jniog₄ i₂ñjí'₂ dsí₂néi₂ quió'₅ Priscila quian'₅₄ Aquila në₃. Cuin₅₄ Diú₄ Epeneto a₂mei₅₄ quiáng₃, dsa₂ i₂le₂'uíg₅₄ i₂ca₂rë₃'én₂ le₃quió'₅ Cristo 'uë₃ Acaya.[‡]

⁶ Cuin₅₄ co₂nio₄ Diú₄ María, ia₁ 'ñio₅ lín₃ ma₂jmo₃ ta₁ o₄quián'₂ 'nia'₂.

⁷ Cuin₅₄ co₂nio₄ Diú₄ Andrónico quian'₅₄ Junias, dsa₂ go₃ jniá₂ i₂quiang'₅₄ ca₂'ú₃ né'₃ 'má₃; co₂'nió'₄ dsa₂ i₂lén₄ i₂cuig₅ guë₄ dsa₂ i₂chen₄ quián₅ Te₁gui'₅₄, co₂'nió'₄ dsa₂ i₂jme₁ma₂tion'₅₄ le₃quió'₅ Cristo le₂jŋiá₅ guë₄ con₂ guë₄ jniá₂.

⁸ Cuin₅₄ Diú₄ Amplias, jan₂ i₂'nió₃ jniá₂ le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄.

⁹ Cuin₅₄ co₂nio₄ Diú₄ ján₃ Urbano, dsa₂ i₂quian'₅₄ jniog₄ jmo₂ ta₁ quió'₅ Cristo Jesús, quian'₅₄ Estaquis në₃ i₂lín₅ a₂mei₅₄ quiáng₃ i₂'nióg₃ guë₄ lín₃.

¹⁰ Cuin₅₄ Diú₄ Apeles, i₂ma₂já₅ cuë₂₃ léi₄ a₂ñjí₂₃ le₃quió'₅ Cristo, le₂jaun₂ bá₄ jmo₄ co₂nio₄ quian'₅₄ ca₂le₃jín₃ i₂chan₂ dsí₂néi₂ quió'₅ Aristóbulo ján₃.

¹¹ Cuin₅₄ Diú₄ Herodión, dsa₂ go₃ jniá₂, quian'₅₄ guë'₂ dsa₂ familia quián₅ Narciso i₂'én₂ le₃quió'₅ Te₁gui'₅₄.

[†] **16:3** griego: Prisca. [‡] **16:5** griego: Asia.

12 Cuin₅₄ bá₄ co₂nio₄ Diú₄ Trifena quian'₅₄ Trifosa
nē₃, on₃ dsa₂ mí₂ ijmo₅ ta₁ quió'₅ Te₁gui'₅₄, quian'₅₄
guë'₂ 'io₅₄ rín'₅₄ jniog₄ Pérsida i₂'nío₄ guë₄ lin₃, i₂ñí₄
ma₂jmo₃ ta₁ quió'₅ Te₁gui'₅₄ ján₃.

13 Cuin₅₄ bá₄ Diú₄ Rufo i₂lín₅ dsa₂ i₂ma₂quion'₅₄
quián₅ Te₁gui'₅₄, quian'₅₄ chog₅₄, i₂jíng₅₄ nē₂jag₄ bá₄
cha₃ ján₃.

14 Cuin₅₄ Diú₄ Asíncrito, Flegonte, quian'₅₄ guë'₂
Hermas, Patrobas, Hermes nē₃, quian'₅₄ guë'₂ dsa₂
rín'₅₄ jniog₄ i₂quiain'₅₄ nē₃.

15 Cuin₅₄ 'nia'₂ Diú₄ ján₃ i₂chen₂ Filólogo quian'₅₄
Julia, Nereo nē₃, quian'₅₄ 'io₅₄ riín'₅₄; cuin₅₄ 'nia'₂
Diú₄ Olimpas quian'₅₄ guë'₂ ca₂le₃jín₃ rín'₅₄ jniog₄
i₂'én₂ § i₂tion'₅₄ quiain'₅₄.

16 Cuin₅₄ 'nia'₂ Diú₄ ríng'₂ le₂jang'₂ le₂jang'₂
a₂qui₁chén'₁* 'nia'₂ quió'₅ ríng'₂, a₂lě₅ léi₄ a₂ma₂'ei₅
caun₂ jág₁ a₂le₁jé₃ 'au'₂ quian'₅₄ ríng'₂. Ca₂le₃jín₃ bá₄
guá'₅ quián₅ Cristo dsiáin'₂ jág₁ a₂cuíin₂₃ Diú₄ 'nia'₂.

17 Rín'₅₄ jniog₄, mi₅ jniá₂ ne'₅₄ 'nia'₂, rë₂ de'₂ quion₂
'nia'₂ 'í₁, 'ein₂ dsia₅ mí₅₄ jmo₅ le₁dson'₅₄ guá'₅, 'ein₂
chi'₅ jui₅ a₂qui₂nió₃ dsa₂, a₂tsá₃ dsi₂ten₅₄ lia'₂ con'₂
lě₅ jág₁ a₂ma₂ca₂rë₃tín'₃ 'nia'₂. Jaun₂ co₂dsia₅ chén'₂
'nia'₂ cau₅ ijmo₅ le₂jaun₂. **18** Ia₁ on₃hua'₅₄ dsa₂
ijme₂ti₃ ne₄ Te₁gui'₅₄ Jesucristo i₂le₂'éi₂; con'₂ jnjia'₅₄
jme₂ti₃ ne₄ a₂mi₅ ní₁ñí₁ guioin₅₄ bá₄, qui₂jme₂gain₂₃
dsí₅ jui₁lia'₂ dsa₂ i₂tsá₃ lin₄ ñí₂ dsí₅, quian'₅₄ jág₁ 'ua₁,
jág₁ rau₂ nē₃.

19 Ca₂le₃jín₃ bá₄ dsa₂ le₁ñí₅ 'a₂ lia'₂ ma₂ja₂nó'₅
'nia'₂ a₂neg'₅₄, jaun₂ 'io'₂ jmo₅ jniá₂ o₄quián'₂ 'nia'₂.

§ **16:15** lit. "dsa₂ jnió₅." * **16:16** Caun₂ tag, a₂jme₁chí'₄ lia'₂ con'₂
ca₂jmo₃ Pa₄ si₂ la₂.

La₁ia₁'nio₃jniá₂a₂lén₂'nia'₂'ñiog'₅₄le₃quió'₅a₂dse₃, ján₃bá₄le₂në₅a₂léng'₂dsa₂i₂tsá₃'e₂dsi₂jñia₅dsí₅ne₄a₂'lig'₅₄. ²⁰Jaun₂Diú₄i₂jmo₅'ei₅tei₄, ñi'₅₄ta₁jlein'₃i₂sé₃dsen₃o₄tag'₄'nia'₂. Jui₁'ei₅bá₄a₂dse₃dsí₅Te₁gui'₅₄Jesús quián₂jniog₄ja₁con'₂'nia'₂.

²¹Timoteo, i₂quian'₄jniá₂jmo₂₃ta₁,dsiáin'₂jág₁a₂cuïin₂₃Diú₄'nia'₂; le₂jaun₂bá₄ján₃Lucio quian'₅₄Jasón, Sosípater, i₂lín₅dsa₂go₃jniá₂.

²²Jniá₂Tercio i₂tó'₃jág₁la₂ne₄si₂,ján₃bá₄cuín₅jniá₂Diú₄'nia'₂o₄quió'₄Te₁gui'₅₄.

²³Gayo ně₃dsiáin'₂jág₁a₂cuïin₂₃Diú₄'nia'₂. Dsi₂néi₂quió'₅'éi₂bá₄'eng₅₄. Ján₃bá₄cuë₂₃dsi₂néi₂quió'₅cuë'₅ca₂le₃jín₃dsa₂quián₅guá'₅. Erasto dsa₂i₂niog₅gu₂cu₄quió'₅dsa₂juig₂ně₃,dsiáin'₂jág₁a₂cuïin₂₃Diú₄'nia'₂ján₃; i₂chen₂Cuarto rín'₅₄jniog₄ně₃.

²⁴Jui₁jme₂gu'₅₄bá₄Te₁gui'₅₄Jesucristo'nia'₂ca₂le₃jíng'₃,A₂méi.[†]

'Ág'₃jág₁Pa₄a₂jme₂juïin'₂Diú₄

²⁵Ně₃ně₃,jui₁jme₁juïn'₂jniog₄Diú₄. 'Éi₂bá₄lé₂le₃jmo₃a₂náu'₁'nia'₂tiá₂lia'₂con'₂lě₅jág₁dse₃quió'₅Cristo a₂'é₅jniá₂,lia'₂con'₂lě₅ca₂jme₃jnia₅Diú₄jág₁quió'₅a₂jme₁rë₂'ma₄ca₃ma₂líg'₂lin₃. ²⁶Diú₄i₂chan₂co₂tan₅₄'éi₂bá₄ca₂jmo₃'éi'₃a₂jmo₃jág₁dsa₂i₂chen₄quiáin₅ma₂líg'₂,jág₁a₂ca₂tó'₂'éi₂ne₄Si₂,ia₁jaun₂le₃nj₁₅dsa₂chan₂ca₂le₃jé₃juig₂nación,ia₁jaun₂le₃'ein₂jág₁jaun₂,le₃nei'₅₄ně₃.

²⁷|Diú₄i₂jan₂tan₅₄,i₂tín₂,i₂ñi₅,jui₁le₂juïin'₂bá₄të₂le₃quian'₅₄Jesucristo ca₂lia'₂co₂tan₅₄!A₂méi₃.

[†] **16:24** Chog₅₄si₂a₂dse₃guë₄tsá₃chi₁ton₅

ROMANOS 16:27

lv

ROMANOS 16:27

Co₂në₅.

**Jag₁ 'mí₂ a₂ma₂li'₅₄ quian'₅₄ Diu₄
New Testament in Chinantec, Tepetotutla
(MX:cnt:Chinantec, Tepetotutla)**

copyright © 1994 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Tepetotutla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Tepetotutla [cnt], Mexico

Copyright Information

© 1994, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chinantec, Tepetotutla

© 1994, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 30 Dec 2021
5c52af9e-3086-5d57-9b7e-2e495fea8899